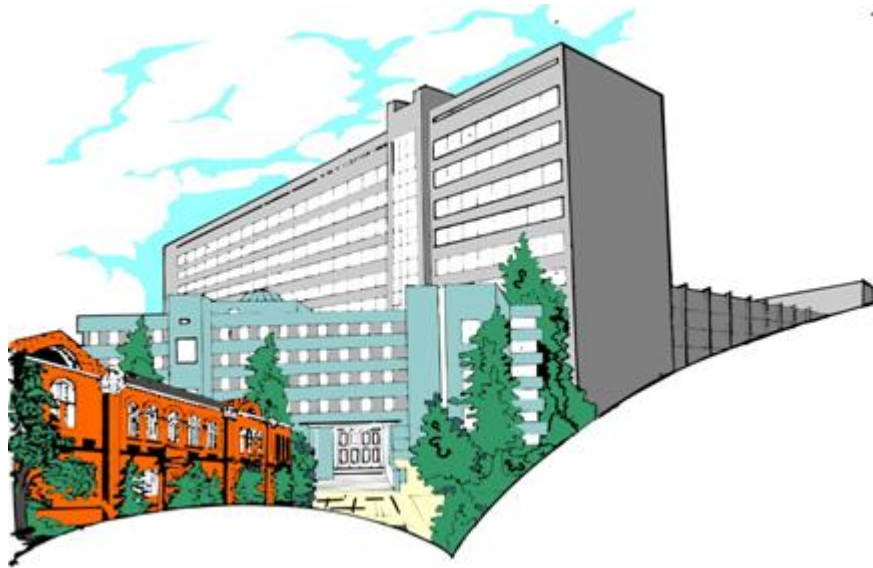

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет**

**ЗБІРКА ПРОГРАМ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
спеціальності 061 Журналістика
першого бакалаврського рівня вищої освіти**

Херсон, 2019

УДК 316.77(073)(076)

Збірка програм навчальних дисциплін кафедри соціальних комунікацій спеціальності 061 Журналістика першого бакалаврського рівня вищої освіти / Укладачі: **Рембецька О.В., Орлова Н.В., Юріна Ю.М., Соломахін А.Ф., Загороднюк В.С., Жіляєва О.В.**; за заг. ред. Рембецької О.В. – Херсон, 2019. – 98 с.

Рецензенти:

Іванова О.А. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор, декан факультету журналістики, реклами та видавничої справи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Мартос С.А. - кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Херсонського державного університету

*Рекомендовано вченою радою Херсонського державного університету
(протокол № 5 від 25.11.2019)
в якості навчального посібника для викладачів і студентів факультету
української філології та журналістики*

Зміст

ЗАРУБІЖНА ЖУРНАЛІСТИКА.....	4
ІМІДЖЕЛОГІЯ.....	11
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ.....	15
ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ.....	19
ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ ЖУРНАЛІСТА.....	26
СОЦІОЛОГІЯ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	30
ОСНОВИ ЖУРНАЛІСТИКИ (ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ).....	34
МЕДІАПРАВО.....	37
МЕДІЙНІ ЖАНРИ.....	41
ОСНОВИ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ.....	49
ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ ФАХ (АГЕНЦІЙНА ЖУРНАЛІСТИКА).....	52
ЖУРНАЛІСТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ.....	57
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	61
МАСОВА КОМУНІКАЦІЯ ТА ІНФОРМАЦІЯ.....	64
ЖУРНАЛІСТИКОЗНАВСТВО (ТЕОРІЯ ТВОРУ І ТЕКСТУ).....	70
УКРАЇНСЬКА ПУБЛІЦИСТИКА.....	73
ЖУРНАЛІСТИКОЗНАВСТВО (ТЕОРІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ).....	81
ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ ФАХ (ГАЗЕТНО-ЖУРНАЛЬНЕ ВИРОБНИЦТВО)...	86
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	91
ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ ФАХ (ФОТОЖУРНАЛІСТИКА РАДІОВИРОБНИЦТВО, ТЕЛЕВИРОБНИЦТВО).....	94

Навчальна програма дисципліни «Зарубіжна журналістика»

Укладач – Рембецька Ольга Віталіївна,
кандидат філологічних наук, доцент

Програму укладено на основі програми навчальної дисципліни «Історія зарубіжної журналістики» / Укладач: Мелещенко О.К., Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, 2014 р.

Предмет вивчення. Журналістика являє собою частину світової культури і важливу частину суспільного розвитку. Вона є феноменом творчості та політики, а в сукупності – одним із найважливіших явищ сучасної цивілізації. Історичний досвід розвитку журналістики не такий вже й великий: зародилася вона на початку ХУІІ століття в Європі. Протягом століть значення журналістики невпинно зростало. З огляду на це вивчення історії та сучасного стану зарубіжної журналістики являє собою одне з ключових завдань й одну з найважливіших умов формування майбутніх журналістів.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Зарубіжна журналістика» тісно пов'язаний із дисциплінами усього журналістського циклу, зокрема таких дисциплін: «Тележурналістика», «Радіожурналістика», «Жанри журналістських творів», «Історія української журналістики», «Теорія журналістики», «Журналістська майстерність».

Мета дисципліни «Зарубіжна журналістика» - дослідити джерела виникнення, шляхи розвитку засобів масової інформації різних країн світу, сучасний стан ЗМІ зарубіжних країн світу.

Мета реалізується шляхом розв'язання таких **завдань**:

- розглянути проблему періодизації світових ЗМІ;
- висвітлити основні віхи розвитку ЗМІ країн Заходу, Сходу, Америки, Азії від найдавніших часів до сьогодення;
- дослідити еволюцію основних видів видань та окремих жанрів журналістики;
- проаналізувати специфіку, історію та сучасний стан провідних друкованих, аудіовізуальних ЗМІ країн світу.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- здатність розглядати журналістські явища з урахуванням передумов виникнення, закономірностей розвитку та зв'язках з іншими явищами, тобто в діахронії;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;
- застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів III-IV курсів і складається: III курс – 8,5 кредитів, IV курс – 5 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. Історія зарубіжної журналістики.

Розвиток журналістики в античність. Теорія розвитку комунікації Гарольда Ініса. Ораторське мистецтво як форма інформаційного обміну. Розвиток книжної культури. Поява нових видів літературної праці.

Розвиток журналістики в період Середньовіччя. Специфіка середньовічної публіцистики. Публіцистика епохи Відродження і Ренесансу.

Розвиток журналістики з появою книгодрукування. Передумови виникнення друкованого станка. Виникнення друкованого станка в Європі. Розповсюдження книгодрукування по Європі. Комерційна та політична передумови виникнення журналістики в Європі.

Особливості журналістики з появою перших газет. Поява перших газет у Німеччині. Перші французькі періодичні видання. Характеристика перших газет країн Європи (Венгрія, Іспанія, Польща, Італія).

Просвітницька журналістика. Поява перших журналів. Англійська та німецька просвітницька журналістика. Журналістика Англії 17–18 ст. Політична журналістика Англії 17-18 ст., памфлетна публіцистика.

Змістовий модуль № 2. Журналістика країн Європи.

Журналістика Великобританії. Загальні відомості про країну. Законодавство країни про ЗМІ. Аналіз найбільших концернів ЗМІ Великобританії: New International, Trinity Mirror, Daily Mail and General Trust, Pearson, Telegraph Group, British Broadcasting Corporation (BBC).

Аналіз якісної преси Великобританії: «The Time», «The Daily Telegraph», «The Guardian», «The Independent», «Financial Times», «The Observer». Аналіз видань проміжного типу: «The daily mail», «Daily Express», «Sunday Express», «The Mail on Sunday», «The Sunday Times», «The Sunday Telegraph». Характеристика популярних видань (таблоїдів) Великобританії: «The Sun», «Daily Mirror», «The Sunday Mirror», «Daily star». Аналіз журнальних видань країни.

Зародження радіомовлення Великобританії, перші радіопередачі. Історія BBC. Зародження та розвиток громадського та комерційного телебачення Великобританії. Аналіз провідних телеоператорів: BBC, ITV, Channel 4, Channel 5.

Журналістика Франції. Загальні відомості про Францію. Законодавство Франції про ЗМІ. Вища рада з аудіовізуальних ЗМІ Франції.

Характеристика медіаконцернів країни: Vivendi Universal, Lagardere, Bouygues, Dassault.

Характеристика газетних видань Франції: «Le Monde», «Le Figaro», «Le Parisien», «France Soir», «Libération», «La Tribune», «L'Équipe», «Le Dauphiné Libéré». Аналіз журнальних видань Франції: «Paris Match», «Le Nouvel Observateur», «Les Echos», «Marie Claire».

Громадське телебачення Франції. Діяльність Вищої рада з аудіовізуальних ЗМІ Франції. Структура громадського телерадіомовлення Франції. Кабельне та супутникове телебачення. Сектор радіомовлення Франції: рейтингові інформаційні, музичні радіостанції.

Журналістика Німеччини. Загальні відомості про Німеччину. Законодавство Німеччини про ЗМІ. Німецька Рада з преси – Presserat. Характеристика медіаконцернів країни: Bertelsmann, Gruner+Jahr, Axel-Springer, Burda та ін.

Характеристика національних видань Німеччини: «Suddeutsche Zeitung» (Мюнхен), «Frankfurt Allgemeine Zeitung» (Франкфурт-на-Майне), «Welt» (Берлін), «Frankfurter Rundschau» (Франкфурт-на-Майне), «Bild» (Гамбург) і «Die Tageszeitung» (Берлін). Аналіз місцевих газетних видань. Журнальний ринок Німеччини.

Публічно-правові, громадські телерадіокомпанії Німеччини: ARD, ZDF, Deutschland Radio, Deutsche Welle. Приватне, комерційне телерадіомовлення Німеччини.

Журналістика Іспанії. Загальні відомості про Іспанію. Законодавство Іспанії про ЗМІ. Закон «Про статут радіо і телебачення» (1980 р.). Характеристика медіаконцернів країни, групи: Grupo Prisa, Grupo Vocento, Grupo Godo, Grupo Zeta, Grupo Recoletos.

Аналіз національних громадсько-політичних газет «El Pais», «El Mundo Del Siglo XXI» та «ABC», національних спортивних «Marca» й «AS», національних ділових газет «Expansion», «Cinco Dias», «La Gaceta de los Negocios». Місцева преса Іспанії: «El Periodico De Catalunya», «La Vanguardia», «El Correo Espanol», «La voz de Galicia». Видавничі журнальні проекти компанії Hachette Filipacchi Medias.

Громадські національні державні телеканали Іспанії TVE 1 та TVE 2. Національні комерційні телеканали Іспанії Antena 3, Telecinco, Canal Plus. Радіомовлення країни: державна компанія RNE та приватні – SER, Onda Cero, COPE та Punto Radio.

Журналістика Італії. Загальні відомості про Італію. Законодавство Італії про ЗМІ. Характеристика медіаконцернів країни, групи: Fininvest / Mediaset, Rizzoli-Corsera, Editoriale L'Espresso, Monti-Riffezer, Caltagirone Editore.

Інформаційні газети Італії: римська «Repubblica», міланські «Corriere della sera», «Gazzeta dello sport». Безкоштовні газети країни: «Metro», «Leggo», «City». Журнальний ринок Італії. Журнали загального інтересу: інформаційні («Panorama», «Espresso»), сімейні («Famiglia Cristiana»), розважальні ілюстровані («Oggi», «Cente»).

Громадське телебачення Італії: Radiotelevisione Italiana (Rai). Комерційне італійське телебачення: Canale 5, Italia 1, Rete 4. Radio 1, Radio 2 – лідери громадського корпорації. Приватні, комерційні радіостанції Італії: Radio DeeJay, Radio Italia, Radio Montecarlo, Radio Kiss Kiss та ін.

Журналістика Швеції. Загальні відомості про Швецію. Законодавство країни про ЗМІ. Характеристика медіа концернів країни: Bonnier AB, SVT, Modern Times Group.

Газетні видання Швеції: «Aftonbladet», «Dagens Nyheter» та «Expressen/GT/KvP». Безкоштовна преса Швеції.

Громадське телебачення Швеції: SVT, SR, UR. Комерційне телебачення країни: канали TV3, TV 4. Загальнонаціональне суспільне радіомовлення Швеції (Sveriges Radio, SR – Радіо Швеції). Загальнонаціональне комерційне радіомовлення країни.

Журналістика Норвегії. Загальні відомості про країну. Законодавство країни про ЗМІ. Рада преса як орган саморегулювання преси. Етичний кодекс Ради преси. Медіакомпанії Норвегії.

Друковані ЗМІ країни, історія появи газетних видань. Характеристика газетних видань: «Verdens Gang», «Aftenposten», «Dagbladet». Норвезька телерадіомовна корпорація NRK (Norsk Rikskringkasting): структура, особливості діяльності телевізійних каналів. Радіоканали NRK, їх структура, формати.

Журналістика Фінляндії. Загальні відомості про Фінляндію. Законодавство країни про ЗМІ. Характеристика медіаконцернів країни: Sanoma WSOY, Alma Media, Yleisradioradio (Yle), Bonnier AB, Hufvudstadsbladet.

Газетний ринок Фінляндії: «Helsingin sanomat», «Ilta-Sanomat», «Aamulehti», «Iltalehti», «Turun sanomat», «Kauppalehti», «Savon sanomat» та ін. Журнальна індустрія Фінляндії.

Громадське телебачення Фінляндії: корпорація Yleisradio: YLE TV1, YLE TV2, YLE FST5, YLE Teema, TV Finland. Комерційне телебачення країни: Mainos TV (MTV 3), Nelonen, Sub-TV. Громадське (Radio Suomi, Radio 1, Yle X) та комерційне (Radio Nova, Kiss FM, Iskelma) радіомовлення Фінляндії.

Змістовий модуль № 3. Журналістика Американського континенту.

Журналістика США. Загальні відомості про США. Законодавство країни про ЗМІ: Федеральної комісії по зв'язку (ФКЗ). Характеристика найбільших медіа концернів країни: Time Warner, Walt Disney, News Corp., NBC Universal, CBS Corp., Viacom та ін.

Транснаціональні, національні видання США: «USA Today», «The Wall Street Journal», «New York Times». Регіональна преса США: «Chicago Tribune», «Los Angeles Times», «The Boston Globe».

Національні мережі США: CBS (Columbia Broadcasting System), NBC (National Broadcasting Company), ABC (American Broadcasting Company).

Структура, особливості наповнення ефіру. Суспільне телебачення, незалежні станції країни та кабельне телебачення. Розвиток радіомовлення США.

Журналістика Канади. Загальні відомості про Канаду. Законодавство країни про ЗМІ. Аналіз медіа концернів Канади: Bell Canada Enterprises, Rogers Communication, Can West Global Communications Corp., TorStar Corp.

Газетний ринок Канади. Якісні та масові, національні та місцеві видання: «Toronto Star», «Globe and Mail», «Le Journal de Montreal», «National Post», «Toronto Sun», «La presse Montreal», «Vancouver Sun», «Province Vancouver», «Gazette Montreal», «Ottawa Citizen». Журнальний ринок Канади.

Діяльність Державної телерадіомовної компанії Canada Broadcasting Corporation (CBC). Комерційні приватні загальнонаціональні телекомпанії: Global TV та CTV. Державне (CBC: Radio One, Radio Two) та приватне комерційне радіомовлення Канади.

Змістовий модуль № 4. Журналістика Азії.

Журналістика Японії. Загальні відомості про країну. Законодавство країни про ЗМІ. Діяльність створена Японської асоціації видавців та редакторів газет. Характеристика медіа концернів країни: Asahi, Yomiuri, Mainichi Shimbun, Nikkei, Sankei.

Загальнонаціональні газетні видання Японії: «Yomiuri», «Asahi Shimbun», «Mainichi Shimbun», «Nikkei», «Sankei Shimbun». Регіональні видання, префектурна преса Японії.

Діяльність державної Японської телерадіокорпорації – Nihon Hoso Kōkai (NHK). Комерційне телебачення Японії: Nippon Television, Tokyo Broadcasting System (TBS), Television Tokyo (TV Tokyo), Fuji Telecasting, Asahi National Broadcasting Co. Кабельне та супутникове телебачення Японії: Via Communication Satellite, SkyPerfec TV. Радіомовлення Японії.

Журналістика Китаю. Загальні відомості про Китай. Законодавство країни про ЗМІ. Характеристика медіаконцернів Китаю: газетно-видавничий концерн Shenzhen Press Group, China Radio, Film and Television Group «Китайська група радіомовлення, кінематографії та телебачення», Shangnai Media Group, SMG «Шанхайська медіагрупа», Beijing All Media and Culture Group, BAMC «Пекінська група медіа та культури».

Національні, регіональні та місцеві видання Китаю, тиражі видань. Якісні видання: «Rénmín Rìbào» (орган Центрального комітету комуністичної партії Китаю), «Beijing Daily» (Пекінська щоденна газета), «Zhongguo Qingnian wang» (Китайська молодіжна газета). Масові (таблоїди) видання Китаю.

Основний телевізійний мовник Китаю – Китайське Центральне Телебачення CCTV: структура, формати. Радіомовлення країни.

Журналістика Південної Кореї. Загальні відомості про Південну Корею. Законодавство країни про ЗМІ.

Друковані ЗМІ Південної Кореї: «Чосон ільбо», «Чунан ільбо», «Тона ільбо», «Хангук ільбо», «Кенхян сінмун», «Хангере сінмун», англomовні - «Korea Daily New», «Segye Times», «Munhwa Ilbo», «Kukmin Daily».

Загальнонаціональні мовленнєві корпорації: Korea Broadcasting System (KBS), Munhwa Broadcasting Corp. (MBC), Education Broadcasting System (EBS). Приватна компанія Seoul Broadcasting System (SBS): структура, телеканали, їх формати. Радіомовлення країни.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Антофійчук В. І., Гринівський Т. С. Історія зарубіжної журналістики. Конспект лекцій. Частина I. – Чернівці, 2008. – 94 с.
2. Білоус О.М. Типологія газетної періодики сучасної Німеччини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2005>
3. Блавацький С. Сучасний стан національної якісної преси Великобританії: заперечення заперечення / Сергій Блавацький // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики Львівської національної бібліотеки ім. В. Стефаника НАНУ. – Львів, 2007. – Вип. 15. – С. 364–372.
4. Блавацький С. Таблоїдизація якісної преси у Великобританії / Сергій Блавацький // Вісник ЛНУ ім. Івана Франка. Сер. Журналістика. – 2007. – Вип. 30. – С. 91 – 103.
5. Бондаренко Ю.С. Альтернативна преса Німеччини: витоки та фактори / Ю.С. Бондаренко // Образ: науковий журнал / за ред. Н. Сидоренко, О. Ткаченко; Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, Сумський державний університет. – Київ ; Суми, 2015. – Вип. 16(1). – С. 72–77.
6. Бондаренко Т. О. Зарубіжна журналістика : навчально- методичний посібник для студентів зі спеціальності «Журналістика» / Т. О. Бондаренко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 58 с.
7. Європейські стандарти в галузі громадського мовлення [Текст] / за ред. Т.С.Шевченко, Т.М. Олексюк. – К.: Інститут Медіа Права та Інтерньюз-Нетворк, 2005. – 210 с.
8. Жиленко І. Р. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник / І. Р. Жиленко – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 285 с.
9. Казакова Т. В. Історія зарубіжної журналістики: Методичні матеріали для студентів заочного та дистанційного навчання зі спеціальності «Журналістика». – Харків: ХНУ, 2001. – 19 с.
10. Мелешенко О. К., Черняков Б. І. Журналістика Франції.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1597>
11. Михайлов С.А. Современная зарубежная журналистика: правила и парадоксы.- СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2002.- 446 с.
12. Рембецька О.В. Зарубіжна журналістика. Методичні рекомендації для студентів III-IV курсів напряму підготовки 6.030301. Журналістика денної та заочної форм навчання Херсон: Вид-во ХДУ, 2013. – 55 с.

13. Рудницька Г. Італійська преса: сучасні тенденції в контексті висвітлення міжнародних подій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/5408/5417>
  14. Світові мас-медіа: короткий довідник для студентів Інституту журналістики. – К., 1999.
  15. Сидоренко Н. М. Історія зарубіжної журналістики: Навчальна програма. – К., 2001.
  16. Шимчук К. Особливості регіональної преси Польщі: історичний огляд. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19391-osoblivosti-regionalnoi-presi-u-polshhi-istorichnij-oglyad-miscevoi-presi-v-potrkuvi.html>
  17. Енциклопедія мирової індустрії СМІ / За ред. Е.Л.Вартанова. – М.: Аспект пресс, 2006. – 376 с.
- Додаткова*
1. Галлін Д. С. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики / Д. С. Галлін, П. Манчіні; пер. з англ. О. Насика. – К.: Наука, 2008. – 320 с.
  2. Головчук О. Громадське мовлення: міжнародний досвід і перспективи. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://journ.lnu.edu.ua/vypusk7/n13/tv13-03.pdf>
  3. Громадське мовлення у світі: яке воно? [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/06/130611_public_broadcasting_world_dt
  4. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
  5. Кін Джон. Мас-медіа і демократія / Джон Кін; пер. з англ. О. Грищенко. – К.: К.І.С., 1999. – 134 с.
  6. Мелешенко О. К., Черняков Б. І. Журналістика Франції // Наукові записки Інституту журналістики. – Том 10 (січень-березень). – К., 2003. – С. 159–212.
  7. Мелешенко О. К., Черняков Б. І. Чотири століття британської журналістики // Наукові записки Інституту журналістики. – Том 9 (жовтень-грудень). – К., 2002. – С. 191–228.
  8. Павленко Ю. В. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства. – К., 1996.
  9. Поплавська В. Тенденції та перспективи євро інтеграційних процесів в газетній періодиці України та Польщі. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referatu.net.ua/referats/7569/173100>
  10. Редакційні настанови Бі-Бі-Сі [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://journalib.univ.kiev.ua/BBC_Guidelines_Ukr.pdf
  11. Світові Мас-Медіа: короткий довідник для студентів Інституту журналістики. – К., 1999.

- 12.Скрябін Д. Громадське телебачення по-японському // День. – №207, (1999). [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planeti/gromadske-telebachennya-roaponskomu>
- 13.Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / За ред. Ю. М. Бідзілі. – Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. – 224 с.
- 14.Юричко А.В. Міжнародна журналістика як окремий елемент маніпуляції свідомістю та впливу прийняття рішень. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=271>
- Інтернет-ресурси*
1. www.journalib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека інституту журналістики Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка
  2. <http://stv.mediasapiens.ua> – проєкт «Суспільне мовлення» Детектор медіа

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає іспит.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентацій, реферативних повідомлень, робота в групах під час аналізу газетних та журнальних видань країн світу.

Навчальна програма дисципліни «Іміджелогія»

Укладач – Рембецька Ольга Віталіївна,
кандидат філологічних наук, доцент

Програму укладено на основі робочої програми навчальної дисципліни «Іміджелогія» / Укладач: Бондаренко І.С., Запорізький національний університет, факультет журналістики, 2018 р.

Предмет вивчення. Проблема створення іміджу сучасного журналіста висувається на перший план, оскільки без правильно створеного іміджу, без правил етикету не можна досягти успіху. Тому вивчення курсу «Іміджелогія» на спеціальності «Журналістика» є актуальною та нагальною. При опрацюванні цього курсу студенти ознайомляться з поняття іміджу, правилами його формування, навчатися розвивати впевненість у собі.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Іміджелогія» пов'язаний із дисциплінами циклу професійної теоретичної та практичної підготовки, а саме: «Теорія масової комунікації», «Соціологія масової комунікації», «Паблік рілейшнз», «Теорія і практика рекламної діяльності», «Прес-служби та

інформаційні агентства», а також із дисциплінами соціально-гуманітарного напрямку: соціологією, психологією, політологією.

Метою викладання навчальної дисципліни «Іміджелогія» є формування у майбутніх фахівців теоретичних знань й практичних навичок у галузі іміджелогії та іміджмейкінгу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Іміджелогія» є:

- ознайомити студентів з основними принципами іміджмейкінгу;
- представити множину різновидів іміджів у систему сучасної комунікації;
- охарактеризувати специфіку індивідуального та професійного іміджів у різних сферах суспільного життя;
- пояснити основні техніки та технології іміджування;
- створити умови та необхідний рівень для формування ефективного індивідуального іміджу майбутнього фахівця у галузі реклами та паблік рилейшнз.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

- здатність бути критичним та самокритичним;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність спілкуватися державною мовою.

Програмні результати навчання:

- застосовувати знання зі сфери іміджелогії для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;
- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усні, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів IV курсу і складається з 3 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. Теоретико-методологічні основи іміджелогії.

Іміджелогія: наука, практика, мистецтво. Іміджелогія як особлива галузь гуманітарних знань. Зв'язок іміджелогії з психологією, соціологією, конфліктологією, маркетингом, політологією, менеджментом, риторикою, семіотикою, теорією та практикою соціальних комунікацій. Імідж у рекламі, політиці, бізнесі та мистецтві. Розвиток іміджелогії в Україні.

Імідж як центральна категорія іміджелогії. Основні підходи до визначення поняття «імідж». Співвідношення понять імідж, образ, ідеал, маска, стереотип, репутація, статус, престиж.

Види, компоненти та функції іміджу. Види іміджів. Проблема класифікації іміджу. Біологічний, комунікативний, соціальний, міфологічний, професійний та контекстний компоненти іміджу. Функції іміджу. Типології іміджу. Теорії суспільного іміджу.

Іміджмейкінг як технологія формування іміджу та професійна діяльність. Іміджмейкінг як особлива практична галузь іміджелогії. Основні підходи до розуміння поняття “іміджмейкінг”. Іміджмейкінг як комунікаційна технологія та система.

Змістовий модуль № 2. Методи та технології формування іміджу.

Самопрезентація у системі технології іміджування. Самопрезентація як основний соціально-психологічний метод подання іміджу. Теоретичні основи самопрезентації. Самопрезентація у системі соціальної взаємодії. Стратегії та тактики самопрезентації іміджу.

Персональна іміджелогія. Іміджелогічні основи створення образу. Індивідуальність стилю жіночого одягу. Індивідуальність стилю чоловічого одягу. Вибір стилю одягу. Різновиди стилів. Дрес-код на офіційних прийомах.

Мовне спілкування як елемент побудови іміджу особистості. Використання фізіономіки і міміки. Міміка як засіб невербального спілкування. Іміджетворчі елементи тіла. Класифікація жестів.

Створення іміджу організації (корпоративний імідж): основні вимоги та чинники формування. Складові іміджу організації. Загальні ознаки іміджу організації. Провідні напрямки формування корпоративного іміджу (PR, реклама, фірмовий стиль, корпоративна культура і т. д.). Основні параметри іміджу організації.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Барна Н.В. Іміджелогія / Н.В.Барна. – К.:Ун-т Україна, 2007.
2. Грехов А.М. Теорії суспільного іміджу. – К., 2003. – 25 с.
3. Завірюха Л.А., Лаврененко О.В. Етика ділового спілкування. – К., 1998.- 110 с.
4. Палеха Ю. І. Іміджелогія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. І. Палеха. – К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2005. – 324 с.
5. Почепцов Г.Г. Имиджелогия: Теория и практика.- К., 1998.- 393 с.
6. Смирнова Т. Моделювання рекламного іміджу : Навч. посіб. / Т. Смирнова. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2005. – 166 с.
7. Хавкіна Л. М. Іміджелогія : навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності «Журналістика» / Л. М. Хавкіна. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 64 с.
8. Холод А.М. Основы имиджелогии.- К., 2002.- 172 с.
9. Чмут Т.К., Частка Т.Л. Етика ділового спілкування.- К., 2002.- 223 с.

Додаткова

1. Бугрим В. В. Комунікативно-технологічні матриці побудови ефективного іміджу [Електронний ресурс] / В. В. Бугрим // Наукові записки Інституту журналістики. – Т. 28. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1970>.
2. Власов А.М., Савчук Л.М., Савінова В.Б. Організаційна поведінка: Навч. Посібник.- К., 1998.- 96 с.

3. Денисюк С.Г. Нові виміри політичного іміджу // Проблеми іміджелогії: Матеріали ІУ Міжнародної конференції 16 травня 2003.- С.66-67.
4. Королько В. Г. Паблік рілейшнз: наукові основи, методика, практика : підручн. / В. Г. Королько. – К. : Видавн. дім «Скарби», 2001. – 400 с.
5. Лобанова А.С. Імідж політика у соціологічному вимірі // Проблеми іміджелогії: Матеріали ІУ Міжнародної конференції 16 травня 2003.- С. 64-65.
6. Мойсеєв В. А. Паблік рілейшнз : навч. посіб. / В. А. Мойсеєв. – К. : Академвидав, 2007. – 224 с.
7. Почепцов Г. Г. Паблік рілейшнз : навч. посіб. / Г. Г. Почепцов. – К. : Знання, 2004. – 373 с.
8. Сальнікова Л. Імідж і репутація: схожість та відмінності / Л. Сальнікова // Корпоративная имиджелогия. – 2007. – № 1. – С. 25–27.
9. Фінклер Ю. Е. Товарний імідж і преса як складові системи паблік рілейшнз / Ю. Е. Фінклер // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. – 1999. – Вип. 5. – С. 254–261.
10. Холод О. М. Зв'язок психолінгвістичного інструментарію ЗМІ з технологіями маркетингової комунікації при іміджуванні політиків [Електронний ресурс] / О. М. Холод // Наукові записки Інституту журналістики. – Т. 20. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1414>.

Інтернет-ресурси

1. www.academim.org – сайт Академії іміджелогії
2. www.etyket.org.ua – сайт про етикет
3. <http://www.apkmarket.ua>.
4. <http://www.business.ua>.
5. <https://fashion-diplomacy.com>

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає залік.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентацій, реферативних повідомлень, виконання творчих робіт, робота в групах.

Навчальна програма дисципліни «Історія української журналістики»

Розробник – Рембецька Ольга Віталіївна,
кандидат філологічних наук, доцент

Програму укладено на основі робочої програми «Історія української журналістики» / Укладачі: Салата О.О., Росінська О.А., Київський університет імені Бориса Грінченка, Інститут журналістики, 2015 р.

Предмет вивчення. Історія журналістики в системі підготовки майбутніх фахівців представлена дисципліною «**Історія української журналістики**», що покликана забезпечити ґрунтовне оволодіння студентами знаннями з історії українських періодичних видань, розкрити формування явищ пре журналістики, національні джерела української журналістики, познайомити студентів з класикою вітчизняної та світової публіцистичної творчості, формування журналістських систем, участі української журналістики у формуванні національної свідомості українського народу і в створенні ним своєї держави. Вивчення історії журналістики передбачає вироблення у студентів, на основі ґрунтового засвоєння ними методологічної і спеціальної літератури, науково правильного розуміння історико-журналістського процесу у світі. «Історія української журналістики» є головною навчальною дисципліною, предметом якої є найважливіші історичні проблеми даного явища і фаху.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Історія української журналістики» тісно пов'язана із дисциплінами журналістського циклу, зокрема: «Українська публіцистика», «Теорія тексту та твору», «Зарубіжна журналістика», «Жанри журналістських творів».

Мета дисципліни «Історія української журналістики - вивчення основних явищ журналістики, вироблення уміння правильно й ефективно застосовувати на практиці історичні явища, розуміти особливості масово-інформаційної діяльності в кожний конкретний період української історії, познайомити студентів з діяльністю провідних українських журналістів і публіцистів, їх творчістю, спрямованою на формування свідомого українського громадянина і побудову української держави.

Мета реалізується шляхом розв'язання таких **завдань**:

- ознайомити студентів з історичним розвитком масово-інформаційної діяльності, засвоїти студентами головних понять про етапи становлення та шляхи розвитку української журналістики.

- забезпечити глибоке осмислення студентами конститутивних ознак української журналістики, вивчити історичні форми існування інформації, способи її творення й поширення, забезпечити розуміння студентами історичного формування системи органів масової інформації, з яких складається сьогодні журналістика;

- на історичних прикладах домогтися розуміння студентами величезних сугестивних можливостей журналістики, сприйняття цінності мовленнєвого й написаного слова як способу впливу на масову свідомість і формування в її межах цілеспрямованих дискурсів;

- показати боротьбу української журналістики з російською цензурою за утвердження свого обличчя й пошуку української ідентичності;

- дати розуміння дієвості та ефективності діяльності українських журналістів;

- домогтися засвоєння студентами головних понять про етапи становлення та шляхи розвитку української журналістики.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність спілкуватися державною мовою;
- здатність застосовувати історичні знання для створення сучасного журналістського тексту.

Програмні результати навчання:

- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;
- застосовувати знання з історії української журналістики для створення інформаційного продукту;
- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усні, письмову та електронну комунікацію, українською мовою;

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів III-IV курсів і складається: III курс – 8,5 кредитів, IV курс – 4 кредити.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. Початковий етап виникнення журналістики. Російсько-український період.

Зародження української журналістики. Зародження та методологічні проблеми вивчення української журналістики. Передумови виникнення та національні джерела української журналістики. Початковий етап виникнення журналістики в Україні. Перші періодичні видання.

Харківська журналістика 1810–1820-х років. Харківська журналістика 1810–1820-х років. «Харьковский Демокрит» – журнал як фактор просвітительської свідомості. «Украинский вестник», загальна характеристика, рубрики журналу, його значення. Вихід у світ видань: «Украинский домовод», «Харьковские известия», «Украинский журнал», загальна їх характеристика.

Українська альманахова журналістика 1830-1840-х років. Харківська школа романтиків і початки її видавничої діяльності. Загальна характеристика альманаху «Утренняя звезда». «Русалка Дністровая», характеристика альманаху. Альманах Є.Гребінки «Ластівка». Харківські альманахи О.Корсуна «Сніп» та І.Білецького «Молодик». Альманах «Киевлянин» М.Максимовича. «Южный русский сборник» А.Метлинського.

Українська журналістика в Росії в добу «Великих реформ». Альманахи П.Куліша «Хата», «Записки о Южной Руси». Загальна характеристика журналу «Основа». Розділи журналу, основні матеріали.

Змістовий модуль № 2. Австрійсько-український період.

Москвофільська журналістика. Москвофільська журналістика, її типологія. І.Франко як дослідник москвофільської журналістики. Газета «Зоря Галицька», її функції, розділи та особливості подачі матеріалів. Характеристика газети «Слово»: наукові та літературні матеріали, їх автори.

Народовська журналістика. «Вечерниці» – перший журнал, що заманіфестував появу народовців. «Мета» як літературно-політичний часопис та політичне видання. «Нива» та «Русалка» як літературні газети. Журнал «Правда», його автори та програма. Журнал «Зоря», робота І.Франка у журналі. Газети «Батьківщина» і «Діло», їх характеристика, основні матеріали. Газета «Буковина», її загальна характеристика.

Радикальна журналістика. Народження радикального (соціалістичного) напрямку в українській суспільно-політичній думці. Заснування журналу «Друг», матеріали та значення журналу. Вихід журналу «Громадський друг», літературний відділ журналу. Видання збірників «Дзвін» і «Молот». Вихід журналів «Світ», «Народ», їх характеристика. Основні матеріали журналів «Хлібороб», «Життя і слово».

Еміграційна журналістика. Чотири хвилі еміграції. Розвиток еміграційної журналістики на американському континенті. Еміграційна діяльність М.Драгоманова. Характеристика журналів «Громада». Українська альманахова журналістика. Загальна характеристика альманахів «Луна», «Рада».

Розвиток регіональної журналістики. Характеристика альманахів «Нива», «Степ», «Складка». Російськомовна українська журналістика: «Киевский телеграф». Журнал «Киевская старина», загальна їх характеристика. Шевченкіана на сторінках журналу.

Змістовий модуль № 3. Українська журналістика ХХ ст. Розвиток української журналістики на Галичині початку ХХ століття. «Медовий рік» української преси (від березня 1917 р. до березня 1918 р.). Початок занепаду вільної преси в Україні. Зародження партійно-радянської преси України. Партійно-радянська Україна. Ленінська доба історії преси. Преса періоду культу особи. Преса Західної України між світовими війнами. Селянська преса Галичини. Жіноча преса Прикарпаття. Преса української діаспори у міжвоєнний період. Українська таборова преса. Українська преса у Франції, Бразилії, Китаї та Далекому Сході. Преса України в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.). Українська преса «хрущовської відлиги». Преса періоду застою. Перебудова в країні і пресі. Журналістика в Україні від проголошення незалежності до власне свободи.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Борзенко О.І. «Харьковский Демокрит» як феномен українського Просвітництва // Українська періодика: історія і сучасність.-Х., 1998.- С.56-58.
2. Дмитрук В.Т. Нарис з історії української журналістики ХІХ ст.: Посібник для студентів факультету журналістики. - Львів, 1969.- 145 с.
3. Животко Аркадій Історія української преси / Упорядник авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М.С. Тимошик.- К.: Наша культура і наука, 1999.- 368 с.
4. Історія української дожовтневої журналістики.- Львів: Вища школа, 1983.- 511 с.
5. Історія української критики та літературознавства: Хрестоматія : У 3 кн./ За ред. П.М. Федченка.- К.: Либідь, 1996.
6. Історія української літературної критики : Методичні поради / упор. І.Л.Михайлин .- Х.: ХДУ, 1993.- 64 с.
7. Історія української літературної критики: Дожовтневий період.- К.: Наукова думка, 1988.- 452 с.
8. Михайлин І.Л. Історія української журналістики ХІХ століття. – Підручник.- К., 2003.- 719 с.
9. Михайлин І.Л. Теоретико-літературна концепція Розумника Гонорського як естетична програма журналу „Украинский вестник” // Київська старовина.-1998.-№4.-С.114-126.
- 10.Нахлік Є. Пантелемон Куліш і „Руська трійця”: До проблеми ідеологічних шукань серед української інтелігенції ХІХ століття.- Львів, 1994.- 28 с.
- 11.Нечиталюк М.Ф. Методологічні проблеми історико-журналістських досліджень // Українська періодика: історія і сучасність: Тези доповідей і повідомлень Всеукр. наук.-практ. конф.-Львів, 1993.- С.17-22.
- 12.Ніженець А.М. Біля джерел української журналістики // Прапор.-1957.- №4.- С.97-99.
- 13.Ніженець А.М. Перші українські журнали//Прапор, 1966.-№7.- С.78-81.
- 14.Петраш О. ”Руська трійця” М.Шашкевич, І.Вагилевич, Я.Головацький та їхні літературні послідовники.- К.: Дніпро, 1986.- 230 с.
- 15.Портнов А. „Український вісник” (1970-1974 рр.) в контексті історії української нелегальної періодики // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики.- Львів, 1998.-Вип.5.- С.240-245.
- 16.Романюк М.М. Історія української преси: проблеми періодизації // Збірник праць науково-дослідного центру періодики. -Львів, 1994.- Вип.1.- С.6-14.
- 17.Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника / За ред. М.М.Романюка.- Львів, 1994-2002.- Вип.1-9.
- 18.Федченко П.М. Матеріали з історії української журналістики.- К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1959.- Вип.1: Перша половина ХІХ ст.. – 338 с.

19. Федченко П.М. Преса та її попередники: Історія зародження й основні закономірності розвитку.-К.: Наукова думка, 1969.- 350 с.

Додаткова

1. Білецький Л.Т. Основи української літературно-наукової критики.- К.: Либідь, 1998.- 408 с.
2. Енциклопедія українознавства.- Париж - Нью-Йорк: Молоде життя, 1962.- Т.4.- С.1484-1486.
3. Маценко Г. Оссуді // Українська журналістика в іменах / За ред. М.М.Романюка.- Львів, 1998.- Вип.5.- С.239-240.
4. Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника / За ред. М.М.Романюка.- Львів, 1994-2002.- Вип.1-9.
5. Збірник праць Науково-дослідного центру періодики / Ред.кол.: М.М.Романюк та ін.- Л., 1995-2008 рр.
6. Мас-медіа України / О.Волошенюк та ін.: Українське бюро Європейського інституту мас-медіа, Київське товариство ім. П.Могили.-К., 1995.- 304 с.
7. Українська журналістика в іменах: У 2-х т. / За ред. М.М.Романюка.- Львів, 1994.
8. Українська журналістика: вчора, сьогодні, завтра / За ред. проф.В.І.Шкляра.- К., 1997.- 140 с.

Інтернет-ресурси

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека ім. В. Вернадського, електронний каталог періодичних видань
2. www.journlib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека інституту журналістики Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає іспит.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентацій, реферативних повідомлень, робота в групах під час аналізу газетних та журнальних видань.

**Навчальна програма
дисципліни «Теорія і методика журналістської творчості»**

Укладач – Орлова Наталя Василівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

Програму укладено на основі робочої навчальної програми «Методи і прийоми журналістської праці» / Укладач: Бойко А. А., Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, 2008 р.

Предмет вивчення. Праця журналіста охоплює дуже широкий спектр видів організаторсько-редакційної роботи, починаючи від розробки концепції певного засобу масової інформації, організації і планування роботи самої редакції до випуску видання чи виходу в ефір передачі. Журналіст сьогодні ще й бізнесмен, менеджер, який повинен забезпечити редакції відповідний прибуток, уміти вигідно придбати необхідні матеріали, ресурси, вдало продати, прощтовхнути власний продукт, знайти вигідну рекламу і мецената.

Предметом вивчення цієї навчальної дисципліни є загальні закономірності журналістики як творчої діяльності в їх практично значимих проявах.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Теорія і методика журналістської творчості» посідає важливе місце у фаховій підготовці майбутнього журналіста і тісно пов'язана із такими дисциплінами, як «Медійні жанри», «Журналістський фах», «Масова комунікація та інформація (теорія масової комунікації)», «Журналістська етика».

Мета дисципліни «Теорія і методика журналістської творчості» - опанувати основи теорії та методики журналістської творчості, підготувати студентів до виконання професійних обов'язків на високому професійному рівні, сформулювати у них стійку професійну уяву та практичні уміння і навички.

Мета реалізується шляхом розв'язання таких завдань:

- засвоїти знання основних українських та зарубіжних концепцій природи журналістської творчості, її предмету та функцій;

- ознайомити з ідейно-тематичними та композиційними особливостями журналістського твору;

- орієнтуватися в основних закономірностях журналістської діяльності;

- засвоїти поняття теорії та методики журналістської творчості: «ситуація», «проблема», «ідея», «робоча ідея», «опорна ідея», «факт», «фактоїд», «емпіричне повідомлення», «образи», «нормативи», «задум», «тема», «метод», «жанр»;

- узагальнити здобуті знання з теоретичних журналістських дисциплін, виробничих практик, власної творчої діяльності, підготувати студентів до фахової діяльності.

Компетентності:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

- здатність створювати медіапродукт.

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;

- створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення;

- планувати свою роботу та роботу колег, спрямовану як на генерування інформаційного контенту, так і створення медіапродукту, а також його промоцію.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів IV курсу і складається з 6 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. Основні аспекти журналістської творчості.

Поняття журналістської творчості. Що таке творчість. Погляди на природу творчості. Етапи творчого процесу. Журналістика як форма творчої діяльності. Репродуктивні та продуктивні форми діяльності в журналістиці. Закономірності журналістської діяльності. Аматорство і професіоналізм у журналістиці. Три ступені в розвитку професіонала: навчання, вправність, майстерність.

Журналіст - суб'єкт творчого процесу. Психотип людини та її здатність до творчості. Дивергенти. Конвергенти. Вплив психофізіологічних характеристик особистості журналіста на творчий процес. Індивідуальні характеристики творчої особистості журналіста. Роль теоретичних знань, практичних навичок і досвіду журналіста в результативності професійної діяльності. Спеціальні знання журналіста як фактор успішності його творчої діяльності. Спеціалізація й універсалізм у журналістиці.

Журналістський твір як тип тексту. Задум - перший щабель творчого процесу. Особливість задуму в журналістиці. Поняття теми журналістського твору. Шляхи виникнення задуму/теми в журналістській роботі. Народження журналістської теми. Поняття «факт». Природа факту. Факт і об'єктивність. Класифікація фактів. Логіка відбору фактів. Місце факту у журналістських творах різних жанрів.

Ідейно-тематичні особливості журналістського твору. Ситуація. Варіанти ситуацій, що знаходять відображення у журналістиці. Проблема, її різновиди. Типи зв'язку реальних конкретних ситуацій і масштабних проблем. Ідея журналістського твору, її специфіка. Єдність «опорної» і «робочої» ідеї в журналістиці. Варіанти робочої ідеї. Виразальні засоби журналістики – «будівельний матеріал» для втілення теми та ідеї в журналістському творі: одиниці фактологічного ряду: факти; фактоїди; емпіричні повідомлення; одиниці культурологічного ряду: образи; нормативи. Аналіз ідейно-тематичних особливостей журналістського твору.

Композиційні особливості журналістського твору. Поняття «композиція». Єдність форми і змісту. Організація журналістського твору. Три типи внутрішньотекстових зв'язків: поверхові (монтаж); глибинні (композиційні блоки); метазв'язки. Журналістський образ: специфіка і функції. Поняття «сюжет» і «фабула». Відмінність сюжету в літературі і журналістиці. Три типи організації журналістських творів: сюжетний тип (подієвий сюжет); тип з фабульною основою; тип з проблемно-аналітичною організацією твору. Архітектоніка журналістського тексту. Елементи архітектоніки. Заголовок, його роль в організації журналістського твору. Функції, види заголовків. Аналіз композиційних особливостей журналістського твору.

Змістовий модуль № 2. Методика створення журналістських матеріалів різних жанрів.

Методика збору інформації журналістами. Поняття про джерело інформації в журналістиці. Джерела інформації професійних журналістів: а) робота журналіста із документами; б) людина - живе джерело інформації; в) предметно-речове середовище. Основні форми системи інформування. Загальні принципи роботи з джерелами інформації. Етичні вимоги в процесі роботи з фактами і джерелами інформації. Переваги дотримання етичних норм поведінки.

Методи журналістської творчості. Поняття метод, методика; техніка, технологія; спосіб журналістської творчості. Багатоманіття творчих методів у журналістиці. Раціонально-пізнавальний (емпіричні, теоретичні методи) і художній рівень (художні методи) пізнання дійсності. Емпіричні методи: а) метод спостереження; б) метод аналізу документа; в) метод інтерв'ю, бесіди, опитування, анкетування; г) метод експерименту. Теоретичні методи: формально-логічні: а) індуктивний висновок; б) дедуктивний; в) традуктивний; змістовно-логічні: а) методи аналізу і синтезу; аналогії і порівняння; б) гіпотетичний метод; в) метод історизму; г) конкретні методи (опису, оповідь, апелювання); цитування, метод статистики, контент-аналізу та інші соціологічні методи). Художні методи: словесна інкрустація, типізація, художній образ, прийоми метафоризації, метонімії, оксюморона тощо. Доцільність як принцип використання різних методів у журналістській творчості. Загальне і специфічне в методиці, що використовують журналісти, які займаються різними видами журналістської творчості.

Методика підготовки журналістських матеріалів різних жанрових груп. Методика підготовки інформаційних матеріалів. Методика підготовки аналітичних матеріалів. Методика підготовки публіцистичних матеріалів.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Засоби масової інформації: професійні стандарти, етика та законодавчі норми: наук. видання / Укл.: Петрів Т., Сафаров А., Сюмар В., Чекмишев О., – К.: Нічлава, 2006. – 100 с.
2. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості. Підручник. – Львів: ПАІС, 2008. – 270 с.
3. Нерух О. Першооснови журналістської творчості: Навчальний посібник. - Х.: Світ дитинства, 2000.
4. Основы творческой деятельности журналиста: Учебник для студентов вузов по специальности «Журналистика»/ Ред. - сост. С.Г.Корконосенко. -СПб., 2000.
5. Українське законодавство: засоби масової інформації / Підготовлено Програмою правового захисту та освіти ЗМІ IREX У-Медіа. – К., 2004.
6. Кузнецова О. Д. Засоби масової комунікації: Посібник. – Вид. 2-ге, перероблене й доповнене. – Львів: ПАІС, 2005. – 200 с.

7. Лазутина Г.В. Основы творческой деятельности журналиста: Учебник для вузов. – М. : «Аспект Пресс», 2000. – 240 с.
8. Михайлин І. Л. Основи журналістики : підруч. / Михайлин І. Л. – 3-є вид. – К. : ЦУЛ, 2002. – 284 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/files/journalism/basis/>
9. Москаленко А. З. Теорія журналістики : [навч. посібник.] / Москаленко А. З. – К. : ЕксОб, 2002. – 336 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/981649/>

Додаткова

1. Буряк В. Д. Філософські та концептуальні основи інформаційно-художньої свідомості. Навч. посібн. – Дніпропетровськ : РВВ ДДУ, 2000. – 60 с.
2. Вайшенберг З. Новинна журналістика /З. Вайшенберг. – К.: Академія української преси; Центр вільної преси, 2004. – 260 с.
3. Вальтер фон Ла Рош. Вступ до практичної журналістики : Навчальний посібник / За загал. ред. В. Ф. Іванова та А. Коль. – К. : Академія української преси, 2005. – 229 с.
4. Гід журналіста. Збірка навчальних матеріалів, складена за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ / Упоряд. Лазарева А.; Центр підготовки й вдосконалення журналістів (Париж); Інститут масової інформації (Київ). – К., 1999. – 96 с.
5. Голік О.В. Нові жанрові утворення української преси як наслідок взаємодіяючих процесів // Наукові записки. Серія „Філологічна”. – Острог: Видавництво НаУ «Острозька академія», 2007 – Вип. 8. – С. 122-132.
6. Капрон Рене Дж. Настанови журналістам Ассошіейтед прес. – К.: Видавничий дім: «Києво-Могилянська Академія», 2005.
7. Карась М. А. Журналістський фах: організація творчо-виробничого процесу : навч. посібник / М. А. Карась. – К. : Видавництво Інституту журналістики, 2009. – 101 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://journalib.univ.kiev.ua/Posibnik_journ_fah.pdf
8. Карпенко В. О. Журналістика: основи професійної комунікації / В. О. Карпенко. – К. : Нора-принт, 2002. – 328 с.
9. Карпенко В.О. Газетні жанри як комунікативні форми журналістики: Текст лекції для студентів Інституту журналістики з курсу „Основи професійної комунікації” / Київ. нац. ун-т імені Т. Шевченка. Ін-т жур-ки. – К., 2002. – 37 с.
10. Ким М.Н. Технология журналистского произведения. – СПб.: Знание, СПб ИВЭСЭП, 2001. – 320 с.
11. Кібл Р. Журналістська етика. - К.: Інститут журналістики, 2007. – 188 с.
12. Корнев М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія: Підручник. – К., 1995. – 304 с.

13. Лукина М. Технология интервью: Учебное пособие для вузов.- М.: Аспект Пресс, 2003. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://evartist.narod.ru/text5/34.htm>
14. Мелешенко О.К., Чічановський А.А., Шкляр В.І. Інформація, інформаційний. Словник термінів і понять для журналістів і політологів. – К.: Грамота, 2007. – 72 с.
15. Основи масово-інформаційної діяльності. Підручник / А.Москаленко, Л.Губерський, В.Іванов.- К., 1999.
16. Петрова Н., Якубенко В. Медіаправо. – К.: Інститут журналістики, 2007. – 275 с.
17. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння. Серія: Медіакритика. – Львів: ПАІС, 2004. – 312 с.
18. Публіцистика. Масова комунікація : медіа-енциклопедія / За ред. В. Ф. Іванова. – К. : Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2007. – 780 с.
19. Путівник ретельного журналіста. - К.: Інститут журналістики, 2007. –175 с.
20. Різун В. В. Літературне редагування : підруч. / Різун В. В. – К. : Либідь, 1996. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/155435/>
21. Різун В. В., Скотникова Т. В. Методи наукових досліджень у журналістикознавстві : навч. посібник. / Різун В. В., Скотникова Т. В. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Преса України, 2008. – 144 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/1105254/>
22. Різун В.В. Маси: Тексти лекцій. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – 118 с.
23. Рудик М. Теоретичні засади журналістської творчості: концепція Володимира Здровеги. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/jur/publications/visnyk32/Visnyk32_P1_08_Rudyk.pdf
24. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / За заг. ред. Ю.М. Бідзілі. – Ужгород: ВАТ Видавництво „Закарпаття”, 2007. – 224 с.
25. Тертычный А. А. Жанры периодической печати : / А. А. Тертычный. — М. : Аспект Пресс, 2000 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://evartist.narod.ru/text2/01.htm>
26. Універсальний журналіст. – К.: Інститут журналістики, 2007. –150с.
27. Чекмишев О. В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики /О.В. Чекмишев. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004.

Інтернет-ресурси

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека ім. В. Вернадського, електронний каталог періодичних видань

2. www.journlib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека Інституту журналістики Київського національного університету ім.Т.Г.Шевченка
3. http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Resource_2017/Digital_resources_2017.aspx – електронні ресурси Наукової бібліотеки ХДУ
4. <http://www.trk-mag.kiev.ua/> – фаховий часопис «Телерадіокур'єр»
5. <http://www.telekritika.ua/> – сайт для медійників «Телекритика»
6. <https://internews.ua/> – сайт для журналістів, медіаекспертів «Інтерньюз-Україна»
7. <https://detector.media/> – українське інтернет-видання про медіа «Детектор медіа»
8. <https://ms.detector.media> – проект MediaSapiens із підвищення медіаграмотності аудиторії ГО «Детектор медіа»
9. <https://www.stopfake.org/uk/golovna/> – сайт для перевірки фактів Stopfake.org від Могілянської школи журналістики та програми для журналістів і редакторів Digital Future of Journalism
10. <http://www.aup.com.ua/> – електронний ресурс незалежної організації «Академія української преси» із підвищення кваліфікації журналістів України
11. <http://www.mediakrytyka.info/> – електронний часопис «МедіаКритика» Інституту медіаекології Львівського національного університету імені Івана Франка та Західноукраїнського центру «Нова журналістика»
12. <https://irrp.org.ua/> – сайт української громадської організації із розвитку українських медіа через навчання та підтримку
13. <https://www.bez-brehni.com/category/factcheck/> – електронний ресурс проекту перевірки інформації FactCheck-Ukraine громадської організації «УКР» (Українська команда реформаторів)

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, аналіз журналістських матеріалів, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає залік, іспит.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень, робота в групах під час аналізу журналістських матеріалів різних жанрових форм.

Навчальна програма
дисципліни «Основи професійного мовлення журналіста»

Укладач – Орлова Наталя Василівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

Програму укладено на основі навчальної програми «Техніка екранного мовлення» для студентів спеціальності «Тележурналістика» / Авт.- уклад. Ю. П. Єлісовенко, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, 2002 р.

Предмет вивчення. Проблема формування мовленнєвої особистості майбутнього медійника є надзвичайно актуальною. Навчальна дисципліна «Основи професійного мовлення журналіста» охоплює питання, пов'язані з підготовкою журналіста до фахової діяльності як професійного мовця.

Мовлення журналіста, зокрема радіо- і тележурналіста, повинно бути дієвим і мати певні якості. Перш за все усне мовлення медійника має характеризуватися чіткістю, а це залежить від правильного дихання, добре поставленого голосу і вміння користуватися ним у різноманітних умовах.

Лекційні заняття присвячені ознайомленню з методикою мішано-діафрагматичного дихання, техніками постановки голосу, відпрацюванню орфоепічної вимови, правильної мелодики. Оволодіти технікою усного мовлення – значить вміти керувати мовленнєвим диханням, голосом, мати гарну дикцію і орфоепічну вимову. Різноманітний комплекс вправ для дихання, удосконалення голосу, дикції і орфоепії, представлений у навчальному курсі, сприятиме в роботі над технікою усного мовлення майбутнього журналіста.

Предмет вивчення дисципліни: сучасні техніки ефірного мовлення журналіста, невербальна комунікація ведучого.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Основи професійного мовлення журналіста» тісно пов'язана із такими курсами, як «Спічрайтинг», «Іміджелогія», «Практична стилістика», «Медійні жанри», «Журналістський фах», «Журналістська етика» тощо.

Мета дисципліни «Основи професійного мовлення журналіста» - спираючись на лінгвістичні знання, здобуті у процесі вивчення предметів мовознавчого циклу, підвищити загальний рівень мовленнєвої культури і техніки усного мовлення майбутніх журналістів на основі роботи із текстом.

Завдання: оволодіння технікою усного мовлення, набуття правильного фонаційного дихання, постановка голосу, що зумовлює виразність мовлення майбутнього журналіста.

Мета реалізується шляхом розв'язання таких **завдань**:

- розглянути основні поняття техніки усного мовлення: дихання, голос, дикція, орфоепія:

- засвоїти методику оволодіння мовленнєвим диханням, дикцією, голосом, літературною вимовою;

- дослідити правила написання партитури журналістського тексту;
- користуватися різними властивостями голосу, його звучністю, помітністю;
- проаналізувати основні підсистеми невербального спілкування.

Компетентності:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;
- створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів III курсу і складається з 6 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. Професійне мовлення у фаховій підготовці журналіста.

Вступ. Комунікативні ознаки мовлення Предмет і завдання курсу. Комунікативні ознаки мовлення. Поняття мова і мовлення. Форми літературного мовлення. Основні комунікативні ознаки мовлення. Правильність і чистота мовлення як найважливіші комунікативні ознаки. Точність, стислість і доступність мовлення. Логічність, доречність, впливовість мовлення як комунікативні ознаки. Виразність як ознака культури мовлення. Культура мовлення журналіста. Техніка виразного читання і мовлення. Складники техніки усного мовлення: а) дихання; б) голос; в) дикція; г) орфоепія; д) жести і міміка.

Дихання, його типи і різновиди. Фізіологічне та фонаційне дихання. Ключичне, грудне, діафрагматичне та мішано-діафрагматичне дихання. Умови правильного дихання. Методика опанування мішано-діафрагматичним диханням.

Голос людини, його природа та властивості. Властивості голосу: природні (сила, висота, тембр, діапазон) і набуті (темп, злетність, звучність). Чоловічі та жіночі голоси. Висотні характеристики голосів: сопрано, меццо-сопрано, контральто, тенор, баритон, бас, дискант. Будова мовного апарату. Особливості голосу професійного мовця.

Робота над голосом. Поняття голосова атака та його характеристика. Методика та практичні вправи для оволодіння голосовою атакою. Поняття голосовий резонатор. Різновиди голосових резонаторів: верхній резонатор (ротова порожнина, ніс) і нижній резонатор (дихальне горло, бронхи, легені). Методика та практичні вправи для оволодіння різними голосовими резонаторами. Поняття голосовий регістр. Різновиди регістрів та їхня характеристика. Методика та практичні вправи для розвитку всіх голосових

регістрів мовленнєвого голосу. Поняття діапазон голосу, його характеристика та складові. Методика та практичні вправи для розвитку діапазону голосу.

Змістовий модуль № 2. Виступ журналіста в ефірі.

Дикція як складник техніки усного мовлення. Артикуляція. Поняття дикція, його характеристика. Наголос. Різновиди наголосу в українській мові. Інтонація як мовне явище на слуховому рівні сприймання. Паузи і темп мовлення як технічні показники виразного мовлення і виразного читання.

Орфоенія як наука про правильну літературну вимову. Норми орфоенії. Правила вимови звуків. Методика роботи над поліпшенням орфоенічних норм.

Професія диктора (ведучого), її складники. Історія професії, її особливості у сучасному медійному просторі. Майстерність ведучого. Підготовка ведучого.

Підготовка журналіста до виступу. Партитура тексту. Етапи підготовки до виступу в кадрі. Композиція виступу. Вимоги до мовлення журналіста. Знаки партитури. Правила розмітки тексту для виступу. Методика підготовки журналістського тексту для виголошення в ефірі.

Невербальні засоби комунікації. Кінесичні особливості невербального спілкування. Жести і пози. Міміка. Проксемічні особливості невербального спілкування. Зони та території. Зональні простори та його практичне використання в медійній практиці. Зональні простори у різних націй. Візуальний контакт.

Поведінка ведучого в кадрі. Умови успішності виступу. Складники успішності виступів: мовлення журналіста, подолання страху перед аудиторією та зв'язок зі слухачами, використання голосу, жестів, міміки.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Антонюк А. Постановка голосу / А. Антонюк // Навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Українська ідея, 2000.
2. Бабич Н. Основи культури мовлення. – Львів: Світ, 1990.
3. Голос людини та вокальна робота з ним / Автор. колектив кафедри співу Інституту мистецтв // Монографія. – Івано-Франківськ, 2010.
4. Єлісоченко Ю.П. Ораторське мистецтво: Навч. посіб. – К.: «Ділова Україна», 2002. – 155 с.
5. Капська А. Виразне читання. Практичні і лабораторні заняття: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1990.
6. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 2003.
7. Олійник Г. Виразне читання: Основи теорії: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1995.
8. Савкова З.В. Как сделать голос сценическим. Теория, методика и практика развития речевого голоса. – М., 1975.

9. Юцевич Ю. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу. / Ю. Юцевич. – К., 1998.

Додаткова

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити /За заг. ред. О.Сербенської: Посібник. – Львів: Світ, 1994.
2. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо: 4-е вид. перероб. і доп. – К.: Знання, 1997. – 336.
3. Базюк Л. Штрихи до характеристики мовної особистості тележурналіста // Телевізійна й радіожурналістика : Зб. наук. – метод. праць. Львів : Світ, 2000. – 332 с.
4. Бакинська О. Культура телевізійного мовлення та його вплив на телеаудиторію. Телерадіожурналістика: історія, теорія, практика, погляд у майбутнє / Збірник науково-методичних праць – Львів : Ред. – вид. відділ Львівського університету, 1997. – 160 с.
5. Ваніна О. Значення голосу і манери говорити для теле- і радіожурналістів // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук. – метод. праць. Львів : Лілея, 2002.
6. Головащук С. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995.
7. Єлісєвенко Ю.П. Культура і техніка мовлення в телерадіожурналістиці //Стиль і текст. – 2001. – Випуск 2. – С.168 – 175.
8. Єлісєвенко Ю.П. Постановка голосу в музичній та театральній педагогіці // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: Випуск третій: Зб. наук. праць: У 2-х частинах. Частина 2. – К., 1999. – С.231 – 237.
9. Єлісєвенко Ю.П. Розвиток діапазону голосу: з досвіду театральної педагогіки. // Мистецтво та освіта. – 2000. – №2. – С.52-54
- 10.Козлянинова И.П., Промптова И.Ю. Сценическая речь: Учебник / Под ред. И. П. Козляниновой и И. Ю. Промптовой. 3-е изд. М.: Изя-во «ГИТИС» – 2002.
- 11.Миронченко В.Я. Основи інформаційного мовлення. – К.,1995.
- 12.Пентилюк М. Культура мови і стилістика. – К.: Вежа, 1994.
- 13.Пиз А. Язык жестов: Пер с англ. – Воронеж, 1992.
- 14.Пономарів О. Стилістика сучасної української мови: Підручник. – К.: Либідь, 1993.
- 15.Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.
- 16.Сагач Г. Золотослів: Навч. посібник. – К.: Райдуга, 1993.
- 17.Штурнак О. Порушення мовних норм на українських телеканалах (УТ-1, 1+1, ІНТЕР) // Телевізійна й радіожурналістика: Зб. наук. – метод. праць. Львів : Світ, 2003. – 32 с.
- 18.Ющук І. Практикум з правопису української мови. – К.: Освіта, 1994.

Інтернет-ресурси

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека ім. В. Вернадського, електронний каталог періодичних видань
2. www.journlib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека Інституту журналістики Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка
3. http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Resource_2017/Digital_resources_2017.aspx – електронні ресурси Наукової бібліотеки ХДУ
4. <https://detector.media/> – українське інтернет-видання про медіа «Детектор медіа»
5. <http://www.aup.com.ua/> – електронний ресурс незалежної організації «Академія української преси» із підвищення кваліфікації журналістів України
6. <http://teatr-obraz.ru/masterstvo/system-golos.html> – театр-школа «Образ». Постановка голосу
7. <http://mirsovetov.ru/a/miscellaneous/useful-know/amelioration-enunciation.html> – упражнения для улучшения дикции
8. http://www.mirpozitiva.ru/audio/audio_trainings.html – книги, аудио, тренінги по ораторскому искусству
9. www.golos.net – вправи для постановки голосу

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, підготовка виступів, запис на камеру, начитування скоромовок, текстів. Підсумковий контроль передбачає залік.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, індивідуальна робота перед камерою.

Навчальна програма дисципліни «Соціологія масової комунікації»

Укладач – Соломахін Андрій Федорович,
кандидат філологічних наук, старший викладач

Програму укладено на основі програми навчальної дисципліни «Соціологія масової комунікації» / Укладач: Солдатенко І. О., Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2009 р.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сутність процесу масової комунікації та методи її дослідження.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс «Соціологія масової комунікації» тісно пов'язаний із такими дисциплінами, як: «Теорія масової комунікації», «Жанри журналістських творів», «Теорія журналістики» тощо.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціологія масової комунікації» є загальне уявлення студентів про соціологію як науку, про головні аспекти соціологічного дослідження масової комунікації, методи соціологічного дослідження масової комунікації, аудиторії, а також вивчення специфіки соціологічного аналізу окремих засобів масової комунікації на сучасному етапі розвитку суспільства.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Соціологія масової комунікації» є виробити у майбутніх журналістів системне, соціологічне мислення, розкрити способи одержання надійної і достовірної інформації про суспільні процеси та об'єктивного його аналізу.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні набути таких **компетентностей**:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності;

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;
- досконало проводити дослідження за допомогою методів моніторингу та контент-аналізу.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. Курс розрахований на студентів IV курсу і складається з 3 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль 1. Соціологія і журналістська діяльність.

Вступ. Соціологія в системі суспільних наук. Загальне поняття про соціологію. Структура і зміст соціології масової комунікації. Соціологія громадської думки і журналістики. Соціологічне вивчення комунікатора. Канали комунікації як об'єкт соціологічного дослідження. Походження терміну «соціологія». Визначення соціології як науки. Соціологія у колі інших наук. Основні проблеми соціології XIX ст. Риси емпіричної соціології. Розвиток соціології між двома світовими війнами. Переорієнтація соціологічних досліджень у кінці 40-х - початку 50-х р.р. Стан соціології в 60-ті р.р. Сучасний стан справ у соціології.

Змістовий модуль 2. Соціологічні методи дослідження засобів масової комунікації.

Дослідження змісту комунікації та її ефективності. Якісні методи дослідження мас-медіа. Формалізовані методи вивчення мас-медіа. Соціологічні дослідження аудиторії мас-медіа. Завдання засобів масових комунікацій. Особливості каналів комунікації різних рівнів. Структура засобів масових комунікацій. Поділ каналів комунікації за часом виходу і особливості, що впливають з цього. Створення матеріалів для окремих груп аудиторії. Поняття про соціологічні методи. Методологія, методика і техніка

соціологічних досліджень. Теоретичні й емпіричні методи. Властивості соціологічних методів: ясність, детермінованість, спрямованість, результативність, плідність, економічність, надійність, достовірність. Опитування. Види опитування: анкетування та інтерв'ювання. Переваги та складнощі опитування. Особливості опитування. Інструментарій опитування, критерії його якості. Перевірка надійності й обґрунтованості опитування. Основні фази опитування. Типи і види питань. Закрите, напівзакрите та відкрите питання, їхня обробка. Формулювання і послідовність питань.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Іванов В.Ф. Соціологія масової комунікації. Курс лекцій (на сайті Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка).
2. Лизанчук В.В., Кузнецова О.Д. Методи збирання і фіксації інформації в журналістиці: Навч. посібник. - К.: НМК ВО при Мінвузі УРСР, 1991. - С. 44.
3. Лубкович І. М. Соціологія і журналістика: Підручник. – Львів: ПАІС, 2005. – 176 с.
4. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології: Навчальний посібник / А.О. Ручка, В.В. Танчер – К.: Наукова думка, 1995. – 222 с.
5. Сірий Є. В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навчальний посібник / Є.В. Сірий ; Університет економіки та права "КРОК". – К.: Атіка, 2004. – 480 с.
6. Сірий Є. В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навчальний посібник / Є. В. Сірий. – 2-ге вид. – К.: Атіка, 2007. – 480 с.
7. Сірий Є.В. Соціологія підприємництва: Науково-навчальний посібник / Є.В. Сірий, С.А. Фареник. – К.: Український центр духовної культури, 2000.– 258 с.
8. Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: Навчальний посібник / Є.В. Сірий – К.: Атіка, 2009. – 492с.
9. Социология журналистики: Теория, методология, практика / Прохоров Е.П., Фомичева И.Д., Свитич Л.Г. и др.; Под ред. Прохорова Е.П. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981. - С. 189-192.
10. Соціологія як наука: Конспект лекції / Укл. А.М.Шатохін. - К.: НМК ВО при Мінвузі УРСР, 1991. - 24 с.

Додаткова

1. Соціальні виміри суспільства: Збірник наукових праць. Випуск 7. – К.: Інститут соціології НАН України, 2004. – 506 с.
2. Соціологічна думка України: Навчальний посібник / За ред. М.В. Захарченко. – К.: Заповіт, 1996. – 424 с.
3. Соціологічна енциклопедія / Укладач В.Г. Городяненко. – К.: Академвидав, 2008. – 456 с.
4. Соціологія і психологія: навчальний посібник / За ред. Ю.Ф. Пачковського. – К.: Каравела, 2009. – 760 с.

5. Соціологія права: Навчальний посібник / За ред. О.М. Джужи. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 288 с.
6. Соціологія. Курс лекцій. / (за ред. В.М. Пічі). – К.: Заповіт, 1996. – 344 с.
7. Соціологія. Модульний курс: навчальний посібник / За ред. Н.М. Семке. – Х.: Торсінг плюс, 2009. – 352 с.
8. Соціологія. Підручник / За заг. ред. В.П.Андрущенко – К., Х.: Глобус, 1998. – 624 с.
9. Соціологія: Навчальний посібник/ В.М. Піча. – К.: Каравела, 1999. – 248с.
10. Соціологія: Навчальний посібник/ За ред. І.Р. Байрака. – К.: Міленіум, 2005. – 352 с.
11. Соціологія: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / А.Ю.Брегеда, А.П. Бовтрук, Г.В. Дворецька – К.: КНЕУ, 1999. – 124 с.
12. Соціологія: Опорний конспект лекцій для студентів усіх форм навчання. – К.: Київський нац. торг. -екон. ун-т, 2002. – 55 с. 57
13. Соціологія: підручник / За ред. В.Г. Городяненка. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К: ВЦ "Академія", 2002. - 560 с. - (АЛЬМА-МАТЕР).
14. Соціологія: Підручник / За ред. Н.П. Осипової. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 336 с.
15. Соціологія: Посібник для студентів /За ред. В.Г.Городяненка. – 3-тє вид. перероб., допов. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 544 с.
16. Соціологія: Словник термінів і понять / За ред. Є.А. Беленького, М.А. Козловця. – К.: Кондор, 2006. – 372 с.
17. Соціологія: терміни, поняття, персоналії: Навчальний словник-довідник / За ред. В.М.Пічі. – К.: Каравела, 2002. – 480 с.
18. Столяренко О.Б. Психологія особистості: навчальний посібник/ О. Б. Столяренко. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.

Інтернет-ресурси

http://pidruchniki.ws/19940412/sotsiologiya/sotsiologiya_zasobiv_masovoyi_komunikatsiyi

<http://readbookz.com/book/195/7408.html>

<http://www.ebk.net.ua/Book/synopsis/sotsiologiya/part1/007.htm>

http://pidruchniki.ws/15840720/zhurnalistika/masovi_komunikatsiyi_-_kvit_s

http://178.219.93.18:8080/Portal/WWW/docz.php?id_pred=6723&id_spez=20&bsm=0&id_fac=4&kurs=4

http://www.biglib.com/book/8_Sociologiya_Zagalnii_kyrs/769_141_Sociologiya_masovoi_komynikacii_yak_nayka_ob'ekt_predmet_i_misce_v_sistemi_sociologichnih_znan__

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає залік.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень, робота в групах, проведення власного соціологічного дослідження.

**Навчальна програма
дисципліни «Основи журналістики (вступ до спеціальності)»**

Укладач – Соломахін Андрій Федорович,
кандидат філологічних наук, старший викладач

Програму укладено на основі програми навчальної дисципліни «Основи журналістики» / Укладач: Алексєєва П. П., Міжрегіональна академія управління персоналом. – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. – 15 с.

Предмет вивчення. «Основи журналістики» у контексті сучасного світового розвитку є однією з найважливіших гуманітарних дисциплін. Швидка зміна основоположних принципів ЗМІ, інтеграція в їх структуру нових компонентів, підвищення ролі журналістики в суспільстві потребує підвищення вимог і до журналістської діяльності працівників ЗМІ – преси, радіо, телебачення, інтернет-ЗМІ, інформаційних агентств тощо. Царина університетської журналістської освіти охоплює три цикли дисциплін: історико-гуманітарний, суспільно-економічного та власне журналістський. Основи журналістики дозволяють сформуванню загальні уявлення про журналістику як галузь суспільної практики, що поєднує специфічні для неї форми авторської, редакторської та організаційної роботи, розкриваючи різновекторні суспільні явища, процеси, зв'язки. Дисципліна «Основи журналістики» дозволяє комплексно поглянути на розвиток ЗМІ в діахронічній та синхронічній площинах, проаналізувати перспективні напрями розвитку, продиктовані сьогоденням.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення курсу «Основи журналістики» передбачає засвоєння навчального матеріалу з методики і творчості, теорії і практики журналістики, зарубіжної преси, зарубіжних теорій та моделей масової інформації, організації роботи редакції, жанрології тощо.

Мета вивчення навчального курсу «Основи журналістики» – сформуванню сучасне уявлення про журналістику, її професійні засади, майстерність журналіста, зв'язок журналістики з іншими гуманітарними дисциплінами, а також усвідомити специфіку професії журналіста серед інших інформаційно-творчих, соціально орієнтованих професій.

Завданням навчальної дисципліни є первісне ознайомлення студентів з ключовими видами засобів масової комунікації, а саме: телебачення, радіо, газетно-журнальна періодика, інтернетжурналістика. В основу комплексного аналізу ЗМІ покладено такі компоненти: функціональний, стилістично-жанровий, організаційний. Функціональний компонент передбачає виклад основних напрямків творчої діяльності ЗМІ. Стилiстично-жанровий компонент висвітлює методику роботи журналіста

кожного виду ЗМІ (здебільшого йтиметься про сучасні стандарти репортерства). Організаційний компонент охоплює цілу низку менеджерських та маркетингових аспектів діяльності ЗМІ: інтереси аудиторії, рейтинг, якість інформаційного продукту, специфіку інформаційного виробництва та внутрішньоредакційних комунікацій.

Компетентності:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- використовуючи теоретико-методологічні знання курсу, визначати і класифікувати конкретне явище в поточній журналістиці;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів I курсу і складається з 5,5 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни «Основи журналістики». Масовий інформаційний потік. Засоби масової комунікації. Зміст поняття «журналістика». Журналістика як сфера інформаційної діяльності. Характеристика поняття «інформаційний простір». Особливості діяльності інформаційних агентств. Світові інформаційні агентства. Новітні електронні ЗМІ.

Специфіка роботи регіональних ЗМІ: функції, завдання, проблеми та перспективи. Система регіональних ЗМІ: періодичні друковані видання, теле- і радіоканали, інформаційні сайти. Історія становлення ЗМІ на Херсонщині. Провідні ЗМІ Херсона та області. Відомі журналісти Херсонщини.

Свобода слова і журналістика. Поняття про стиль у журналістиці. Організація редакційної та видавничої роботи в журналістиці. Редакційне завдання і творчий пошук працівників редакції. Види роботи сучасного журналіста, методи збирання інформації.

Змістовий модуль 2. Культура та функції журналістики. Види роботи сучасного журналіста, методи збирання інформації. Уявлення про метод. Роль доказів та аргументів у журналістській діяльності. Спостереження, його типи: відкрите та приховане, включене та невключене. Робота з документами. Інтерв'ю. Типологія інтерв'ю. Етапи підготовки інтерв'ю.

Морально-етичні засади в роботі журналіста, його соціальна відповідальність, орієнтація у творчості на сприяння духовній єдності народу України. Професійна етика і психологія журналістського спілкування. Триєдина сутність журналістики: історико-художня, соціально-економічна та практична.

Ідеологічний аспект у роботі журналіста та сучасні фінансові реалії. Досягнення практичного результату як головна мета роботи журналіста. Журналістика економічна, політична, міжнародна, фото-, радіо- і тележурналістика.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості: Підручник. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.
2. Крейг Ричард. Інтернет-журналістика: робота журналіста і редактора у нових ЗМІ / Перекл. з англ. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 324 с.
3. Куляс І., О.Макаренко. Ефективне виробництво теленовін: стандарти інформаційного мовлення; професійна етика журналіста-інформаційника. Практичний посібник для журналістів. – Київ, видавництво ХББ, 2006. – 120 с.
4. Недопитанський М. Журналістська майстерність: репортерський досвід: практ. посіб. – К.: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2009. – 76 с.
5. Недопитанський М. Тележурналістика: досвід, проблеми, стратегії: практ. посіб. – К.: ДП «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України», 2009. – 144 с.
6. Недопитанський М., Карась М., Ільченко В. Уроки з журналістської практики: практ. посіб. – К.: Україна молода, 2010. – 152 с.
7. Приступенко Т. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності ЗМІ: Навчальний посібник. – К.: Інститут журналістики, 2004. – 375 с.
8. Путівник ретельного журналіста. - К.: Київська типографія, Інститут журналістики. - 2007. – с.173
9. Радиожурналистика /ред. Шереля. – М.: Издательство Московского университета, 2000. – 255 с.
10. Рене Дж. Каптон. Настанови журналістам. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005. - 158 с.
11. Різун В.В. Маси: Тексти лекцій. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – 118 с.
12. Яковець А.В. Телевізійна журналістика: теорія і практика: Підручник – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 240 с.

Додаткова

1. Владимиров В. М. Історія української журналістики. — К., 2007.
2. Журналістика в умовах гласності. — К., 1991.
3. Засоби масової інформації: Українське законодавство. — К., 1995.
4. Здоровега В. П. Вступ до журналістики. — Л., 1994.
5. Коновалова О. В. Основы журналистики. — М.; Ростов-н/Д., 2005.
6. Лазутина Г. В. Основы творческой деятельности журналиста. — М., 2007.
7. Москаленко А. З. Основы журналистики. — К., 1994.
8. Основы теории литературы. — К., 2001.

9. Черепанов М. С. Проблемы теории публицистики. — М., 1973.

Інтернет-ресурси

1. http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Resource_2017/Digital_resources_2017.aspx – електронні ресурси Наукової бібліотеки ХДУ
2. www.dinau.com – інформаційне агентство ДІНАУ
3. www.interfax.com.ua – інформаційне агентство Інтерфакс-Україна
4. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека ім. В. Вернадського, електронний каталог періодичних видань
5. www.journalib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека інституту журналістики Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає іспит.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень, робота в групах під час аналізу газетних та журнальних видань країн світу.

**Навчальна програма
дисципліни «Медіаправо»**

Укладач – Соломахін Андрій Федорович,
кандидат філологічних наук, старший викладач

Програму укладено на основі програми навчальної дисципліни «Медіаправо» / Укладач: Бондаренко І. С., Державний вищий навчальний заклад «Запорізький національний університет», 2015 р.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ратифіковані в Україні міжнародні документи, що стосуються правових гарантій діяльності ЗМІ; статті Конституції України щодо діяльності ЗМІ; Цивільний та Адміністративний кодекс України про ЗМІ; Кримінальний кодекс України щодо журналістської діяльності; Закони України що регулюють діяльність ЗМІ.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс «Медіаправо» тісно пов'язаний із такими спеціальними курсами, як «Журналістська етика», «Журналістський фах (фотожурналістика, радіовиробництво, телевиробництво, газетно-журнальне виробництво)», «Теорія і методика журналістської творчості», «Журналістське розслідування», «Прес-служба та інформаційні агентства», «Нові медіа» тощо.

Мета та завдання навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Медіаправо» є сформувати необхідні у подальшій роботі журналіста-практика основні знання у царині інформаційного

законодавства України та міжнародного інформаційного права, проаналізувати стан сучасного інформаційного законодавства, шляхи удосконалення правової бази діяльності засобів масової інформації. Надати комплексний аналіз інформації як ключового об'єкту правовідносин в контексті свободи слова, свободи масової інформації. Вивчити механізми захисту персональних даних, журналістських джерел на рівні вітчизняного та міжнародного законодавства.

Основні **завдання** вивчення дисципліни «Медіаправо» – ознайомити студентів з теоретичними аспектами інформаційного права; проаналізувати практику регулювання правових проблем у журналістській діяльності; комплексно вивчити головні аспекти законодавчих актів, що стосуються правового регулювання мас-медійної діяльності; забезпечити розуміння студентами ключових видів інформаційної діяльності: створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації; розглянути сутність відповідальності про порушення законодавства про інформацію та неприпустимості зловживанням права на інформацію; визначити основні галузі права; диференціювати поняття *інформаційне право* та *інформаційне законодавство*.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні набути таких **компетентностей**:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- орієнтуватися в основних правових документах України щодо питань захисту прав громадян на інформацію та регулюванні свободи ЗМК;
- аналізувати законодавчу базу України у контексті журналістської діяльності.

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- орієнтуватися в основних правових документах з питань захисту прав громадян на інформацію, функціонування мас-медіа та забезпечення журналістської діяльності;
- застосовувати знання медіа-законодавства у практичній журналістській діяльності.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. Курс розрахований на студентів II курсу і складається з 6 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль 1. Основи інформаційного законодавства України та правові норми журналістської діяльності.

Інформаційне право в Україні та міжнародні норми журналістської діяльності. Регулювання журналістської діяльності на основі Конституційно-правових норми. Регулювання доступу до публічної інформації. Аналіз основних міжнародних документів, що регулюють діяльність ЗМІ в Україні: Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Європейська Конвенція з прав людини, Про свободу

вираження поглядів та інформації, Європейська конвенція про транскордонне телебачення, Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних, Декларація про свободу комунікацій в Інтернеті, Директива «Телебачення без кордонів». Свобода вираження поглядів у практиці Європейського суду з прав людини. Конституційно-правові засади журналістської діяльності в Україні.

Змістовий модуль 2. «Правові норми у журналістській практиці».

Правила фото- та відеозйомки. Захист журналістських джерел. Поширення інформації про суд та суддів: практика Європейського суду з прав людини. Діяльність мас-медіа у призмі особистого та сімейного життя особи. Нормативно-правові засади проведення зйомок та поширення зображень особи. Згода особи на зйомку та можливість її відкликання. Особливості ведення прихованої зйомки при підготовці інформаційних матеріалів. Доступ до судових засідань та зйомка у судовому процесі.

Змістовий модуль 3. «Авторське право і медіа».

Авторські права. Основні засади. Особи, які володіють авторськими правами. Твори, що охороняються авторським правом. Реалізація авторських прав та їх охорона. Поняття та еволюція розвитку авторського права. Об'єкти та суб'єкти авторського права. Виникнення авторського права та реєстрація. Особисті немайнові і майнові права авторів. Вільне використання творів. Дотримання авторських прав в Інтернеті. Суміжні права. Відповідальність за порушення авторських та суміжних прав.

Змістовий модуль 4. «Виборче право України та діяльність засобів масової інформації».

Права журналіста на виборах. Вибори і виборчий процес. Отримання і поширення інформації про виборчий процес. Основні порушення під час виборів. Особиста безпека під час виборів.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Гуз А.М. Історія захисту інформації в Україні та провідних країнах світу: Навчальний посібник / А.М. Гуз. – К.: КНТ, 2007. – 260 с.
2. Інформаційний простір України: Словник-довідник законодавчих термінів: довідково-навчальне видання / Автор-укладач Я.О.Чепуренко / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – К.: “Освіта України”, 2008. – 544 с.
3. Інформація та реклама в Україні: зб. законодав. і нормат. актів: (офіц. текст)/ упоряд. Ю.В. Паливода. – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2010. – 440 с.
4. Кузнецова О.Д. Правові норми журналістики України: Посібник / О.Д. Кузнецова. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім.І.Франка, 2006. – 352 с.
5. Марущак А.І. Інформаційне право: доступ до інформації: Навчальний посібник / А.І. Марущак. – К.: КНТ, 2007. – 532 с.
6. Основи інформаційного права України: навч. посіб./ В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.М. Брижко; за ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного та П.В. Мельника. 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Знання, 2009. – 414 с.

7. Марущак А. Доступ до інформації: права журналістів / А. Марущак . – [Електронний ресурс]: http://www.uapp.org/uk/legal_library/11/21.html.
8. Приступенко Т.О. Теорія журналістики: Етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / Т.О. Приступенко. — К., 2011. — 351 с
9. Цимбалюк В.С. Інформаційне право (основи теорії і практики). Монографія / В.С. Цимбалюк.– К.: “Освіта України”, 2010. – 388 с.

Додаткова

1. Усі міжнародно-правові акти та справи Європейського суду з прав людини можна знайти: на сайтах Верховної Ради України (zakon.rada.gov.ua), Інституту медіа права (<http://www.medialaw.kiev.ua>), Міністерства юстиції України (<http://www.minjust.gov.ua>).
2. Буткевич В.Г., Малярєнко В. Т. Європейський суд з прав людини та українське судочинство: питання взаємодії// Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 4 – С. 7.
3. Журналіст і вибори : практичний посібник / Автор. колектив : Т. Случик, М. Ратушний та ін.. – К. : Інститут масової інформації, 2014. – 46 с.
4. Законы и практика СМИ в Европе, Америке и Австралии: АРтиклъ XIX. – М.: Права человека, 1996.
5. Кобзар Ю.М. Сучасні механізми державного регулювання телерадіомовлення: міжнародні стандарти і досвід європейських країн // http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2008-3/R_2/08kymdek.pdf.
6. Досвід функціонування механізму державного замовлення у сфері телерадіомовлення в контексті розбудови Суспільного телерадіомовлення в Україні. Аналітична доповідь / Громадська організація «Лабораторія законодавчих ініціатив». – К., 2008.
7. Зідорук С.І., Гнатюк С.Л. Суспільне мовлення: український варіант // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 4 (9). – С. 77-84.
8. Концепції Суспільного мовлення в Україні: потенціал реалізації // <http://www.niss.gov.ua/Monitor/April/16.htm>.
9. Правове регулювання суспільного мовлення: стандарти ЄС, Ради Європи та досвід країн–членів Євросоюзу / Інститут прикладних досліджень «Право» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» та Агентства з міжнародного розвитку США (USAID). Доповідь. – К., 2007.

Інтернет-ресурси

1. Бюро Ради Європи в Україні - <http://coe.kiev.ua/>
2. Верховна Рада України - <http://rada.gov.ua/#>
3. Офіційний сайт Президента України - <http://www.president.gov.ua/>
4. Урядовий портал - <http://www.kmu.gov.ua/>
5. Центр демократії та верховенства права - <http://www.medialaw.kiev.ua/>

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях,

написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає іспит.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень, робота в групах.

Навчальна програма дисципліна «Медійні жанри»

Розробники:

Орлова Наталя Василівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент;

Юріна Юлія Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент

Соломахін Андрій Федорович,
кандидат філологічних наук, старший викладач

Програму укладено на основі навчальної програми «Інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні жанри» / Авт.-уклад. С.А. Панченко. Міжрегіональна Академія управління персоналом. К.: МАУП, 2005, 16 с.

Предмет вивчення. Навчальна дисципліна «Медійні жанри» розкриває творчі особливості діяльності працівників ЗМІ, спрямовані на підготовку актуального контенту для відповідної аудиторії. Зокрема, ця дисципліна передбачає дати студентові знання про специфіку та можливості інформаційних, аналітичних та публіцистичних жанрів, навчити їх спостерігати трансформацію жанрів у сучасних ЗМІ і використовувати її у різних за оформленням та призначенням медіа. Під час вивчення курсу студенти переконуються, що творчий фах потребує наполегливої праці, постійного пошуку та самовдосконалення.

Предметом навчальної дисципліни є жанрова палітра сучасних журналістських матеріалів у текстових та електронних медіа.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Медійні жанри» тісно пов'язана із такими дисциплінами, як «Журналістський фах», «Теорія і методика журналістської творчості», «Журналістикознавство», «Медіакритика», «Журналістська етика» тощо.

Мета дисципліни «Медійні жанри» - опанувати основи інформаційної, аналітичної та публіцистичної груп жанрів журналістських творів, а також міжжанрових варіантів.

Мета реалізується шляхом розв'язання таких **завдань:**

- ознайомити з жанровою системою сучасних ЗМІ;
- забезпечити теоретичними знаннями, необхідними для ефективної практичної діяльності в інформаційних, аналітичних, публіцистичних жанрах;
- оволодіти практичними та теоретичними методами написання аналітичних, публіцистичних та інформаційних текстів;

- з'ясувати особливості роботи сучасного журналіста;
- сформулювати (або вдосконалити) стиль журналістського викладу матеріалу;
- навчити організації редакційної діяльності.

Компетентності:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність створювати медійний продукт.

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;
- створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів I-IV курсів і складається: 1 курс – 6 кредитів, 2 курс – 6 кредитів, 3 курс – 8 кредитів, 4 курс – 4 кредити.

ПРОГРАМА КУРСУ

Інформаційні жанри

Змістовий модуль № 1. Інформаційна група медійних жанрів.

Жанри в арсеналі сучасної журналістики. Поняття «жанр», «жанровий різновид». Загальна характеристика основних жанрових груп: інформаційні, аналітичні, публіцистичні. Жанри: за і проти.

Замітка як первинний жанр журналістики. Поняття «замітка». Сучасні визначення замітки: «інформація», «новина». Факт - ядро замітки. Газетка качка. Сенсація. Інформаційний привід. Жанрові характеристики замітки: 1) сконденсованість; 2) економність викладу; 3) висока оперативність; 4) простота; 5) точність і конкретність; 6) однофактовість. Історія новинарних запитань. Формула Квінтіліана: хто? що зробив? де? якими засобами? навіщо? як? коли? Сучасна англійська формула новинної журналістики 5 W + H. Структура замітки (правило оберненої піраміди). Лід як початковий елемент журналістського тексту. Ліди для твердої та м'якої замітки.

Жанрові різновиди заміток. Хроніка, або хронікальна замітка (повідомлення). Тверда і м'яка замітки. Різновиди заміток: 1) анонс; 2) анотація; 3) міні-рецензія; 4) блиц-портрет; 5) міні-огляд; 6) міні-історія; 7) міні-порада.

Заголовок журналістського твору. Заголовок у журналістиці: визначення, ознаки, функції. Заголовковий комплекс: 1) шапка; 2) рубрика (або надзаголовок); 3) заголовок; 4) лід (або підзаголовок); 5) внутрішні заголовки; 6) врізи. Різновиди заголовків: інформаційні (розповідні) та образні (мотивувальні). Методика роботи над заголовком: техніка добирання інформаційного заголовка; техніка добирання образного заголовка

Технологія відбору інформації для новин. Основні журналістські стандарти якості матеріалу: 1) баланс думок і точок зору; 2) повнота передачі

фактів і інформації; 3) розмежування фактів і думок/коментарів; 4) достовірність; 5) посилання на джерело інформації; 6) точність викладу матеріалу. Цензура, самоцензура, джинса в журналістиці: ознаки, причини, профілактика. Шість правил наближення інтересів, рекомендованих паризьким Центром підготовки та вдосконалення журналістів: 1) правило хронологічного наближення; 2) правило географічного наближення (правило убивчих кілометрів); 3) правило емоційного наближення; 4) правило спільних інтересів; 5) правило наближення за ступенем популярності особистості; 6) правило наближення за винятковістю події.

Методика написання звіток різних видів. Методика роботи над завіткою: 1) виникнення задуму (теми); 2) збирання фактажу (методами спостереження, інтерв'ю, роботи з документами) + «робочий заголовок»; 3) написання тексту відповідно до обраного жанру; 4) редагування (остаточна перевірка фактів, вичитка); 5) публікація матеріалу, його архівація (+ відгуки читачів і колег). Написання звіток. Правила пірамідальної побудови тексту. Правила написання лідів (за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ). Добирання лідів для твердих і м'яких звіток.

Змістовий модуль № 2. Діалогічні форми інформаційних жанрів.

Звіт. Поняття «звіт». Історія жанру. Своєрідність предмета відображення в звіті. Жанрові характеристики звіту. Різновиди звіту: інформаційний (хронікальний сигнальний і розгорнутий); аналітичний (тематичний і проблемний).

Методика написання звіту. Правила написання хронікального звіту (сигнального і розгорнутого). Підготовка аналітичного (тематичного і проблемного) звіту.

Інтерв'ю як метод і жанр. Історія жанру. Основні підходи до тлумачення поняття *інтерв'ю* в науці про соціальні комунікації. Інтерв'ю як метод, елемент журналістських матеріалів і самостійний жанр. Визначення жанру інтерв'ю. Жанрові характеристики інтерв'ю.

Жанрові різновиди інтерв'ю. Проблеми жанрової типології інтерв'ю. Класифікація інтерв'ю: 1) інформаційне інтерв'ю: оперативне інтерв'ю; інтерв'ю-думка; бліц-опитування; протокольне інтерв'ю. 2) портретне інтерв'ю (або персональне, біографічне, «портрет», «профіль»).

Методика підготовки інтерв'ю. Етапи роботи над інтерв'ю. Підготовка до інтерв'ю. Інтерв'ювання. Завершення інтерв'ю. Підготовка інтерв'ю до оприлюднення. Етичні аспекти інтерв'ю.

Природа репортажу. Історія жанру. Проблема дефініції. Типологічні ознаки жанру. «Ефекти» репортажу: присутності, достовірності, співпереживання. Особливості мови та стилю репортажу. Види репортажів: подієві (новинні); тематичні; постановчі.

Методика написання репортажу. Етапи роботи над репортажем: підготовчий період; присутність на місці події; побудова репортажу: правило наближення інтересів; кут подання матеріалів; інформаційне наповнення;

план матеріалу. написання репортажу: редагування; стиль; тональне забарвлення. зачин і завершення репортажу. Написання подієвого репортажу.

Аналітичні жанри

Змістовний модуль № 1. Специфіка аналітичного відображення дійсності в журналістських жанрах.

Історія становлення жанрової системи української журналістики. Зародження аналітичних жанрів. Проблема класифікації аналітичних жанрів. Поняття аналітика. Вимоги до журналіста-аналітика. Журналістські методи аналітичного пізнання дійсності. Жанрові форми аналітики.

Загальна характеристика аналітичних жанрів в системі сучасних ЗМІ. Предмет аналітичних жанрів і специфіка аналітичного відображення дійсності. Функції аналітичних жанрів. Методи дослідження дійсності в аналітичних жанрах. Передумови сприйняття аналітичного тексту аудиторією. Основні прийоми інтерпретації об'єкту відображення. Основні принципи побудови аналітичного тексту. Порівняльна характеристика інформаційних та аналітичних жанрів.

Стаття – основний жанр аналітики. Походження терміна стаття. Жанрові особливості статті. Різновиди статті. Журналістське розслідування як жанр.

Жанрові різновиди статті: методика написання.

Бесіда.

Огляд. Огляд ЗМІ. Огляд історія, жанрові особливості. Огляд ЗМІ: історія, різновиди. Огляд-презентація. Тематичний огляд. Безадресний огляд.

Змістовний модуль № 2. Аналітичні жанри в сучасній періодиці.

Рецензія .Визначення рецензії. Жанрові особливості рецензії. Структура та типологія рецензії.

Коментар як метод і жанр. Коментар як поняття. Жанрові особливості коментаря. Підготовка до написання коментаря. Структура коментаря. Прийоми коментування. Помилки в коментуванні.

Колонка: специфіка жанру.

Журналістське розслідування. Методика проведення журналістського розслідування.

Новітні жанри журналістики. Специфіка жанрів. Тенденції розвитку новітніх жанрів.

Художньо-публіцистичні жанри

Змістовний модуль № 1. Загальна характеристика художньо-публіцистичних жанрів

Зародження публіцистики. Місце публіцистики у системі журналістських жанрів.

Публіцистика як «медіатор» між літературою і журналістикою. Публіцистика як еліта, «королева» журналістики. Первинне значення слова «публіцистика». Витоки публіцистики. Прапубліцистичні жанри. Публіцистика у широкому та вузькому значенні. Своєрідність публіцистичного образу. Відмінність художньої публіцистики від інших видів публіцистичної творчості.

Класифікація художньо-публіцистичних жанрів. Зв'язок публіцистичних жанрів із іншими журналістськими жанрами.

«Великі» і «малі» жанри публіцистики: нарис, есе, житейська історія, фейлетон, памфлет, рецензія; замальовка, пародія, сатиричний коментар, легенда, епіграф, епіграма, епітафія, анекдот, афоризм, репліка, сповідь. Публіцистика як «родич» окремих інформаційних та аналітичних жанрів: використання публіцистом елементів репортажу, статті, версії, аналітичної кореспонденції, аналітичного інтерв'ю, бесіди, листа тощо.

Змістовний модуль № 2. Основні жанри художньої публіцистики.

Нарис: походження, ознаки, типологія.

Витоки жанру нарису: хроніки, життя, біографії, подорожі. Етапи розвитку нарису. Видатні нарисовці України. Жанрово-стильові ознаки нарису: актуальність, документальність, типовість, інтимізація, образність, ескізність тощо. Види нарису: нариси сюжетні і безсюжетні.

Модель створення нарису.

Портретний нарис: розповідь про непересічну особистість. Відмінність від жанру біографії. Загальне на прикладі окремої долі. Нарис проблемний: життєва історія як ілюстрація суспільної проблеми. Подорожний нарис: дорога як поштовх до роздумів. Інші види безсюжетного нарису. Співвідношення у нарисі реального й вигаданого: вимисел і домисел. Мова і стиль нарису: роль деталі.

Змістовний модуль № 3. Жанр есе в художній публіцистиці.

Загальні принципи «есеїстського» мислення. Есеїстика журналістська, науково-популярна, художня тощо. Історія есе: ранні форми рефлексивного письма. «Батько» есеїстики М. Монтень. Західноєвропейська, російська та українська класика есе. Наукові класифікації есе.

Технологія написання есе: правила та застереження.

Есе як «вищий пілотаж» публіцистики. Стиль і мова есе. Жанроутворюючі риси есе. Глибина смислу і блиск форми.

Змістовний модуль № 4. Сатира і гумор у художній публіцистиці.

Відмінність між сатирою і гумором. Поняття комічного. Засоби комізму: іронія, сарказм, гіпербола, літота, гротеск, пародія, оксюморон, парадокс, чорний гумор.

Жанри художньої публіцистики: фейлетон і памфлет.

Історія виникнення і розвитку фейлетону. Види фейлетону. Фейлетони сюжетні і безсюжетні, сатиричні і гумористичні. Памфлет - жанр, що «все спалює». Памфлет як породження традиції нетерпимості. Релігійні і світські корені памфлету. Памфлет як виключно сатиричний жанр. Темі памфлету.

«Плакатна» стилістика памфлету. Памфлетист як проповідник. Видатні памфлетисти.

Фейлетон: тема, стиль, мова.

Вибір теми для фейлетону: соціальна значущість. «Безплідні» і «заборонені» теми. «Службова» функція сюжету, образів, тропів. Поняття «атракціону». Прийоми іносказання.

Рецензія - журналістський аналіз мистецького твору.

Рецензія як жанр. Види рецензії. Структурні елементи рецензії. Вимоги до рецензії: аргументованість, конструктивність, доброзичливість. Особливості рецензії-есе. Стиль і мова журналістської рецензії. Псевдорецензія: пасквіль і реклама. Позитивні й негативні приклади рецензії в сучасних ЗМІ.

Новітні форми медійних жанрів

Змістовий модуль № 1. Тенденції розвитку жанрової системи української журналістики.

Жанрологія як розділ теорії журналістики. Історія української жанрології. Обумовленість поділу жанрів на групи. Специфіка основних жанрових груп: інформаційні, аналітичні, публіцистичні. Еволюція жанрів в сучасній журналістиці. Чинники, що впливають на зміну жанрової специфіки. Гібридизація, дифузія, жанрове вібрування.

Тенденції розвитку медійних жанрів. Персоналізація журналістських текстів. Розвиток есеїстики. Експресивність, вишукана словесна гра, емоційність, іронія, дотепність, інтертекстуальність як провідні журналістські прийоми.

Розширення меж журналістських жанрів. Зміщення репортажу в бік аналітики, розслідування. Посилення рис аналітичності в інтерв'ю (проблемне, портретне інтерв'ю). Поширення оцінного компоненту в замітках. Критична замітка.

Заміщення жанрів. Криза нарису, фейлетону, памфлету. Заміщення портретного нарису жанром політичного портрету. Розвиток жанрових різновидів журналістського розслідування. Версія.

Змістовий модуль № 2. Новітні жанрові форми.

Поширення нових жанрових форм у текстових медіа. Сповідь, бесіда, прес-реліз, життєві історії. Анкета, моніторинг, рейтинг.

Жанрові форми нових медіа. Лонгвід. Мультимедійна історія, слайд-шоу, анімаційна карикатура, підкаст, аудіоілюстрація, аудіоверсія, аудіосюжет, відеоілюстрації, інфографіка/мультимедійна стаття, відеосюжет, відеоколонка, відеонарис, відеокоментар.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі. – К.: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2006. – 238 с.
2. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво : навчальний посібник / Т. О. Приступенко, Р. В. Радчик, М. К. Василенко та ін. ; за ред. В. В. Різуна. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2010. – 287 с.
3. Здоровега В. Й. Теорія й методика журналістської творчості: Навч. посіб. — Л., 2000.
4. Кройчик Л. Е. Система журналистских жанров // Основы творческой деятельности журналиста: Учебник. — СПб., 2000.

5. Михайлин І.Л. Основи журналістики. – Підручник. – К., 2002.
6. Москаленко А. З. Основи журналістики. — К., 1994.
7. Тертичний А.А. Жанры периодической прессы. Уч.пособие. – М., 2000.

Додаткова

1. Буряк В.Д. Жанр у контексті інтелектуального генезису вираження факту в інформаційно-художньому мисленні // Зб. пр. Науково-дослідного центру періодики / Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника. – Л., 2000. – Вип. 8. – С. 261-304.
2. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник / За загал. ред. В.Ф. Іванова – К.: Академія української преси, 2004. – 262 с.
3. Василенко М. К. Аналітична проблемна стаття на сучасному етапі розвитку преси // Наукові записки Інституту журналістики. – 2006. – Т. 23. – С. 97–112.
4. Василенко М. К. Тенденції розвитку аналітичних жанрів у сучасній журналістиці // Наукові записки Інституту журналістики. – 2006. – Т. 22. – С. 108–114.
5. Василенко М. К. Функціонування групи інформаційних жанрів пресової журналістики в сучасних соціально-економічних умовах // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2002. – Т. 9. – С. 162–166.
6. Гід журналіста. Збірка навчальних матеріалів, складена за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ / Упоряд. Лазарева А.; Центр підготовки й вдосконалення журналістів (Париж); Інститут масової інформації (Київ). – К., 1999. – 96 с.
7. Голік О.В. Взаємкореляція журналістських жанрів: характер та специфіка // Дні науки: Зб. тез доповідей: В 3 т. / Гуманітарний університет „ЗІДМУ”, 11-12 жовтня 2007; Ред. кол. В.М. Огаренко та ін. – Запоріжжя: ГУ „ЗІДМУ”, 2007. – Т.2. – С. 254-255.
8. Голік О.В. Нові жанрові утворення української преси як наслідок взаємкореляційних процесів // Наукові записки. Серія „Філологічна”. – Острог: Видавництво НаУ „Острозька академія”, 2007 – Вип. 8. – С. 122-132.
9. Голік О.В. Теорія жанрів періодичної преси: історіографічний погляд // Українська журналістика: умови формування та перспективи розвитку: Зб. наук. пр. / МОН України. Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького; Відп. ред.: С.М. Квіт, Т.Г. Бондаренко. – Черкаси, 2007. – С. 390-394.
10. Карпенко В.О. Газетні жанри як комунікативні форми журналістики: Текст лекції для студентів Інституту журналістики з курсу «Основи професійної комунікації» / Київ. нац. ун-т імені Т. Шевченка. Ін-т жур-ки. – К., 2002. – 37 с.
11. Мелещенко О.К., Чічановський А.А., Шкляр В.І. Інформація, інформаційний. Словник термінів і понять для журналістів і політологів. – К.: Грамота, 2007. – 72 с.
12. Нерух О.О. Першооснови журналістської творчості: Навч. пос. для студ. філолог. фак. спец. «Журналістика». – Х.: Світ дитини, 2000. – 108 с.

13. Різун В.В., Трачук Т.А. Нарис з історії та теорії українського журналістикознавства: Монографія / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2005. – 232 с.
14. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / За заг. ред. Ю.М. Бідзілі. – Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. – 224 с.
15. Чекмишев О.В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. – 129 с.

Інтернет-ресурси

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека ім. В. Вернадського, електронний каталог періодичних видань
2. www.journlib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека Інституту журналістики Київського національного університету ім.Т.Г.Шевченка
3. http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Resource_2017/Digital_resources_2017.aspx – електронні ресурси Наукової бібліотеки ХДУ
4. <http://www.trk-mag.kiev.ua/> – фаховий часопис «Телерадіокур'єр»
5. <http://www.telekritika.ua/> – сайт для медійників «Телекритика»
6. <https://internews.ua/> – сайт для журналістів, медіаекспертів «Інтерньюз-Україна»
7. <https://detector.media/> – українське інтернет-видання про медіа «Детектор медіа»
8. <https://ms.detector.media> – проект MediaSapiens із підвищення медіаграмотності аудиторії ГО «Детектор медіа»
9. <https://www.stopfake.org/uk/golovna/> – сайт для перевірки фактів Stopfake.org від Могиллянської школи журналістики та програми для журналістів і редакторів Digital Future of Journalism
10. <http://www.aup.com.ua/> – електронний ресурс незалежної організації «Академія української преси» із підвищення кваліфікації журналістів України
11. <http://www.mediakrytyka.info/> – електронний часопис «МедіаКритика» Інституту медіаекології Львівського національного університету імені Івана Франка та Західноукраїнського центру «Нова журналістика»
12. <https://irrp.org.ua/> – сайт української громадської організації із розвитку українських медіа через навчання та підтримку
13. <https://www.bez-brehni.com/category/factcheck/> – електронний ресурс проекту перевірки інформації FactCheck-Ukraine громадської організації «УКР» (Українська команда реформаторів)

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, аналіз журналістських матеріалів різних жанрових форм, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає залік, екзамен.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень, написання журналістських матеріалів різних жанрових груп.

Навчальна програма дисципліни «Основи видавничої справи та редагування»

Укладач – Соломахін Андрій Федорович,
кандидат філологічних наук, старший викладач

Програму укладено на програми навчальної дисципліни «Основи видавничої справи» / Укладач: Тимошик М. С., Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, 2008 р.

Предметом навчальної дисципліни є теорія редакційної роботи і технологія літературного редагування текстів, увесь спектр теоретичних і практичних знань з видавничої справи та редагування, важливих для фахової підготовки до друку різних видів видань та реалізації широкого спектру управлінських функцій.

Ключовим у викладанні курсу є системний підхід до формування уявлень про суспільну роль і значення видавничої справи та розуміння перспектив розвитку видавничої справи в контексті національної культури.

Предметний зміст курсу спрямований на становлення кваліфікованого фахівця через комплексний аналіз сучасної видавничої справи з урахуванням умов нової соціально-політичної, економічної й інформаційної ситуації.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна тісно пов'язана із дисциплінами усього журналістського профілю, зокрема «Історією української журналістики», «Основами журналістики», «Теорією журналістики», «Журналістським фахом (фотожурналістика, радіовиробництво, телевиробництво, газетно-журнальне виробництво)», «Теорією і методикою журналістської творчості».

Мета навчальної дисципліни «Основи видавничої справи і редагування» полягає в отриманні студентами необхідних теоретичних знань і практичних навичок з організації видавничої роботи, упорядкування різних типів видавничої продукції, аналізу і редагування авторських текстів.

Завдання дисципліни передбачає:

- ознайомлення з історією і теорією редакторської праці;
- ознайомлення з нормативною і законодавчою базами видавничої діяльності;
- набуття навичок редакційної роботи;
- освоєння технології редагування;
- напрацювання навичок аналізу тексту;
- набуття вмінь практичного редагування тексту;
- набуття редакторських навичок упорядницької роботи.

Курс складається з двох змістових модулів, що передбачає вивчення історичного поступу редакторської діяльності, теорії редакторського фаху,

основних термінів та понять дисципліни, теоретичного осмислення процесу редагування авторського тексту, здобуття навичок практичного редагування творів друку, набуття вмінь упорядницької роботи.

Компетентності:

- здатність спілкуватися державною мовою;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність організувати й контролювати командну професійну діяльність.

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;
- здатність до застосування методів редакторського аналізу при опрацюванні текстів різного цільового і читацького призначення.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів II курсу і складається з 5 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовний модуль №1. Основи видавничої справи.

Історія виникнення та розвитку редагування. Періодизація розвитку редакторського фаху. Тенденції розвитку видавничої справи на сучасному етапі. Видавнича продукція та критерії поділу її на види. Перші українські редактори та їх внесок у розвиток фаху. Видавничі осередки на теренах України XVI–XVIII ст.: особливості виробничого процесу, кваліфікація працівників, типологія видавничої продукції. Українські стародруки: структура книги, тематичне наповнення, художньо-технічне оформлення, формат, видавець.

Змістовний модуль № 2. Сучасні українські видавництва: тенденції і перспективи.

Характеристика сучасної видавничої продукції. Книга як основний предмет видавничої діяльності. Літературно-художні і перекладні видання: особливості редакційної підготовки. Навчальні видання: типологія, нормативні вимоги, читацька аудиторія. Наукові видання: загальна характеристика. Редакційна підготовка газетних і журнальних видань. Видання для дітей: особливості читацької аудиторії. Нормативна і законодавча бази видавничої діяльності.

Змістовний модуль № 3. Основи редагування.

Поняття про редагування. Мета і завдання редагування. Види редагування. Технологія редагування. Редакторський аналіз і редакторська правка тексту. Редакторський аналіз та критерії редакторської оцінки авторського оригіналу. Методики і методи редакторського аналізу. Методика аналізу тематичної організації твору.

Змістовний модуль № 4. Робота редактора з текстовою структурою матеріалу. Методика інтерпретації актуальної теми. Методика аналізу розкриття теми. Робота редактора з фактажем твору. Виправлення логічних

порушень у тексті. Методи семантичного аналізу твору. Редакторський висновок. Техніка правки. Методи редагування тексту. Межі редакторського втручання в авторський твір.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Різун В. В. Літературне редагування : підручник / В. В. Різун. – Київ : Либідь, 1996. – 240 с.
2. Партико З. В. Основи видавничої справи : навч. посіб. – Львів : ВФ «Афіша», 2014. – 304 с.
3. Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця : практич. посіб. / Микола Тимошик. – Київ : Наша культура і наука, 2006. – 560 с.

Додаткова

1. Зелінська Н. В. Видавнича справа та редагування в Україні: постаті і джерела: (XIX–перша третина XX ст.) : навч. посіб. для студ. вузів / Н. В. Зелінська, Н. І. Черниш, Е. І. Огар ; [та ін.]. – Львів : Світ, 2003. – 611 с.
2. Зелінська Н. В. Історія видавничої справи в Україні: до перегляду концепції // Поліграфія і видавнича справа. – Львів, 2002. – Вип. 39. – С. 19–26.
3. Зелінська Н. В. Видавнича справа та редагування: теоретичні пошуки та соціальні ефекти // Психолінгвістика. – 2012. – Вип. 10. – С. 264–270
4. Іванченко Р. Г. Літературне редагування : підручник / Р. Г. Іванченко. – Київ, 1983.
5. Ісаєвич Я. Д. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми : монографія. – Львів, 2002.
6. Огар Е. І. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки : навч. посіб. / Емілія Огар. – Львів : Аз-Арт, 2002. – 160 с.
7. Шевченко В. Е. Художньо-технічне редагування : підручник / Вікторія Шевченко. – Київ, 2010. – 516 с.
8. Ярема С. М. Технічне редагування : навч. посіб. / С. М. Ярема. – Київ, 2003. – 284 с.

Інтернет-ресурси

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека ім. В. Вернадського, електронний каталог періодичних видань
2. www.journlib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека інституту журналістики Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка
3. http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Resource_2017/Digital_resources_2017.aspx – електронні ресурси Наукової бібліотеки ХДУ
4. www.interfax.com.ua – інформаційне агентство Інтерфакс-Україна
5. <http://www.telekritika.ua/> – сайт для медійників «Телекритика»

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях,

написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає іспит.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень, робота в групах.

Навчальна програма дисципліна «Журналістський фах (агенційна журналістика)»

Укладач – Орлова Наталя Василівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

Програму укладено на основі робочої навчальної програми «Пресслужби та інформаційні агентства» / Укладач: Білан Н.І., Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, 2003 р.

Предмет вивчення. Розвиток відносин між державою і суспільством має свою історію. Авторитарні режими, державні органи радянської влади володіли могутніми можливостями впливу на свідомість населення, ефективно здійснювали інформаційне забезпечення своєї політики. Їх діяльність була заснована на методах пропаганди як комунікаційної технології, відкритої ще в XVI столітті католицькою церквою.

Нині розвиток зв'язків з громадськістю або public relations у державній сфері є атрибутом демократичного суспільства. Участь громадян в управлінні, як безпосередня, так і опосередкована, залежність держструктур від настроїв і відношення до їх діяльності населення покликало до життя певні форми і методи роботи з громадськістю. На всіх рівнях влади сьогодні діють підрозділи, що відповідають за зв'язки з громадськістю, або пресслужби. У навчальній дисципліні охарактеризовано основні підходи до формування і регламенту роботи пресслужб в органах влади, їх функції, специфіку діяльності.

Аналіз і характеристика діяльності інформаційних агентств зумовлено процесами глобалізації інформаційно-комунікаційного простору. Сучасні інформаційні агентства – це могутні структури по створенню, розповсюдженню і зберіганню великих масивів інформації, що надають різним об'єктам низку інформаційних, довідкових, рекреативних та інших послуг. Майбутнім журналістам необхідно знайомство як з теорією, так і з практикою інформаційної діяльності в цій галузі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є інформаційна робота державних установ зі ЗМІ і громадськістю, а також структура, засоби, жанри, специфіка діяльності інформаційних агентств.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Журналістський фах (агенційна журналістика)» тісно пов'язана із такими курсами, як «Історія української журналістики», «Зарубіжна журналістика», «Медійні жанри», «Теорія і методика журналістської творчості» тощо.

Мета дисципліни «Журналістський фах (агенційна журналістика)»

- ознайомити студентів із діяльністю пресслужб та інформаційних агентств, підвищити рівень комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі мас-медіа.

Мета реалізується шляхом розв'язання таких завдань:

- ознайомити з основними українськими та зарубіжними концепціями функціонування пресслужб та інформаційних агентств;

- засвоїти поняттєвий апарат дисципліни, розуміти сутність понять «пресслужба», «публісіті», «пресекретар», «речник», «спічрайтер», «менеджмент новин», «база даних ЗМІ», «пресреліз», «пресконференція», «брифінг», «агенційна журналістика», «інформаційне агентство»;

- дослідити основні етапи розвитку агенційної журналістики та пресслужб;

- орієнтуватися в закономірностях функціонування сучасних пресслужб та інформаційних агентств в Україні та світі;

- оволодіти основами методики і техніки написання журналістських матеріалів різних жанрових груп для сайтів пресслужб та інформаційних агентств.

Компетентності:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
 - здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
 - здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;

- пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань;

- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів IV курсу і складається з 6 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. Специфіка роботи пресслужб державних органів влади.

Пресслужби як інструмент реалізації PR. Проблема визначення PR, його відмінність від інших суміжних понять (лоббі, агітація, пропаганда, реклама). Історія виникнення публік рилейшнз. Принципи і функції PR. Структура відділу зв'язків із громадськістю. Взаємини PR і ЗМК. Вимоги до особистих якостей піарника. Освіта з PR в Україні.

Історія становлення пресслужб. Поняття «пресслужба». Відмінність від суміжних понять «пресцентр», «відділ по зв'язках із громадськістю» тощо. Історія створення пресслужб: а) зародження пресслужб у Німеччині (1816 р.); б) епоха «публісіті» в США (XIX ст.) та країнах Європи (XX ст.); в) розвиток пресслужб в Україні: трансформація взаємин системи влади і

суспільства в УРСР (1985-1991 рр.); формуванні державних пресслужб України часів незалежності (від 1991 р. і до нині).

Структура сучасної пресслужби державного органу влади. Положення про пресслужбу: специфіка розробки, затвердження, основні складники. Функціональні принципи роботи пресслужб органів влади: а) інформування громадян про рішення, що приймаються органом влади, про його поточну діяльність і перспективи; б) забезпечення відкритості діяльності органу влади; в) сприяння реалізації законодавства; г) аналіз і експертиза суспільно-політичних процесів, моніторинг ЗМІ; ґ) сприяння становленню інститутів громадянського суспільства. Функції пресслужби: а) реагувальна; б) попереджувальна; в) інші функції. Типова структура пресслужби: а) відділ моніторингу; б) відділ оперативної роботи з журналістами; в) відділ взаємодії з політичними і громадськими організаціями.

Прессекретар: специфіка роботи. Поняття «прессекретар», «пресаташе», «речник», «спічрайтер». Прессекретар. Вимоги до кандидата. Функції прессекретаря. Діяльність прессекретаря.

Діяльність пресслужби. Управлінська діяльність пресслужби. Менеджмент новин. Спінлікар як професія. Форми і методи роботи сучасної пресслужби: а) робота пресслужби з громадськими організаціями; б) роботи пресслужби зі ЗМІ. Система взаємодії пресслужби зі ЗМІ, її складники. Формування бази даних по ЗМІ. Поняття «пресреліз», його структура, принципи підготовки, верстка і дизайн, стиль, мова. Поняття «пресконференція», «брифінг», «вихід до преси». Структура пресконференції, специфіка підготовки і проведення.

Ділова гра «Пресконференція». Моделювання професійної ситуації – пресконференції: а) інформаційний привід, тема; б) пресреліз; в) ролі – модератор, спікери, журналісти, громадські активісти. Аналіз проведеної пресконференції.

Змістовий модуль № 2. Діяльність інформаційних агентств в Україні та світі.

Інформаційні агентства як суб'єкти інформаційної діяльності. Історіографія питання. Дискусія щодо віднесення інформаційних агентств до ЗМК. Поняття про інформаційне агентство, його відмінність від суміжних понять: «телеграфне агентство», «агентство новин», «агентство преси». Класифікація інформаційних агентств: за обсягом інформації і призначенням: а) світові; б) національні; в) регіональні; за формою власності: а) державні; б) недержавні; в) іноземні; за аудиторією: а) ті, що готують продукти для преси; б) ті, що готують продукти для комерційних організацій; за напрямом діяльності: а) агентства ділової (фінансової, економічної) інформації; б) новинні; в) аналітичні; ґ) інші за тематикою (аграрні, автомобільні тощо).

Інформаційні агентства: етапи еволюції. Огляд історії основних світових інформаційних агентств: а) Agence France-Presse, AFP (Agence Navas) (Франція, 1835 р.); б) Associated Press (США, 1848 р.); в) Вольфе Нахріхтенбюр (Німеччина, 1848 р.); ґ) Reuters (Великобританія, 1851 р.); г) ТАРС (СРСР, 1904 р.). Зародження і розвиток інформаційних агентств в

Україні: а) перші інформаційні агентства: Київське відділення Російського телеграфного агентства (Російська імперія, 1866 р.); Харківське відділення Міжнародного телеграфного агентства (Російська імперія, 1868 р.); Київське та Харківське відділення Санкт-Петербурзького телеграфного агентства (Російська імперія, 1904 р.), Петроградського телеграфного агентства (Російська імперія, 1915 р.); Українське телеграфне агентство (УНР, 1918 р.); Бюро української преси (УНР, 1918 – 1919 рр.); Українське відділення Російського телеграфного агентства (УкРОСТ) (РФСРС, 1920 р.); б) Радіотелеграфне агентство України (РАТАУ) (1920 – 1990 рр.); в) Українське інформаційне агентство (Укрінформ) (1990 р.).

Принципи роботи інформаційного агентства. Свобода діяльності інформаційного агентства. Основні положення Закону Верховної Ради від 28 лютого 1995 року «Про інформаційні агентства» № 74/95. Типова структура інформаційного агентства. Аудиторія. Продукція інформаційних агентств: система створення і способи доставки новин

Система жанрів інформаційного агентства. Поняття «новина». Структура і зміст новин: слаглайн (індивідуальний ідентифікатор новини); хедлайн (заголовок); дейтлайн (де і коли відбувається подія і назва агентства); тіло (власне текст новини): лід; подробиці; бекграунд. Формати заміток: флеш; термінова замітка (urgent); розширена замітка. Основні вимоги до стилю новинних повідомлень. Способи викладу замітки. Інші жанри інформаційних агентств. Зміни у системі жанрів інформаційного агентства.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Дерев'янка А. Г. Інформаційні центри: структура і методи діяльності / А. Г. Дерев'янка. – навчальний посібник. – К., 1999.
2. Зернецька О. В. Нові засоби масової комунікації / О. В. Зернецька. – К.: Академія, 1993. – 243 с.
3. Михайлин І. Л. Основи журналістики : підручник / І. Л. Михайлин. – 5-е вид., доповн. і доопрац. – К. : ЦНЛ, 2011. – 496 с.
4. Основи масово-інформаційної діяльності : підручник / А. З. Москаленко, Л. В. Губерський, В. Ф. Іванов. – К., 1999. – 634 с.
5. Погорельй Ю. А. Информационное агентство : стиль оперативных сообщений / Под ред. Г.Ф. Вороненковой. – М., 2000.
6. Сучасна агенційна журналістика : довідкове видання для студентів Інституту, факультетів, відділень та кафедр журналістики / за заг. ред. В. В. Різуна; упоряд. В. Я. Миронченко; авт.: М. Батіг, С. Воропаєв, В. Ільченко, Т. Майданович, О. Мартиненко, В. Миронченко, М. Сингаївська, О. Харченко, В. Чамара, А. Яковлєв. – К. : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2010. – 148 с.
7. Сучасна українська журналістика: поняттєвий апарат / За ред. А. З. Москаленка. – К., 1997.

8. Татарінова Г. Н. Современная прес-служба / Г. Н. Татарінова. – учебн. пособие. – Омск, 2007.
9. Тихомирова Є.Б. Зв'язки з громадськістю: навчальний посібник. – К.: НМЦВО, 2001. – 560 с.
10. Тихомирова Є. Б. PR-формування відкритого суспільства: Монографія. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 197 с.
11. Чекмишев О.В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2004. – 129 с.

Додаткова

1. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз: Моногр. – К.: МАУП, 2005. – 440 с.
2. Вайшенберг З. Новинна журналістика /З.Вайшенберг. – К.: Академія української преси; Центр вільної преси, 2004. – 260 с.
3. Гід журналіста. Збірка навчальних матеріалів, складена за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ / Упоряд. Лазарева А.; Центр підготовки й вдосконалення журналістів (Париж); Інститут масової інформації (Київ). – К., 1999. – 96 с.
4. Закон Верховної Ради від 28 лютого 1995 року «Про інформаційні агентства» № 74/95.
5. Закон України «Про інформацію» // Правове регулювання інформаційної діяльності в Україні. – К.: Юрінком Інтер, 2001.
6. Зернецька О.В. Нові підходи ООН в галузі масової комунікації//ООН у системі МВ. – К., 1995.
7. Карпенко В. П. Основи професійної комунікації. – К., 2003.
8. Королько В. Основи паблік рилейшнз. – К., 1997.
9. Мелещенко О.К., Чічановський А.А., Шкляр В.І. Інформація, інформаційний. Словник термінів і понять для журналістів і політологів. – К.: Грамота, 2007. – 72 с.
10. Москаленко А. З. Вступ до журналістики. - К.: Школяр, 1997. - 299 с.
11. Москаленко А.З. Вільна преса в демократичній державі. – К., 1995.
12. Недоходюк Г. Навчальна книга для PR-спеціалістів: вітчизняний досвід // Наукові записки. Серія: психолого-педагогічні науки (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / За заг. ред. проф. Є.І. Коваленко. – Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. - № 4. – С. 176-178.
13. Порадник прес-секретаря (для Демократичної партії США)/ за ред. Філіпчук І. – К., 1995.
14. Почепцов Г. Паблік рилейшнз: Навчальний посібник. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2000.
15. Слісаренко І. Паблік рилейшнз у системі комунікації та управління: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2001.
16. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті /За заг.ред. Ю.М.Бідзілі. – Ужгород, 2007.

Інтернет-ресурси

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека ім. В. Вернадського, електронний каталог періодичних видань
2. www.journlib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека інституту журналістики Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка
3. http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Resource_2017/Digital_resources_2017.aspx – електронні ресурси Наукової бібліотеки ХДУ
4. www.dinau.com – інформаційне агентство ДІНАУ
5. www.interfax.com.ua – інформаційне агентство Інтерфакс-Україна
6. www.unian.net – інформаційне агентство УНІАН
7. <http://www.telekritika.ua/> – сайт для медійників «Телекритика»
8. <https://detector.media/> – українське інтернет-видання про медіа «Детектор медіа»
9. <http://www.aup.com.ua/> – електронний ресурс незалежної організації «Академія української преси» із підвищення кваліфікації журналістів України
10. <http://www.mediakrytyka.info/> – електронний часопис «МедіаКритика» Інституту медіаекології Львівського національного університету імені Івана Франка та Західноукраїнського центру «Нова журналістика»
11. <https://irrp.org.ua/> – сайт української громадської організації із розвитку українських медіа через навчання та підтримку

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання плану пресконференції, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає залік та іспит.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень, проведення пресконференції, робота в групах під час аналізу контенту інформаційних агентств.

Навчальна дисципліна «Журналістське розслідування»

Укладач – Орлова Наталя Василівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

Програму укладено на основі навчально-методичного комплексу з дисципліни «Журналістське розслідування» / Укладач: Порфімович О.Л., Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики. – К.: СПД Цимбаленко Є.С., 2007. - 40 с.

Предмет вивчення. Сьогодні журналістське розслідування є одним із найпопулярніших, найрейтинговіших, найнебезпечніших та найдорожчих

жанрів журналістики. Його метою є виявити потаємні пружини гострих суспільних (економічних, політичних, соціальних, моральних, екологічних) проблем, справжні причини існування яких старанно приховуються від громадськості владними, політичними та іншими впливовими колами.

Навчальна дисципліна «Журналістське розслідування» спрямована на ознайомлення студентів із методом і жанром журналістського розслідування, з його видами, структурою, основними прийомами і техніками.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Журналістське розслідування» тісно пов'язаний із такими навчальними дисциплінами, як «Медійні жанри», «Журналістська етика», «Медіаправо», «Журналістський фах (фотожурналістика, радіовиробництво, телевиробництво, газетно-журнальне виробництво)», «Теорія і методика журналістської творчості» тощо.

Мета дисципліни «Журналістське розслідування» - сформувані необхідні у подальшій роботі журналіста-практика основні знання з історії, теорії та технології проведення журналістського розслідування як синтетичного жанру аналітичної журналістики.

Мета реалізується шляхом розв'язання таких **завдань**:

- ознайомити з правилами організації та методикою проведення журналістських розслідувань;
- прищепити практичні навички роботи з накопичення фактичного матеріалу;
- засвоїти техніки журналістського розслідування;
- сформувані навички планування журналістського розслідування;
- забезпечити осмислення студентами поняття особистої безпеки в розслідувальній журналістиці;
- сприяти оптимальній організації процесу проведення журналістського розслідування.

Компетентності:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;
- виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів II курсу і складається з 3 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. Журналістського розслідування як метод і жанр

Місце і роль розслідувальної журналістики в сучасній медіасфері. Історіографія дослідження. Історія жанру. Визначення журналістського розслідування. Специфічна природа жанру.

Журналістське розслідування як вид контроверсійної журналістики. Журналіст: інвестигейтор, розслідувач, слідчий. Види журналістського розслідування. Тренди інвестигативної журналістики.

Методика роботи над журналістським розслідуванням. Вибір теми. Планування роботи. Фактор бюджету. Джерела інформації. Робота з документами, відкритими базами даних. Контакти з людьми як джерелами інформації першого кола. Архівація документів. Диктофон, інша техніка для фіксації інформації. Етика під час збирання інформації. Верифікація інформації та джерел інформації.

Журналістське розслідування на тему «замовне вбивство». Шість типів журналістів-дослідників. Використання методів суспільних наук в інформаційній роботі. Аналогія як метод. Використання окремих випадків як метод інформаційної роботи. Перевірка фактів, що стали основою матеріалу. Вибір композиції майбутнього матеріалу. Початок. Заголовок. Стыль. Образні засоби. Рівні співпраці журналіста з представниками правоохоронних органів. Етичні засади діяльності журналіста.

Журналістське розслідування на тему дотримання прав людини в Україні. Особливості роботи журналіста з міфами (розслідування міфів). Стан дотримання та захисту прав людини в Україні та за кордоном. Правоохоронні органи як порушники прав людини. Конроверсійність думок: інтерв'ю з порушниками, потерпілими, свідками. Дотримання етичних норм під час підготовки журналістського розслідування на тему дотримання та захисту прав людини.

Особливості журналістського жанру «Повидло». Класифікація міфотворчих матеріалів. Прийоми маніпуляції масовою свідомістю, що застосовуються в жанрі «Повидло». Методи підвищення ефективності інформації, функціональні особливості мас-медіа в аспекті міфотворення. Особливості розслідування міфів.

Розслідування справ, пов'язаних із корупцією. Небезпеки для суспільства різних проявів корупції. Предмет журналістського розслідування у справах, пов'язаних з корупцією. Етапи і методика проведення журналістського розслідування корупційної діяльності.

Специфіка роботи журналіста з чутками (розслідування чуток). Основний закон чутки. Типологія чуток. Чутка як технологія. Журналістське розслідування як спосіб система профілактики та протидії чуткам. Методи використання чуток під час спілкування з інформаторами.

Журналістське розслідування в економічній сфері. Небезпеки для журналіста та його ЗМІ, які чекають під час журналістського розслідування, фігурантами якого є гравці великого бізнесу. Особливості перевірки

інформації під час підготовки матеріалу. Етика журналіста-інвестигейтора, який зачіпає корпоративні інтереси фігуранта розслідування. Поняття рейдерства. Журналіст як арбітр або як сторона конфлікту під час розслідування справи, пов'язаної з рейдерством. Невідкладні заходи для покращення інформаційної ситуації підприємства та участь в них журналіста-інвестигейтора.

Етика та безпека журналіста під час роботи над журналістським розслідуванням. Двадцять принципів безпеки журналіста. Основні документи, що визнають право на свободу слова. Норми поведінки в професії. Правила індивідуального захисту журналістів, які займаються розслідуванням.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник / За заг.ред В.Ф. Іванова. – К.: Академія Української преси, 2004. – 262 с.
2. Гід журналіста. Збірка навчальних матеріалів, складена за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ. – К.: ІМІ, 1999.
3. Глушко О.К. Журналістське розслідування: історія, теорія, практика. Навчальний посібник / 2-ге видання, перероблене і доповнене. – К.: Арістей, 2006. – 144 с.
4. Маларек В. Викривання фактів. Суть та практика журналістського розслідування. – К., 1999.
5. Мурікан Ж. Журналістське розслідування. – К.: ІМІ, 2003.
6. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика / Б. Бель, О. Бурмагін, Т. Патора, О. Хоменок. – К., 2013. – 190 с.
7. Практичні поради журналістам, які відстоюють принципи свободи слова. – К.: ІМІ, 1998.
8. Приступенко Т. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації. – К.: Інститут журналістики, 2004.
9. Тертычный А.А. Расследовательская журналистика. – М.: Аспект пресс, 2002.
10. Шум Ю. Журналистского расследование: от теории к практике. – М.: Галерея, 2002.

Додаткова

1. Василенко М.К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі / М. К. Василенко. – К. : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2006. – 238 с.
2. Еверет Девід. Навчальний посібник репортера. – К.: IREX ПроМедіа, 1999.
3. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід. – К.: ІМІ, МО захисту свободи слова «Репортери без кордонів», 2002. – 80 с.
4. Журналістське розслідування. Матеріали семінару, проведеного 30.10-1.11 2000 року в Києві Інститутом масової інформації та Паризьким центром підготовки та вдосконалення журналістів.

5. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості. – Львів.: Паіс, 2004.
6. Іванов В. Ф., Сердюк В. Є. Журналістська етика / [передм. В. П. Мостового] : Підручник. — К. : Вища шк., 2006. - 231 с.
7. Кройчик Л. Е. Система журналистских жанров // Основы творческой деятельности журналиста: Учебник для студентов вузов по спец. «Журналистика» /Ред.-сост. С.Г.Корконосенко. – СПб., 2000. – 272 с.
8. Михайлин І. Л. Основи журналістики. – Підручник. – К., 2002.
9. Нікітіна Н. В. Специфіка журналістського розслідування: основи жанру й методу <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2326>
10. Паславський І. Журналістське розслідування. Публікація резонансна, але небездоганна /Ігор Паславський. - Вісник Львів. ун-ту. Серія журн. 2009. Вип. 32. - С. 223–230.
11. Тертычный А. А. Жанры периодической печати : Учебное пособие /А. А. Тертычный. – М. : Аспект-Пресс, 2000. – 312 с.
12. Уллмен Дж. Журналистские расследования: современные методы и техника. – М., 1998.
13. Шалий О. Технологія журналістського розслідування \\\ Законодавчий бюлетень для засобів масової інформації. – 1998. - №4.

Інтернет-ресурси

1. Бюро журналістських розслідувань Свідомо. - <http://www.svidomo.org>
2. Сайт Телекритика. - <https://telekritika.ua>
3. Сайт Журналісти проти корупції. - <http://pero.org.ua/category/rozsliduvannia/>
4. Сайт Інтерньюз, розділ «Журналістські розслідування». - <https://internews.in.ua/uk/our-works/posylennya-vplyvu-zhurnalisticheskikh-rozsliduvan-v-ukrajini-siru-za-pidtrymky-uryadu-kanady/>
5. Антикорупційний портал. - <http://www.acrc.org.ua/ua/news-and-events/investigation/>
6. Сайт Центр журналістських розслідувань. - <https://investigator.org.ua/ua/>

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, аналіз матеріалів у жанрі журналістського розслідування, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає залік.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень, робота в групах під час підготовки журналістського розслідування.

Навчальна програма з дисципліни «Інформаційні технології масової комунікації»

Укладач – Юріна Юлія Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент

Програму укладено на основі програми навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології в масовій комунікації» / Укладач: Литвиненко В.В., Гридчина В.В. Київський університет імені Б.Грінченка, 2016 р.

Предмет вивчення. Інформаційний розвиток суспільства відбувається за законом доповнюваності, який полягає в тому, що інформаційні зміни не знищують попередні способи передачі інформації, а лише доповнюють їх. Ці зміни можуть бути як позитивними, так і негативними, але обов'язково мають значення для суспільства. Відносно часу це, як правило, сьогодення, хоч за масштабом – від локальних до глобальних подій.

До об'єктів вивчення курсу «Інформаційні технології масової комунікації» слід зарахувати:

- способи кодування інформації;
- віддалі, на які передавалась інформація;
- час, упродовж якого зберігалася інформація;
- носії інформації.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Інформаційні технології масової комунікації» тісно пов'язана із дисциплінами усього журналістського циклу, зокрема таких дисциплін: «Масова комунікація та інформація», «Інтернет-журналістика», «Жанри журналістських творів», «Історія української журналістики», «Теорія журналістики», «Журналістська майстерність».

Мета дисципліни «Інформаційні жанри масової комунікації»:

- вивчення студентами основних понять теоретичних положень курсу;
- вироблення вміння правильно й ефективно застосовувати їх на практиці;
- ознайомити з технологічною специфікою сучасних мас-медійних дискурсів (на прикладі діяльності періодичних видань, теле-радіопрограм, пресових агенцій і т.д.).

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні набути таких **компетентностей:**

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності;

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;
- досконало проводити дослідження за допомогою методів моніторингу та контент-аналізу.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів IV курсів і складається з 3 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. Концептуальні засади розвитку технологій у сфері комунікацій

Комунікаційні технології в контексті суспільного життя.

Концептуальні засади розвитку технологій у сфері комунікації.
Комунікаційні технології та проблеми інтелектуалізації суспільства.

Комунікація як технологічний процес. Технологічна специфіка сучасних мас-медійних дискурсів (на прикладі діяльності періодичних видань, теле-радіопрограм, пресових агенцій і т.д.). Комунікаційні моделі та їх технологічний потенціал. Прикладні моделі комунікації.

Комунікації для вирішення спеціальних задач. Моделі комунікації в масовій культурі А.Моля, У.Еко та ін. Технології і методи збору, аналізу та поширення інформації. Принципи класифікації і зберігання інформації. Сучасні методи інформаційного аналізу документів.

Аналітико-синтетична переробка інформації. Технології і методи інформаційно-аналітичної діяльності.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Карпенко Віталій. Основи професійної комунікації. – К., 2002.
2. Гриценко О., Шкляр В. Основи теорії міжнародної журналістики. – К., 2002.
3. Москаленко А. З., Губерський Л. В., Іванов В. Ф. Масова комунікація. – К., 1997.
4. Подолян М. П. Першооснови журналістської творчості. – К., 1997.
5. Різун В. В. Загальна характеристика масово – інформаційної діяльності. – К., 2000.
6. Почепцов Георгій. Теорія комунікації. – К., 1996.
7. Хмельницький О.О. Інформаційна культура: підготовка кадрів до інформаційної роботи К.:КНТ, 2007.- 193 с.
8. Хмельницький, О. О. Інформаційна культура підготовка кадрів до інформаційної роботи К. : КНТ, 2007. – 197 с. <http://udpu.org.ua/libraryfiles/424949.pdf>
9. Малишевський О.В. Пропедевтика інформаційної культури учнів основної школи Умань: ПП Жовтий, 2009,- 236 с.
10. Пасмор Н.П. Бібліотечно- інформаційне забезпечення самостійної роботи студента К.: «Кондор», 2006. – 127 с.
11. Пасмор, Н. П. Бібліотечно- інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів - К. : Кондор, 2007. – 112 с. <http://udpu.org.ua/libraryfiles/425121.pdf>
12. За ред. В.Ф.Ситника Основи інформаційних систем К.: КНЕУ, 2001.- 420с.

Додаткова

1. Томашевський В.М. Моделювання систем К.: Видавнича група ВНУ. 2005.-352 с.

2. Катренко А.В. Системний аналіз об'єктів та процесів комп'ютеризації Львів: Новий світ, 2003.-424 с. 12
3. Рамський Ю.С. Вивчення інформаційно- пошукових систем мережі інтернет - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. – 59 с.
4. Руденко В.Д. Бази даних в інформаційних системах К.: Фенікс, 2010,- 235 с.
5. Балик Н.Р. Бази даних MySQLТернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010.- 158 с.
6. Рамський Ю.С. Проектування й опрацювання баз даних Тернопіль: Навчальна книга— Богдан, 2005.- 115 с.

Інтернет-ресурси

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека ім.В.Вернадського, електронний каталог періодичних видань
2. www.journlib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека інституту журналістики Київського національного університету ім.Т.Г.Шевченка
3. www.ukrbook.net – офіційний сайт Книжкової палати України
4. www.uk.wikipedia.org/wiki/ Видавництва України – перелік видавництв України
5. www.uabooks.info – офіційний сайт Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів
6. www.comin.kmu.gov.ua/control/ - державний реєстр видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає залік.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень, робота в групах під час аналізу інформаційних технології масової комунікації.

**Навчальна програма
з дисципліни «Масова комунікація та інформація»**

Укладач – Юріна Юлія Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент

Програму укладено на основі програми навчальної дисципліни «Масова комунікація: Комунікаційні технології» / Укладач: Коновець О.Ф. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інституту журналістики, 2017 р.

Предмет вивчення. Вивчення курсу «Масова комунікація та інформація» передбачено для студентів I курсу спеціальності

«Журналістика». Він складається з лекційних модулів і модулів семінарської та самостійної роботи студентів.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Масова комунікація та інформація» тісно пов'язана із дисциплінами усього журналістського циклу, зокрема таких дисциплін: «Інформаційні технології масової комунікації», «Інтернет-журналістика», «Жанри журналістських творів», «Історія української журналістики», «Теорія журналістики», «Журналістська майстерність».

Мета дисципліни «Масова комунікація та інформація» є формування знань про масову комунікацію, або масове спілкування, та інформацію як соціальний феномен, про законодавче регулювання масово-інформаційної діяльності, про національний інформаційний простір, про характеристики та сегментацію аудиторії, на яку спрямована робота журналіста. Масова комунікація та інформація розглядаються з суспільно-філософських позицій та в аспекті практичної діяльності.

Завдання курсу:

Пізнавальні – аналізувати масово-інформаційну діяльність, осмислити ефективність масової комунікації, її основні засоби і методи впливу на маси, ознайомити студентів із основними видами та функціями масової інформації.

Методичні – вільно володіти термінологією, правильно використовувати основні поняття курсу «комунікація», «маси», «масова інформація».

Практичні – визначати закономірності функціонування інформації в суспільстві, робити зіставний аналіз теорій масової комунікації, розрізняти учасників масового спілкування за функціями, завданнями, методами, засобами праці тощо.

Предмет навчальної дисципліни

Предметом вивчення курсу «Масова комунікація та інформація» є природа масової комунікації як явища у різних його аспектах, а також інформація як філософський, соціальний феномен та роль масової інформації у процесах формування громадської думки.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні набути таких **компетентностей**:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності;

Програмні результати навчання:

- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел; вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- досконало проводити дослідження за допомогою методів моніторингу та контент-аналізу.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми підготовки фахівця за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра з спеціальності «Журналістика». Ця дисципліна створює

систему ґрунтовних знань про специфіку діяльності ЗМІ, принципи та функції журналістики, типи, види і особливості масово-інформаційної діяльності. Ці знання дозволяють студентам опанувати різні аспекти діяльності журналіста. Курс готує студентів до вивчення фахових дисциплін.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів I курсів і складається з 7,5 кредитів.

Програма курсу

Змістовий модуль № 1. Масова комунікація як професійна масово-інформаційна діяльність. *Масова комунікація як явище. Поняття про масову комунікацію.* Визначення масової комунікації. Комунікація як процес та його ознаки. Модель масової комунікації. Функції масової комунікації. Природа масової комунікації. Періоди розвитку масової комунікації (доіндустріальний, індустріальний, новітній) та їх етапи. Характер масової комунікації. Система масової комунікації. Структура масової комунікації.

Внутрішньоособистісна, міжособистісна, внутрішньо-групова, міжгрупова, масова комунікація. Типи комунікації за масштабністю процесу комунікації, за ступенем організованості. Форми комунікації. Моделі комунікації.

Види масової комунікації. Масмедійні комунікації. Рекламна комунікація. PR-комунікації. Пропагандистська комунікація. Агітаційна комунікація. Фактори масової комунікації. Людські (особистісні) фактори масової комунікації. Інструментально-технологічні фактори масової комунікації. Ситуаційні фактори масової комунікації.

Маси. Формування мас, їх види та ознаки. Поняття про маси. Визначення мас. Види мас. Стихійні і штучні маси. Ознаки маси. Фази існування маси. Масифікація. Натовп і публіка. Масова аудиторія. Настрої, думки, свідомість і поведінка мас.

Комунікатори і комуніканти як суб'єкти комунікації. Поняття про професійного комуніканта. Професійний і соціальний аспекти діяльності професійних комунікантів. Типи комунікантів у масовій комунікації. Творче й виробниче в діяльності професійних комунікантів.

Змістовий модуль № 2. Властивості інформації як базового поняття масової комунікації. Історія інформаційного розвитку суспільства. Періодизація та об'єкти дослідження. Періоди засобів локальної, напівмасової, масової передачі інформації. Поняття інформації та загальні її властивості.

Природа інформації. Якість інформації: характеристика основних її форм. Новизна інформації. Цінність та своєчасність інформації. Достовірність інформації. Суспільна й масова інформація та основні її функції. Основні види інформації. Визначення інформації в різних науках. Суспільні ролі масової інформації. Функції масової інформації. Створення й види опрацювання повідомлень масової інформації.

Джерела інформації. Методи створення повідомлень. Види аналітико-синтетичного опрацювання повідомлень масової інформації. Автоматизація

опрацювання повідомлень.

Основні принципи інформаційних відносин. Забезпечення власного інформаційного продукту в національному інформаційному просторі. Національний інформаційний простір України. Суб'єкти національного інформаційного простору. Основні межі національного інформаційного простору України.

Концепція розвитку телеінформаційного простору України. Цінність інформації. Масова комунікація в державі. Інформаційний простір держави. Закони України про інформацію. Органи керування інформаційним простором. Інформаційна політика держави. Характеристика принципів інформаційних відносин. Інформаційна галузь держави. Інформаційна безпека держави, інформаційні війни, методи захисту.

Масовий вплив як комунікаційний процес. Основи масовокомунікаційного впливу. Визначення масовокомунікаційного впливу. Концептуальні засади масовокомунікаційного впливу. Професійні засади масовокомунікаційного впливу. Види масовокомунікаційного впливу (масове зараження, масова сугестія, масова маніпуляція). Види масовокомунікаційних технологій. Настрої, думки, свідомість і поведінка мас.

Масовокомунікаційна індустрія як комунікант. Зміст поняття «комунікативні технології». Комунікативна діяльність та її складові. Типи комунікації. Функції комунікативних одиниць. Типологія комунікативних досліджень у сучасному науковому дискурсі.

Структура і функції ЗМК в системі управління масовою комунікацією. Комунікаційна кампанія й виробництво інформації. Трансформація систем масової комунікації.

Масовий вплив як комунікаційний процес. Поняття впливу в журналістикознавстві. Основи масовокомунікаційного впливу. Концептуальні засади масово-комунікаційного впливу. Види масовокомунікаційного впливу. Масове зараження. Масова сугестія. Масова маніпуляція.

Технологія масовокомунікаційного впливу. Поняття про технологію. Основні атрибути технології впливу. Концептуальні засади масовокомунікаційних технологій. Ознаки технологій масового впливу в рамках концепту «четверта влада».

Засоби, методи, техніки масовокомунікаційного впливу. Засоби масовокомунікаційного впливу. Методи комунікаційного впливу. Техніки комунікаційного впливу.

Поняття ефективності комунікації. Поняття комунікативного акту й комунікативного ефекту в масовій комунікації. Ефективність комунікації і її складові. Неefективна комунікація. Причини зниження ефективності комунікації. Ситуативні типи комунікаторів. Культура комунікації.

Типологія комунікативних ефектів. Комунікативний ефект як результат сприймання журналістського матеріалу. Комунікативні ефекти пов'язані зі зміною інформаційної компетенції. Комунікативні ефекти пов'язані зі зміною

психологічного стану комуніката. Логічні комунікаційні ефекти. Комунікативний ефект з погляду процесуальних характеристик.

Комунікативні ефекти як реакція на повідомлення. Передбачувані й непередбачувані комунікативні ефекти. Проблема комунікативного очікування і стандарти журналістської діяльності. Комунікативні моделі реагування. Статичні й динамічні комунікативні ефекти та принципи їх формування. Комунікативний ефект і цілісність журналістського твору.

Види масовокомунікаційних технологій. Масовокомунікаційні технології. Технології проектування та змін соціального простору. Інформаційні технології. Інформаційні інтерактивні технології, або інтерактивні технології спілкування. PR-технології. Рекламні технології.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Засоби масової інформації: професійні стандарти, етика та законодавчі норми: наукове видання / Укл.: Петрів Т., Сафаров А., Сюмар В., Чекмишев О., – К.: Ніч лава, 2006. – 100 с.
2. Засоби масової інформації: Українське законодавство. – К.: IREX, 2004. – 367 с.
3. Зернецька О. В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини. – К.: Освіта, 1999.
4. Квіт С.М. Масові комунікації: Підручник. – К.: Вид. Дім “Кієво-Могилянська академія”, 2008.
5. Масова комунікація: Підручник / А. З. Москаленко, Л. В. Губерський, В. Ф. Іванов В. А. Вергун. – К.: Либідь, 1997. – 216 с.
6. Москаленко А.З. Теорія журналістики: Підручник. – К.: Експрес-об'ява, 1998. – 334 с.
7. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. – К.: Видавничий центр «Київський університет», 1999.
8. Різун В. В. Теорія масової комунікації. Підручник. – К.: Просвіта, 2008. – 260 с.
9. Українське законодавство: засоби масової інформації / Підготовлено Програмою правового захисту та освіти ЗМІ IREX У-Медіа. – К., 2004. – 368 с.

Додаткова

1. Джеймс, Лалл. Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід. – К.: “Вид-во «К.І.С»», 2002.
2. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.
3. Корнєв М. Н., Фомічова В. М. Психологія масової поведінки / Ін-т післядипломної освіти Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – К., 2000.
4. Набруско В. І. Формування громадської думки в умовах легітимації політичної влади (масовокомунікативний вимір). Наукова робота на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. Науковий керівник доктор

- філологічних наук В. В. Різун / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка; Інститут журналістики. – Київ, 2007.
5. Партико З. В. Образна концепція теорії інформації. – Монографія. Л: Видавн. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 134 с.
  6. Путівник ретельного журналіста. – К., 2007. – 174 с.
  7. Рендол Д. Універсальний журналіст. – К. ТАСІС- Бі-Бі-Сі, 2007. – 150 с.
  8. Різун В.В. Природа й структура комунікативного процесу // <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1005>
  9. Різун В. В., Мелещенко О. К. Інформаційні мережі в засобах масової інформації. Канал ИНФО-ТАСС / Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1992. – 96 с.
  10. Різун В. В. Основи комп'ютерного набору і коректури: Підручник. – К.: Либідь, 1993. – 172 с.
  11. Толкачова Н. Звичаєве право: Навчальний посібник.— 2-е вид. перероб. і доп. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2006. – 367 с.
  12. Чічановський А. А. Новина в журналістиці. – К.: Грамота, 2003.
  13. Чекмишев О.В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики: Підручник-практикум. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. – 130 с.
  14. Халер М. Пошук і збір інформації. – К.: Арт-Аз, 2006. – 180 с.
  15. Юрченко А. О. Специфіка комунікативних ефектів аналітичних статей (на прикладі матеріалів інтернет-видання «Українська правда»). Спеціальність 8.030201 – журналістика. Наукова робота на здобуття кваліфікації магістра. Науковий керівник к. філол. н, доц. Чекмишев О. Д.; Науковий консультант к. філол. н., асистент Корнеєв В. М. / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка; Інститут журналістики. – Київ, 2007.

Інтернет-ресурси

1. Квіт С. Масові комунікації: Підручник // http://pidruchniki.ws/13761025/zhurnalistika/klyuchovi_ponyattya_masovih_komunikatsiy
2. Редакційні настанови Бі-Бі-Сі для авторів випусків новин та інформаційних програм // www.bbc.co.uk
3. Різун В.В. Маси // <http://journalib.univ.kiev.ua/Mass.pdf>
4. Різун В.В. Природа й структура комунікативного процесу // <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1005>
5. http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_sk/2010_2/files/SC210_05.pdf

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Навчальна дисципліна «Масова комунікація та інформація» оцінюється за модульною системою. Вона складається з 2 модулів. Підсумковий контроль передбачає іспит.

Форми поточного контролю: усні відповіді на семінарських заняттях, оцінювання домашніх самостійних завдань; тестів та контрольних робіт виконаних студентами під час семінарських занять.

Навчальна програма з дисципліни «Журналістикознавство (теорія твору і тексту)»

Укладач – Юріна Юлія Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент

Програму укладено на основі програми навчальної дисципліни «Текстознавство» / Укладач: Серажим К.С. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інституту журналістики, 2008 р.

Предмет вивчення. Значимість інформаційних технологій у всіх галузях суспільного життя робить актуальною проблему вивчення теоретичних засад комунікативних параметрів тексту, які є предметом вивчення дисципліни «Журналістикознавство (теорія тексту)».

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Журналістикознавство (теорія твору і тексту)» тісно пов'язана із дисциплінами усього журналістського циклу, зокрема таких дисциплін: «Теорія журналістики», «Інтернет-журналістика», «Жанри журналістських творів», «Історія української журналістики», «Інформаційні технології масової комунікації», «Журналістська майстерність».

Мета дисципліни полягає в отриманні студентами необхідних теоретичних знань про текст а також вироблення практичних навичок редакторської роботи з текстом.

Завдання курсу полягає в опануванні студентами методологічних принципів побудови журналістських текстів.

Головним показником успішного засвоєння дисципліни є уміння студентів творити тексти, давати їм змістову та структурну характеристику.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

- здатність бути критичним та самокритичним;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність спілкуватися державною мовою.

Програмні результати навчання:

- застосовувати знання зі сфери іміджелогії для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;
- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усні, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

Кожен студент повинен володіти термінологічним мінімумом, передбаченим програмою курсу.

Курс «Журналістикознавство (теорія тексту)» тісно пов'язаний із такими дисциплінами, як «Редагування», «Українська мова в ЗМК» тощо.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів I курсів і складається з 7 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. *Наукові основи теорії тексту.* Текстознавство як наука про текст. Текстознавство і текстологія: визначення понять. Огляд історії вивчення тексту. Основні аспекти та проблеми вивчення тексту. Методологічні принципи текстознавства. Текст як предмет дослідження: складнощі дефініції.

Основні категорії текстознавства. Основні засоби репрезентації тексту: гіпертекст; мегатекст; надтекст; унітекст; стереотекст. Текстові категорії текстознавства: а) прагматика тексту: комунікативне середовище; принципи прагматичної теорії тексту; пресупозиція. б) семантика текст: зміст тексту; тема, підтема, субтема; макротема, мінітема. в) текстотвірні категорії.

Текст як лінгвістичний феномен. Диференційні ознаки тексту: цілісність; зв'язність; відмежованість; завершеність; модальність. Текст і твір. Порівняльна характеристика. Текст і дискурс: спільне, відмінне.

Інформація як властивість тексту. Інформативність і інформація. Класифікація інформації. Образність і інформація. Інформативність читача. Основні засади інформаційної доцільності тексту.

Комунікація як властивість тексту. Комунікативність і комунікація як поняття. Вербальна і невербальна комунікація. Усна, письмова, друкована комунікація. Функції комунікативного впливу.

Інтерпретація тексту. Сутність і природа інтерпретації. Види та стилі інтерпретації. Адекватність та повнота інтерпретації. Вільна інтерпретація. Особливості породження тексту як об'єкта інтерпретації. Причини порушення процесів сприймання і розуміння.

Змістовий модуль № 2. *Журналістський текст як структурна цілісність.* Структурні елементи журналістського твору. Передумови і методи творення журналістського тексту. Породження й існування тексту: автор – реципієнт. Основні принципи структурування журналістського тексту. Аналіз журналістського твору.

Особливості перцепції та реценції журналістського тексту. Журналістський текст як предмет перцепції. Специфіка розуміння журналістського тексту. Специфіка запам'ятовування журналістського твору.

Квалілогія тексту як підстава редакторської діяльності. Наука про якість видавничої продукції. Критерій якості тексту у видавничій практиці. Змістові показники якості тексту. Чинники зниження якості тексту.

Структура тексту: принципи редакторського втручання. Композиція тексту. Архітектоніка тексту. Абзацоподіл тексту. Заголовковий комплекс і рубрикація у тексті. Композиційні зв'язки заголовка з текстом. Мовні особливості газетного заголовка. Місце і види рубрик та суперрубрик у заголовковому комплексі.

Етапи, напрями і види редакторської роботи над текстом. Мовна норма і відхилення від неї (помилка) як підстава редагування.

Методика виправлення тексту літературним редактором. Оформлення основних елементів тексту. Особливості редагування певних видів тексту.

Помилки у радіотекстах, телетекстах, газетних текстах. Особливості підготовки рекламних текстів.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Іванченко Р.Г. Адекватність розуміння і ясність тексту. – Київ.: Т-во «Знання», 1991. – 48 с.
2. Коваль А.П. Композиція та архітектоніка публіцистичного тексту // Особливості мови і стилю ЗМІ. К., 1983.
3. Мамалыга А.И. Структура газетного текста. – К., 1983.
4. Різун В. В. Аспекти теорії тексту // Різун В. В., Мамалыга А.И., Феллер М. Д. Нариси про текст. Теоретичні питання комунікацій і тексту. — К.: Редакційно-видавничий центр «Київський університет», 1998.
5. Серажим К.С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність. – К., 2002. – 392 с.
6. Серажим К.С. Текстознавство: Підручник. – К., 2008.
7. Серажим К.С. Текстологія: елементи тексту й апарат видання. – К., 1998.

Додаткова

1. Григораш Д. С. Журналістика у термінах і виразах. – Львів: Вища школа, 1974. – 295 с.
2. Журналістикознавчі публікації у серіальних виданнях Київського університету імені Тараса Шевченка 1958-1998: Бібліографічний покажчик / Київський університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики; Укладач Б. І. Черняков. – К., 1999. – 32 с.
3. Здоровега В. Вступ до журналістики. – Львів, 1994.
4. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості. – Львів: ПАІС, 2004. – 268 с.
5. Здоровега В.Й. Пошуки істини, утвердження переконань. Деякі гносеологічні та психологічні проблеми публіцистики. – К.: Вища школа, 1975. – 175 с.
6. Зернецька О. В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини. – К.: Освіта, 1999. – 351 с.
7. Качкан В. А., Лизанчук В. В. Особливості підготовки матеріалів для радіо і телебачення: Навчальний посібник. – Львів, 1987. – 66 с.
8. Ла Рош, фон Вальтер. Вступ до практичної журналістики. – К.: АУП, 2005. – 229 с.
9. Лизанчук В. В. Основи радіожурналістики. – К.: Знання, 2006. – 341 с.
10. Миронченко В. Я. Інформаційне радіомовлення: Управління, організація, планування: Навчальний посібник для студ. фак. жур-ки ун-тів. – К.: Вища школа, 1989. – 128 с.
11. Москаленко А.З. Теорія журналістики: Підручник. -К.: Експрес-об'ява, 1998.
12. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння. – Львів: ПАІС, 2004. – 312 с.
13. Потятиник Б., Лозинський М. Патогенний текст. – Львів: Місіонер, 1996. – 296 с.

14. Прилюк Д. М. Спостереження і дослідження фактів журналістом. – К., 1974. – 104 с.
15. Прилюк Д. М. Теорія і практика журналістської творчості. Проблеми майстерності. – К., 1983. – 280 с.
16. Різун В. В. Основи журналістики у відповідях та заувагах / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2004. – 80 с.
17. Різун В. В. Проблеми і перспективи розвитку журналістської освіти в Україні початку XXI століття / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2004. – 19 с.
18. Різун В. В., Скотникова Т. В. Методи наукових досліджень у журналістикознавстві. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2005. – 104 с.
19. Різун В. В., Трачук Т. А. Нарис з історії та теорії українського журналістикознавства: Монографія / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2005. – 232 с.

Інтернет-ресурси

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека ім.В.Вернадського, електронний каталог періодичних видань
2. www.journlib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека інституту журналістики Київського національного університету ім.Т.Г.Шевченка
3. www.ukrbook.net – офіційний сайт Книжкової палати України
4. www.uk.wikipedia.org/wiki/Видавництва_України – перелік видавництв України

Форма підсумкового контролю успішності навчання.. Навчальна дисципліна «Журналістикознавство (теорія твору і тексту)» оцінюється за модульною системою. Вона складається з 2 модулів. Підсумковий контроль передбачає залік.

Форми поточного контролю: усні відповіді на семінарських заняттях, оцінювання домашніх самостійних завдань; тестів та контрольних робіт виконаних студентами під час семінарських занять.

**Навчальна програма
дисципліни «Українська публіцистика»**

Укладач – Загороднюк Василь Степанович,
кандидат філологічних наук, доцент

Навчальна програма укладена на основі навчальної програми «Сучасна українська публіцистика» для студентів напряму підготовки «Журналістика». Розробник Желіховська Н. С., К.: Київський Національний університет ім. Т. Г. Шевченка. - 2015.

Предмет вивчення. Українська публіцистика являє собою частину української журналістики і становить важливу частину суспільного

розвитку. Вона є феноменом творчості та політики, а в сукупності – одним із найважливіших явищ сучасної цивілізації.

Історичний досвід розвитку української публіцистики сягає часів Київської Русі. Протягом століть значення української публіцистики невинно зростало. З огляду на це вивчення її історії та сучасного стану являє собою одне з ключових завдань й одну з найважливіших умов формування майбутніх журналістів. Оскільки публіцистика є авангардом журналістики.

В основу курсу покладений принцип історизму, що передбачає послідовний розгляд розвитку української публіцистики від передумов її виникнення, від прапубліцистичних явищ до наших днів в плані хронологічного розвитку, зміни одних періодів наступними в їх історичній спадкоємності.

Лекційні заняття присвячено теоретико-історичному розгляду явищ української публіцистики, практичні – переважно аналізу конкретних публіцистичних творів, різних історичних періодів та теперішнього часу, на самостійне вивчення виносяться теми, присвячені журналістській та публіцистичній творчості окремих авторів.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Українська публіцистика» тісно пов'язана із дисциплінами усього журналістського циклу, зокрема таких дисциплін: «Тележурналістика», «Радіожурналістика», «Жанри журналістських творів», «Історія української журналістики», «Теорія журналістики», «Журналістська майстерність», «Основи видавничої справи та редагування».

Мета дисципліни «Українська публіцистика» - дослідити джерела виникнення, шляхи розвитку української публіцистики, її сучасний стан. Аналізувати динаміку сучасного публіцистичного процесу, вироблення навиків написання публіцистичних творів.

Мета реалізується шляхом розв'язання таких **завдань**:

- розглянути проблему періодизації української публіцистики;
- висвітлити основні віхи розвитку української публіцистики від найдавніших часів до сьогодення, осмислити розуміння історичних причин розвитку публіцистики в журналістиці;
- формувати сприйняття цілісності теоретичних і практичних знань при написанні публіцистичних текстів;
- дослідити еволюцію основних видів видань та окремих жанрів української публіцистики;
- проаналізувати тематику, історію та актуальність основних творів української публіцистики;
- робити визначення основних ідейних концепцій публіцистичних творів, що мають вплив на сучасні національно-державотворчі процеси.

Компетентності:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел;
- генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів I-II курсів і складається з 4 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль №1. Давня українська публіцистика

Публіцистика і журналістика: спільне і відмінне. Гносеологічні джерела публіцистичного образу. Образ автора у публіцистичному творі. Предмет і метод публіцистичної творчості. Публіцистичність і виражальна якість та спосіб осмислення навколишньої дійсності. Тенденції розвитку журналістики і публіцистика. Концептуальна публіцистика і світоглядна публіцистика: проблема дефініцій. Письменницька публіцистика в сучасній журналістиці.

Публіцистичні мотиви давньоруських літературних пам'яток та літератури 16-18 ст. Елементи публіцистичності у «Літописі Руському» (Повість минулих літ, Київський літопис, Галицько-Волинський літопис, Слово о полку Ігоревім, Повчання дітям В. Мономаха, Слово про закон і благодать І, Київського). Звернення до актуальних суспільно-політичних проблем, їх коментування та оцінка, виражена авторами (редакторами) пам'яток власної позиції щодо державних процесів. Політико-публіцистичні послання 16-18ст. як засіб протистояння представників українського православ'я (І. Вишенського, Г. Смотрицького, М. Смотрицького, З. Копистенського) спольщенню і покатоличенню народу. Художні засоби пам'яток ораторсько-проповідницької прози 16-18ст.: Л. Барановича «Меч духовний», «Труби словес проповідних», І. Галятовського «Ключ розуміння», «Небо нове», «Лебідь», С. Яворського «Камінь».

Сатирико-повчальний характер публіцистики Г. Квітки-Основ'яненка. Культурно-освітні та виховні проблеми суспільства початку 19ст. у літературно-публіцистичних творах Г. Квітки-Основ'яненка. «Письма к издателю» як спроба відродження в інтелігенції почуття національної самоповаги, позиція письменника з приводу шовіністичної критики на твори українською мовою («Супліка до пана іздателя»). Проблема графоманії в сатиричному баченні Г. Квітки-Основ'яненка («Письма к Лужницкому

старцу, «Мемуары Евстратія Мякушкина»). Іронічний огляд російської періодики у фейлетоні «Зване гости».

Змістовий модуль № 2. Українська публіцистика 19 століття.

Українське питання у працях М. Костомарова. Науковість і об'єктивність М. Костомарова в оцінці української та російської історії: аргументована толерантність відповіді на звинувачення в «Хохломанстві» («Моє українофільство в «Кудеяре»). Авторська позиція про значення творчості Т. Шевченка («Воспоминание о двух малярах»). Погляд на взаємини слов'янських культур («Две русские народности», «Мысли южнороса»).

Полеміка І. Нечуя-Левицького (Баштового) з великодержавними шовіністами-русифікаторами в його культурологічних трактатах. Огляд і оцінка І. Нечуєм-Левицьким матеріалів імперської періодики у статтях «Органи російських партій». Полемічний характер праць «Російська народна школа в Україні» та «Педагогічна проява в російській народній школі». Актуальність освітніх проблем у контексті процесу зросійщення української школи. Думки І. Нечуя-Левицького про зв'язки української і російської літератур у праці «Сьогочасне літературне прямування» («непотрібність великоруської літератури для України і слов'янщини») як відповідь на Емський указ 1876р. Фактографічна основа праці «Українство на літературних позовах з московщиною», спрямованою проти русифікації українців засобами літератури та освіти.

Публіцистика І. Франка: універсалізм, енциклопедизм. Політичні й національні погляди І. Франка в його працях «До історії соціалістичного руху», «На склоні віку», «Що таке поступ». Публіцистичність художніх творів І. Франка («Хома з серцем і Хома без серця»: філософська концепція соціального розвитку. Зміни в естетичних поглядах письменника як свідчення його самовдосконалення і розвитку («Поезія і її становисько в наших кременах», «Література, її завдання і найважливіші ціхи», «Із секретів поетичної творчості», «Принципи і безпринципність»).

Політично-громадські і культурно-мистецькі позиції Лесі Українки в її публіцистичних працях. Розуміння нею патріотизму в статті «Безпардонний патріотизм». «Голос однієї російської ув'язненої (маленька поема в прозі) як відкритий протест проти привітання у Версалі імператорського подружжя та викриття самодержавних злочинів у Росії. Дискусійність і полемічність статті-відповіді І. Франкові «Не так ті вороги, як добрі люди». Публіцистичні ознаки листування Лесі Українки.

Змістовий модуль № 3. Основні етапи розвитку сучасної української публіцистики.

Основні уроки української публіцистики початку 20 ст. (М. Грушевський, В. Винниченко, М. Хвильовий, П. Грабовський, І. Франко). Змістовий склад української публіцистики у 60-х роках 20 ст. Українська публіцистика у сучасних націєтворчих і державотворчих процесах.

Публіцистика І. Дзюби в руслі діяльності шістдесятників і теперішнього часу. Актуальність та змістовність твору «Інтернаціоналізм чи

русифікація?». Фактологічна основа твору. Статистичні дані у памфлеті. Заборона та утиски української мови, літератури, культури, українських навчальних закладів. Будівництво соціалістичної системи і нівелювання національно-культурних здобутків народів СРСР. Систематизійний підхід у зборі матеріалу та його викладу.

Публіцистика Є. Сверстюка . Позиція автора про шляхи розвитку нації. Есеїстика Є. Сверстюка в контексті сучасної європейської публіцистики. Національно-визвольний рух та історична пам'ять у працях «Блудні сини України», «Свобода слова і культура думки», «Духовні джерела відродження», «Шістдесятники і Захід». Творчість українських поетів в оцінці Є. Сверстюка («Феномен Шевченка», «Прощання з Маддоною», «Василь Стус – летюча зірка української літератури»). Домінанта нації творчих процесів у публіцистиці Є. Сверстюка. Розвинена нація як чинник розвитку держави. Особливості нації творчих і державотворчих процесів в Україні: проблеми і перспективи.

Концептуальний і тематичний рівень української публіцистики 80-х років 20 ст. Розвиток демократичних процесів в Україні у 80-х роках 20 ст. Політика перебудови політичного устрою і демократичні процеси. Концепція публіцистичних матеріалів у часописах «Київ», «Вітчизна» 1985-1990 рр. Тема чорнобильської трагедії у публіцистиці Л. Костенко («Тризна»), В. Яворівського («Обережно! Радіоактивна правда», «Третя світова – Чорнобильська»). Публіцистична спрямованість літературної групи «Бу-Ба-Бу». Спад рейтингу комуністичної ідеології. Збільшення кількості засобів масової інформації і формування громадської думки. Збільшення кількості україномовних видань. Їх роль у розвитку демократичних процесів.

Тематика і проблематика суспільної свідомості у публіцистиці О. Гончара. Творчість О. Гончара публіциста. Актуальність книги «Чим живемо?». Цикл статей «Думаймо про велике» («Думаймо про велике», «Феномен незнищенності», «Нашій мові – жити»). Образи українських митців в суспільно-історичному контексті у циклі статей «Про тих, що не гаснуть» («Змінюються часи – Нечуй застається», «Яблуновоцвітний геній України», «Живописець правди» Духовні процеси: проблеми та перспективи. Історія і сучасність. Виховання і навчання. Почуття патріотизму як чинник духовності. Обереги духовної спадщини. Письменник і суспільні процеси. Художня література і світоглядні переконання. Публіцистичне слово О. Гончара як письменника і громадянина («Творити людяне, творити прекрасне», «Безнастанна праця душі», «Поглиблювати в собі почуття синівське»).

Творчість А. Погрібного – публіциста. Аналітизм як визначальна ознака його публіцистики. Фактологічна аргументація творів. Ідейно-тематична концепція видання «Розмови про наболіле, або Якби ми вчилися так як треба». Роль освіти, навчання і виховання та громадянська позиція автора («Знову про національне виховання», «Як облаштовуються з мовою у світі», «Коли зникає народна мова – народу більше нема», «Чия мова, того й держава») Націєтворчі і державотворчі процеси у працях А. Погрібного

(«Про час, коли нам «добре та солодко жилося», «Іншого народу у нас з вами, Юрію, нема», «Окупований інформаційний простір», «Бій за українську державність триває»).

Образотворення України в контексті історично - культурного феномену в публіцистиці Л. Костенко. Творчість Л. Костенко у публіцистичному вимірі. Історична тематика і публіцистика. Зв'язок історичного минулого із сьогоденням. Виховний потенціал у творчості. Письменник і політика. Громадянська позиція і публіцистична та художня творчість. Публіцистика і культура. Духовна спадщина і проблеми сьогодення. Твір Л. Костенко «Записки українського самашедшого» у контексті сучасної української публіцистики. Публіцистично – художня інтерпретація реалій у творі. Художній вимисел і фактологічна основа. Статті Л. Костенко «Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала», «Геній в умовах заблокованої культури», їх проблематика й актуальність.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: підр.[2-ге вид., перереб. і допов] / В. Й. Здоровега. – Львів: ПАІС, 2004. - 268 с.
2. Лазебник Ю. А. Публіцистика в літературі. Літературно-критичне дослідження / Ю. А. Лазебник. – К., 1971. – 320 с.
3. Публіцистика незалежної України: хрестоматія. - К., Університет «Україна», 2009. – 506 с.
4. Різун В. В. Нарис з історії та теорії українського журналістикознавства: монографія / Різун В. В., Трачук Т. А., Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2005. – 232 с.
5. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підруч. Для студ. Галузі 0303 журналістика та інформація / В. В. Різун. – К. : Просвіта, 2008. – 260 с.
6. Буряк В. Д. Еволюція термінологічного інструментарію сучасної теорії публіцистики: інтелектуальна модель інформаційного відображення / В. Д. Буряк. – Наукові записки Інституту журналістики. – 2001. – Т. 3. – С. 50 - 57.
7. Галич В. М. Поетика публіцистичного тексту (на матеріалі творчості О. Гончара / В. М. Галич. – навч. посіб. – К.: Шлях, 2006. – 200 с.
8. Глушко О. К. Художня публіцистика: європейська традиція і сучасність / О. К. Глушко. – монографія. – К.: Арістей, 2010. – 192 с.
9. Желіховська Н. С. Публіцистичний дискурс глобалізації на сторінках сучасної української преси / Н. С. Желіховська. - // Журналістика. – 2011. – Вип. 10 (35). – С. 94 – 100.
10. Лось Й. Д. Публіцистика й тенденції розвитку світу: навчальний посібник / Й. Д. Лось. – Львів: ПАІС, 2008. – 376 с.
11. Погрібний А. Г. До розуміння феномену письменницької публіцистики. -/ А. Г. Погрібний. - // Вісник Київського нац. у-ту ім. Тараса Шевченка. Серія: Журналістика. -2007. – Вип. 15. – С. 5 – 9.

12. Ярмиш Ю. Ф. Жанри сатиричної публіцистики: навчальний посібник. - / Ю. Ф. Ярмиш. – К.: Центр вільної преси, 1999. – 114 с.
- Додаткова*
1. Аньєс Ів. Підручник із журналістики: пишемо для газет / Ів Аньєс. – К. : Києво-Могилянська академія, 2013. – 544 с.
  2. Гаврилук І. Л. Сучасна українська колумністика: особливості розвитку / І. Л. Гаврилук // Журналістика. – К., 2011. – Вип. 10 (35). – С. 117 – 121.
  3. Галич В. М. Жанрово-стильові особливості авторської колонки / В. М. Галич // Вісник Харківського нац. у-ту ім. В. Каразіна. Серія: Соціальні комунікації № 874. – Харків, 2009. – Вип. 1. – С. 45 – 51.
  4. Грабовський С. Україна та глобальні виклики / С. Грабовський. - // День. – 2009. - № 194.
  5. Желіховська Н. С. Гендерна проблематика в сучасній українській публіцистиці / Н. С. Желіховська. - // Журналістика. – 2012. – Вип. 11 (36). – С. 136 – 140.
  6. Желіховська Н. С. Концептуально-тематичні особливості української публіцистики другої половини 80-х років 20 ст. (на матеріалах журналів «Київ» і «Вітчизна» : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. н. із соц. комунік. – К. – 2008. – 18 с.
  7. Здоровега В. Й. Іван Франко і українська публіцистика. - / В. Й. Здоровега. - // Дзеркало тижня. – 2006. - № 23.
  8. Зелінська Н. В. Поетика приголомшеного слова (Українська наукова література 19 – поч. 20 ст.). – Н. В. Зелінська. – монографія. – Л. – Світ, 2003. – 352 с.
  9. Іванова О. А. Сад літератури в журнальній оптиці сучасності : Медіокомунікації про літературу. - / О. А. Іванова. – монографія. – Одеса: Астропринт, 2009. – 368 с.
  10. Карпенко В. Преса і незалежність України. Практика медіа-політики / В. Карпенко. – К.: Нора-Друк, 2003. – 350 с.
  11. Костенко Л. Україна як жертва і чинник глобалізації катастроф / Л. Костенко. - // День. – 2003. - № 76.
  12. Кримський С. У сучасному глобалізованому світі Україна має всі можливості для того, щоб зіграти роль цивілізаційного центру / С. Кримський. - // День. – 2006. - № 129.
  13. Лизанчук В. Українське «Я» у процесі глобалізації / В. Лизанчук. - // День 2004. - № 88.
  14. Михайлин І. Інформаційний образ як комунікативна категорія / І. Михайлин. - // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. – Харків, 2009. – Т.13. – С. 117 – 136.
  15. Михайлин І. Л. Колумністика про любов до людини й до батьківщини [про колумністику В. Портникова] / І. Л. Михайлин // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: [http:// bit.ly/wSm4Z0](http://bit.ly/wSm4Z0).
  16. Москаленко А. З. Реабілітація слова. - / А. Москаленко. – Рад. письменник, 1989. – 101 с.

17. Мусієнко О. Г. Громадянська позиція літератури і перебудова. - / О. Г. Мусієнко. - // Літературна Україна. – 1988. - № 7.
18. Олійник Б. І. Письменник і перебудова. – / Б. І. Олійник. - // Літературна Україна. – 1988. - № 6.
19. Парцей М. П. Авторський фактор у публіцистиці. / М. П. Парцей. – Львів: Світ, 1990. – 200 с.
20. Рахманін С. Не рядків у газеті заради. / С. Рахманін. - // Дзеркало тижня. – 2009. - № 38.
21. Рахманін С. Останній прилисток. / С. Рахманін. - // Дзеркало тижня. – 2010. - № 32.
22. Рахманін С. Україна, яку ми втратимо. – / С. Рахманін. - // Дзеркало тижня. – 2009. - № 44.
23. Рибачук М. Профанація свободи слова. / М. Рибачук. - / М. Рибачук. – Еженедельник. – 2000. - № 27.
24. Хоменко Т. М. Проповідництво і сучасна публіцистика. – / Т. М. Хоменко : монографія. – Львів, ПАІС, 2008. – 136 с.

Інтернет-ресурси

1. Відлуння десятиліть: Українська література другої половини 20 ст. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ex.ua/view/5851827>
2. Лебединцева Н. Сучасна українська література: навчальний посібник. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lib.chdu.ua/index.php?m=2&b=190>
3. Любарська Л. Світоглядно-поетичні константи творчості Михайла Григоріва у контексті культурної ситуації другої половини 20 ст. [Електронний ресурс]. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/SocGum/Ahi/2009/23/39.pdf>
4. <http://ukrlib.com.ua>
5. <http://ukrlit.kma.mk.ua>
6. <http://www.lib.org.ua>
7. <http://www.lib.meta.ua>
8. <http://www.ukrcenler.com>

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає залік.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень, робота в групах під час аналізу публіцистичних творів.

Навчальна програма
дисципліна «Журналістикознавство (теорія журналістики)»

Укладач – Загороднюк Василь Степанович,
кандидат філологічних наук, доцент

Навчальна програма укладена на основі програми курсу «Теорія журналістики». Укладач Артамонова І. М. – Донецьк: ДонНУ, 2004. – 15 с.

Предмет вивчення. «Журналістикознавство (теорія журналістики) науково обґрунтовує основні теоретичні засади, пояснює їх розуміння, функціонування і примінення та значення в сучасному інформаційному просторі. Засвоєння теоретико-методологічних концепцій розвитку засобів масової інформації. Пізнання загальних уявлень про журналістику як функціонуючу систему і на цій основі розкриття всіх компонентів цього процесу, закономірностей, функцій, принципів, ефективності аж до побудови повної системи в сучасних умовах. З огляду на це вивчення «Журналістикознавства (теорії журналістики) її сучасного стану являє собою одне з ключових завдань й одну з найважливіших умов формування майбутніх журналістів. А взаємозв'язок теорії і практики при вивченні дисципліни забезпечує належний рівень її засвоєння.

В основу курсу покладений принцип історизму, що передбачає хронологічний розгляд розвитку журналістики від передумов її виникнення, до наших днів в плані послідовного розвитку, зміни одних періодів наступними в їх історичній спадкоємності та сучасними реаліями розвитку.

Лекційні заняття присвячено теоретико-історичному розгляду явищ журналістики, практичні – переважно аналізу конкретних теоретичних положень, журналістських творів і засобів масової інформації в ретроспективному зрізі і сучасному стані, і в контексті державотворчих процесів. На самостійне вивчення виносяться теми, присвячені журналістській та публіцистичній творчості окремих авторів, їхні теоретичні розвідки, дослідження, що актуальні в сучасних реаліях медіапростору.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Журналістикознавство (теорія журналістики)» тісно пов'язана із дисциплінами усього журналістського циклу, зокрема з такими дисциплінами «Основи журналістики»: «Тележурналістика», «Радіожурналістика», «Жанри журналістських творів», «Історія української журналістики», «Історія зарубіжної журналістики», «Журналістська майстерність», «Редакторський фах», «Основи видавничої справи та редагування».

Мета дисципліни «Журналістикознавство (теорія журналістики)» - теоретичне розуміння журналістики як цілісної системи, засвоєння її основних теоретичних термінів, теоретико-методологічних положень, їхнього взаємозв'язку з практичною діяльністю журналіста. Вивчення теоретичної журналістикознавчої думки в історичному зрізі: минуле і сучасне, перспективи розвитку.

Мета реалізується шляхом розв'язання таких **завдань**:

- розглянути проблему періодизації теорії журналістики;
- висвітлити основні етапи розвитку теорії журналістики: вітчизняної та зарубіжної, їх взаємозв'язок;
- визначити еволюцію журналістикознавчих теоретичних термінів, появу нових в сучасному інформаційному просторі;
- вироблення орієнтирів до аналізу практики журналістської діяльності;
- проаналізувати специфіку журналістикознавчих досліджень, історію та сучасний стан розвитку теоретичної журналістикознавчої думки.

Компетентності:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів І курсів і складається з 4,5 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. Предмет і завдання курсу теорії журналістики.

Предмет, завдання і структура курсу. Термін «журналістика». Професійне навчання журналістів. Нове покоління журналістів. Творче і наукове начало в журналістиці. Джерелознавча база.

Інформаційний простір і журналістика. Поняття інформаційного простору. Інформаційний простір України та його розвиток. Основні принципи інформаційних відносин. Інформація як основа інформаційного простору. Робота інформаційних агентств. Розвиток електронних засобів масової інформації. ЗМІ та їх взаємодія.

Законодавчі норми діяльності ЗМІ. Філософське осмислення свободи. Свобода журналістської діяльності. Юридичні норми свободи журналістів у сучасному інформаційному просторі. Права і обов'язки журналіста. Стан сучасної преси в контексті Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні».

Дієвість і ефективність журналістської роботи. Дієвість і ефективність як різні типи результативності журналістської діяльності. Дієвість і результат. Визначення критеріїв дієвості, її компоненти. Ефективність і свідомість реципієнтів, її розвиток. Вдосконалення ефективності журналістської діяльності.

Журналістика як творчість. Журналістська діяльність і інформаційний простір та інформаційна політика держави. Реалізація інформаційної політики і журналістська творчість. Жанрологія: традиції і новаторство. .

Сучасний стан масово-інформаційної ситуації. Сучасна журналістика України в контексті світових інформаційних процесів. Проблеми цензури та її найголовніші характеристики. Мова сучасних засобів масової інформації. Вибори і журналістська діяльність. Сучасні професійні організації журналістів.

Журналіст як суб'єкт масово-інформаційної діяльності. Основні професійні якості журналіста. Громадянська позиція журналіста. Журналістська етика і журналістська діяльність. Правовий статус журналіста. Авторське право і журналістика. Підготовка журналістів-професіоналів. .

Змістовий модуль № 2. Діяльність журналіста в інформаційному просторі.

Свобода слова у журналістській діяльності. Філософське, соціальне, історичне розуміння свободи. Реалізація свободи у журналістській діяльності. Засоби масової інформації і економічні умови їх роботи. Розуміння «свободи ЗМІ» і «четверта влада». Свобода журналістської творчості і законодавство.

Функції журналістики. Визначення функції. Функції журналістики за результатами впливу засобів масової інформації на сфери людської діяльності. Функції журналістики та їх класифікація. Систематизація функцій журналістики. Взаємодія і взаємозв'язок функцій журналістики.

Соціальна позиція журналіста, принципи журналістики. Теоретико-методологічна основа принципів. Систематизація принципів у сучасній журналістиці. Принципи журналіста і проблема їх функціонування. Динаміка політичної культури журналіста. Політичний аналіз і журналістська діяльність.

Типи та методологічні засади журналістської діяльності. Філософські засади методу журналістики. Образність у журналістиці. Типи творчості і журналістика. Зовнішня інформація та її збирання. Внутрішня інформація та її виготовлення.

Проблеми журналістики у новітній філософії. Розуміння «чотирьох теорій преси» дослідниками Ф. Сібертом, Т. Петерсоном, І. Шраммом. Г. М. Маклюєн і його теорія масових комунікацій. Типи масової комунікації як динамічні сили в поступі людської цивілізації.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Артамонова І. М. Програма курсу «Теорія журналістики» / І. М. Артамонова. – Донецьк: ДонНУ, 2004. – 16 с.
2. Григоренко О. Основи теорії міжнародної журналістики / О. Григоренко. – К. : 2002. – 372 с.
3. Здоровега В. Вступ до журналістики / В. Здоровега. – Львів, 1998. – 210 с.

4. Здоровега В. Преса і Влада. Українська періодика / В. Здоровега. – Львів, 138 с.
5. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості / В. Здоровега. – Львів, 2004. – 268 с.
6. Кузнецова О. Д. Засоби масової комунікації / О. Д. Кузнецова. – Львів, ПАІС, 2005. – 200 с.
7. Михайлин І. Журналістська освіта і наука / І. Михайлин. – Суми, 2009. – 336 с.
8. Михайлин І. Л. Основи журналістики / І. Л. Михайлин. – К. : 2002. – 284 с.
9. Москаленко А. З. Теорія журналістики / А. З. Москаленко. – К. : ЕксОб, 2003. – 334 с.
10. Прилюк Д. Теорія і практика журналістської творчості / Д. Прилюк. – К. : 1983. – 180 с.
11. Приступенко Т. О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації / Т. О. Приступенко. – К. : 2011. – 352 с.
12. Різун В. В. Загальна характеристика масово-інформаційної діяльності / В. В. Різун. – К. : 2004. - 238 с.
13. Энциклопедия мировой индустрии СМИ / За ред. Е.Л.Варганова.- М.: Аспект пресс, 2006. – 376 с.

Додаткова

1. Владимиров В. Журналістика, особа , суспільство / В. Владимиров. – К. : 2003. – 220 с.
2. Галлін Д. С. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики / Д. С. Галлін, П. Манчіні; пер. з англ. О. Насика. – К. : Наука, 2008. – 320 с.
3. Галич В. Олесь Гончар – журналіст, публіцист, редактор: еволюція творчої майстерності / В. Галич. – К. : 2004. – 816 с.
4. Головчук О. Громадське мовлення: міжнародний досвід і перспективи. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://journ.lnu.edu.ua/vypusk7/n13/tv13-03.pdf>
5. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста / О. П. Голуб. – К. : ТОВ Софія, 2016. – 184 с.
6. Громадське мовлення у світі: яке воно? [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment /2013/06/130611_public_broadcastin_gworld_dt
7. Зражевська Н. І. Масова комунікація і культура / Н. І. Зражевська. – Черкаси, Брама. – 2006. – 172 с.
8. Квіт С. М. Масові комунікації / С. М. Квіт. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія, 2008. – 206 с.
9. Квіт С. М. Що таке медіодослідження? / С. М. Квіт. - // Українська журналістика. – Черкаси, 2007. – С. 335 – 339.
10. Кін Джон. Мас-медіа і демократія / Джон Кін ; пер. з англ. О. Грищенко. – К.: К.І.С., 1999. – 134 с.

11. Конторчук Г. Рубрика, заголовок, підзаголовок, лід як організуючі компоненти кореспонденції / Г. Конторчук. - // Журналістика. – 1982. - № 13. – С. 6 – 14.
12. Крейг Р. Інтернет-журналістика. Робота журналіста і редактора у нових ЗМІ / Р. Крейг. – К. : видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 324 с.
13. Крупський І. Українська національно-патріотична журналістика в країнах Європи / І. Крупський. - // Вісн. Київ. у-ту. – Сер. – Журналістика. – 1997. – С. 12 – 19.
14. Лизанчук В. Українське державотворення і свобода слова / В. Лизанчук. - // Вісн. Київ. у-ту. – Сер. – Журналістика. – 1995. – Вип. – 2. – С. 12 – 24.
15. Лубкович І. М. Поліпшення журналістської освіти / І. Лубкович. - // Українська журналістика. – Черкаси, 2007. – С. 256 – 258.
16. Лубкович І. М. Соціологія і журналістика / І. М. Соціологія і журналістика. – Львів, ПАІС. – 2013. – 232 с.
17. Михайлин І. Л. Журналістика як всевіт: Вибрані медіа-дослідження / І. Л. Михайлин. – Х.: Прапор, 2008. – 512 с.
18. Михайлин І. Л. Історія української журналістики / І. Л. Михайлин. – Х.: Прапор, 2004. – 320 с.
19. Піддубняк В. Г. Словник журналіста і видавця / В. Г. Піддубняк. – Хрсон, ХМД. – 2005. – 120 с.
20. Подолян М. Публіцистика як система жанрів / М. Подолян. – К. : 1998. – 232 с.
21. Поплавська В. Тенденції та перспективи євро інтеграційних процесів в газетній періодиці України та Польщі. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referatu.net.ua/referats/7569/173100>
22. Редакційні настанови Бі-Бі-Сі [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://journalib.univ.kiev.ua/BBC_Guidelines_Ukr.pdf
23. Різун В. Журналістська освіта в контексті нових змін в освітній і наукових галузях / В. Різун. - // Українська журналістика. – Черкаси, 2007. – С. 61 – 65.
24. Світові Мас-Медіа: короткий довідник для студентів Інституту журналістики. – К., 1999.
25. Скрыбін Д. Громадське телебачення по-японському // День. – №207, (1999). [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planeti/gromadske-telebachennya-roaronskomu>
26. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / За ред. Ю. М. Бідзілі. – Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. – 224 с.
27. Тимошик М. С. Українська молодіжна преса в останній період існування СРСР (1986 – 1991) / М. С. Тимошик. – К. : 2010. - Наша культура і наука. – 240 с.
28. Тимошик М. С. І. Іван Огієнко – журналіст, редактор, видавець / М. С. Тимошик. - // Українська періодика: історія і сучасність. Доповіді і повідомлення другої Всеукраїн. наук. практ. конференції. – К. : 1994. – С. 375 – 378 с.

29. Українське законодавство: засоби масової інформації / К. : 2000. – IREX Про Медіа Україна. – 254 с.

30. Юричко А.В. Міжнародна журналістика як окремий елемент маніпуляції свідомістю та впливу прийняття рішень. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=271>

Інтернет-ресурси

www.journalib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека інституту журналістики Київського національного університету ім.Т.Г.Шевченка

<http://stv.mediasapiens.ua> – проект «Суспільне мовлення» Детектор медіа

<https://studfiles.net/preview/6389502/page:3/> - теорія журналістики як наука

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає іспит.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень.

**Навчальна програма
«Журналістський фах (газетно-журнальне виробництво)»**

Укладач – Загороднюк Василь Степанович,
кандидат філологічних наук, доцент

Навчальна програма укладена на основі навчальної програми «Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво». Розробник Привалова С. Ф., К.: КНУ ім. Т. Г. Шевченка. - 2015.

Предметом вивчення є дисципліна «Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво», що передбачає засвоєння студентами знань з основ газетно-журнального виробництва, починаючи з принципів і завдань художньо-технічного оформлення газет і журналів, його технологічного процесу і завершуючи друком газет і журналів з урахуванням державних вимог до їх випуску.

Міждисциплінарні зв'язки.

Журналістський фах (газетно-журнальне виробництво) пов'язані з курсами, що вивчаються і будуть вивчатися для набуття студентами спеціальності «журналістика». Виділяємо найголовніші з них: газетно-журнальні жанри, основи видавничої справи і редагування, редакторський фах, історія української журналістики, теорія журналістики.

Мета дисципліни «Журналістський фах (газетно-журнальне виробництво)» - забезпечити готовність майбутніх журналістів до інноваційної діяльності в сучасному газетно-журнальному виробництві; озброїти студентів знаннями сучасних технологій навчання; формувати навички й уміння творчого підходу з урахуванням сучасних вимог до

видання газет і журналів, що сприятиме вдосконаленню здібностей студентів організувати безпосередню творчу інтелектуальну діяльність редакторського колективу з метою формування ключових компетентностей; добирати відповідно до мети видання інноваційні методи і форми навчання;

Мета реалізується шляхом розв'язання таких **завдань**:

формування в студентів уявлення про інноваційну діяльність і сучасні видавничі технології;

- спрямовувати студентів на оволодіння знаннями й уміннями застосовувати видавничо-поліграфічні технології, орієнтуватися у їх різновидах, засобах для створення умов ефективної організації газетно-журнальних видань;
- формувати вміння організувати безпосередню газетно-журнальне виробництво за сучасними правовими і технологічними нормативами;
- добирати відповідно до мети діяльності методи і форми роботи, що ефективно сприяють виданню газетно-журнальної продукції;
- сприяти набуттю студентами навичок творчого підходу примінення сучасних технологій у газетно-журнальному виробництві;

Компетентності:

- здатність спілкуватися державною мовою;
- здатність створювати медіапродукт;
- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову електронну комунікацію українською мовою;
- використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань;
- планувати свою роботу та роботу колег, спрямовану як на генерування інформаційного контенту, так і створення медіа продукту, а також його промоцію.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів III курсів і складається з 3 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. Основи оформлення видання

Принципи й завдання художньо-технічного оформлення газети і журналу. Оформлення газети – важлива частина роботи над номером. Історія оформлення періодичних видань. Загальні риси й ознаки оформлення газет. Визначення, завдання і функції оформлення періодичних видань. Обличчя видання. Головні складові газетної форми.

Постійні елементи газети. Заголовні елементи газети, їх роль і значення у візуальному і змістовному сприйнятті видання. Заголона частина газети, елементи, її оформлення. Розміщення календарних відомостей, їх послідовність. Розділові засоби як елементи виділення друкованих матеріалів. Різні види розділових засобів. Лінійки, що найчастіше використовуються у друкованому виданні, їх функції та значення для сприйняття і засвоєння реципієнтом інформації друкованого видання. Поля в

газеті та їх функції Службові деталі періодичних видань як запорука їх ідентифікації,

Композиція газети, композиційно-графічне моделювання. Визначення композиції. Властивості композиції. Засоби композиції. Конструктивні особливості композиції полоси. Особливості композиції номера газети. Композиційно-графічна модель видання.

Розмірні елементи газети. Формат газети. Обсяг газети, сучасні тенденції зменшення обсягу газети. Формат полоси. Кількість і формат текстових колонок, вплив кількості колонок на швидкість читання інформації в них. Оптимальна кількість колонок на полосі відповідно до формату А3, А2, тощо. Значення кольорової гами у виділенні колонок.

Засоби виділення матеріалів у газеті. Шрифтове виділення текстів. Місткість основних текстових шрифтів на газетній полосі у рядках і знаках Виділення за допомогою форматів. Композиційний метод виділення. Графічний метод виділення. Комбінований метод виділення. Інші засоби виділення друкованих матеріалів у сучасному періодичному виданні.

Змістовий модуль №2. Особливості верстки видання

Оформлення заголовків. Визначення заголовка. Призначення заголовків. Види газетних заголовків. Архітектоніка газетного заголовка. Композиція заголовка. Прості і складні заголовки. Підзаголовки у заголовках та мета і доцільність їх використання. Значення і роль кольористики у заголовках для реципієнта. Шрифтографія заголовків. Примінення різних шрифтів у заголовках.

Види подання текстових матеріалів та їхнє оформлення. Добірка. «Вікно», «Підвал», «Горище», «Стояк», «Розгортка». Газетний розворот. Полоса суцільного тексту. Тематична сторінка як засіб привернення уваги читачів до конкретної теми, тематики, її інформаційна цілеспрямованість. Обмінна та об'єдна сторінки. Газета у газеті. Тематичний номер газети.

Ілюстративне оформлення газети. Визначення ілюстрації. Значення ілюстрацій в оформленні видання. Чорно-білі і кольорові ілюстрації у сучасному друкованому виданні Технічна підготовка зображальних матеріалів. Види ілюстрацій. Форма, розмір і розташування ілюстрацій у газеті.

Верстка номера газети. Визначення верстки як процесу друкарської форми, що складає полоси (сторінки) відповідного формату із гранок набраного тексту, елементів оформленн, тощо. Верстка газети. Визначення версткою кількість сторінок у виданні, рядків на сторінці, розташування заголовків, ілюстрацій, титульних елементів, розмір пробілів. Різновиди верстки. Брускова верстка. Сучасні комп'ютерні технології у верстці газетно-журнальних видань. Програма для макетування і верстки Microsoft Office Publisher 2007. Значення і роль розділових засобів у верстці газети. Типові недоліки верстки. Верстка ілюстрацій, фотографій в контексті із друкованим текстом.

Макетування номера газети. Підготовчий етап до макетування видання. Макет як взірець для розміщення текстового та ілюстративного

матеріалу. Макет та його види. Процес макетування номера і полоси. Гранка – стовпчик довільної кількості рядків (здебільшого не більше 100) друкарського набору. Верстання гранки в сторінки заданого формату як процес верстки. Гранки як відтиск стовпчика набору для читання коректури. Коректура – відтиск з друкарського набору для внесення виправлень. Використання гранки у процесі підготовки видань зі складним текстом з ілюстративним матеріалом. Гранковий і безгранковий способи випуску газети.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Бем Г., Вернер Й. Видавець майбутнього: маркетинг і менеджмент у видавництві / Г. Бем, Й. Вернер. – К.: 1994, «Основи». – 176 с.
2. Графічне оформлення і випуск газети: методичні вказівки для студентів факультетів журналістики. – К.: 1982.
3. Голуб О. Медікомпас: путівник професійного журналіста / О. Голуб. – К.: 2016. -182 с.
4. Законодавчі та нормативні документи України у сфері інформаційної, видавничої та бібліотечної справи. Тематична добірка. У 2-х ч.Ч.ІІ. Правове регулювання у сфері видавничої та бібліотечної справи. – К.: 2000. -234 с.
5. Іванов В. Техніка оформлення газети / В. Іванов. – К.: «Знання». - 2000.- 222 с.
6. Місцева преса: методичні поради для громадських інститутів і шкіл журналістської майстерності, студій молодого журналіста. – К.: 1985.
7. Піддубняк В. Словник журналіста і видавця / В. Піддубняк. – Херсон: ХМД. - 2005.- 120 с.
8. Прокопенко І. Техніка газетної справи / І. Прокопенко. – К.: 1989.
9. Шкляр В. Методические советы к изучению темы «Техника оформления газеты, журнала» / В. Шкляр. – Миколаїв: 1988.

Додаткова

1. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів: Автореф. дис. Канд. філол. Наук / Т. Г. Бондаренко. – К.: 2003, КНУ ім. Т. Шевченка. – 20 с.
2. Валуєнко Б. В. Композиція видань / Б. В. Валуєнко. – К.: 1992, УМК ВО. – 99 с.
3. Горожанкин И., Горелова С. От рукописи к оттиску: Учеб. Пособие по курсу «Технические средства редакции газеты» / И. Горожанкин, С. Горелова. – Л.: 1991.
4. Графічне оформлення і випуск газети: методичні вказівки для студентів факультетів журналістики. – К.: КДУ: 1982. – 18 с.
5. Зелінська Н. Видавнича справа та редагування в Україні: постаті і джерела (19- перша третина 20ст.) / Н. Зелінська. – Львів: 2003, «Світ». – 612 с.
6. Краснобаева-Чорна Ж. В. Технологія редагування / Ж. В. Краснобаева-Чорна. – Донецьк: 2009, «ДонНУ». – 52 с.

7. Огієнко І. Історія українського друкарства / І. Огієнко. – К.: 1994. – «Либідь». – 448 с.
8. Оформлення газети: Методичні поради студентам / Укладач С. Іванов. – К.: 1978. – 16 с.
9. Партико З. В. Комп'ютеризація етапу конструювання видання / З. В. Партико. – К.: 1996: «Вища школа». – 154 с.
10. Прокопенко І., Гутянська О. Техніка газетної справи / І. Прокопенко, О. Гутянська. – К.: 1989.
11. Розум О. Таємниці друкарства. Поліграфія: минуле, сучасне, майбутнє / О. Розум. - К.: 1980. – «Техніка». – 143 с.
12. Різун В. В. Моделювання і технологія редакторських систем / В. В. Різун. – К.: 1995. – КНУ ім. Т. Шевченка. – 200 с.
13. Сава В. І. Художньо-технічне оформлення книги / В. І. Сава. – Львів: Оріяна-Нова, 2003. – 167 с.
14. Тимошик М. С. Видавничий бізнес / М. С. Тимошик. – К.: «Наша культура і наука». – 2005. – 328 с.
15. Тимошик М. С. Основні розмірні та кількісні параметри видань / М. С. Тимошик // Друкарство. – 2004. - № 4. – С. 25 – 29.
16. Тимошик М. С. Службова частина видання / М. С. Тимошик // Друкарство. -2004. - № 2. – С. 24 – 28.
17. Халер М. Пошук і збір інформації / М. Халер. – К.: 2006. – 308 с.
18. Ярема С. М. Технічне редагування / С. М. Ярема. – К.: Ун-т «Україна», 2003. – 284 с.

Інтернет-ресурси

1. Зовнішня подача газетних матеріалів <http://uastudent.com/zovnishnia-podaha-gfzennuh-materialiv/>
2. Створення газети і журналу. Які програми використовувати? <http://eu4ria.net/?p=673>
3. Правила верстки и типичные ошибки воформлении [http://www.e-reading.org.ua/chapter.php/126835/23/Zavgorodniii - Adobe InDesign CS3.html](http://www.e-reading.org.ua/chapter.php/126835/23/Zavgorodniii_-_Adobe_InDesign_CS3.html)
4. Разбор дизайна и верстки газеты <http://www.youtube.com/watch?v=sC7xriHJMo>
5. www.nbuv.gov.ua Національна бібліотека України ім. І.І.Вернадського

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає залік.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації газети, журналу, реферативних повідомлень.

Навчальна програма з дисципліни «Теорія і практика рекламної діяльності»

Укладач – Юріна Юлія Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент

Програму укладено на основі програми навчальної дисципліни «Теорія і практика реклами» / Укладач: Сваричевська Л.Ю. Львівський національний університет імені І.Я.Франка, 2015 р.

Предмет вивчення. Процес глобалізації, що поширюється разом з розвитком комутаційних технологій, підвищує значущість реклами саме як однієї з форм масової комунікації, яка спрямована на просування конкретного товару чи послуги. Однак суспільство вимагає вже не лише прискіпливої розповіді про окрему продукцію, а й розширеної інформації про компанію – виробника взагалі. Тому стає актуальним вивчення проблеми створення і поширення у ЗМІ рекламних звернень та організації зв'язків з громадськістю.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс «Теорія і практика рекламної діяльності» тісно пов'язаний із такими спеціальними курсами, як «Масова комунікація і інформація», «Соціологія масової комунікації», «Медіаправо» тощо.

Мета курсу: виробити у студента уявлення про рекламу і зв'язки з громадськістю, що входять до складу маркетингових комунікацій і базуються на розвиткові та координації стратегій, які реалізуються через засоби масової інформації і спрямовані на товар та споживача.

Завдання курсу:

Пізнавальні — ознайомити студентів з історичним розвитком рекламної діяльності, засвоїти студентами головних понять «реклама» і «зв'язки з громадськістю», з'ясувати їх відмінності та спільні риси.

Методичні — вільно володіти термінологією, правильно використовувати основні поняття курсу .

Практичні — визначати природу зв'язків з громадськістю і їхні відмінності від рекламної справи, вміти визначати типи рекламної діяльності, правильно писати рекламні тексти.

Компетентності:

- здатність володіти державною мовою в письмовій та усній формах;
- здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Програмні результати навчання:

- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;

- застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції;
- виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів II курсу і складається з 2 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

В процесі вивчення курсу «Теорія і практика рекламної діяльності» студенти повинні освоїти нормативну базу знань, що ґрунтуються на вивченні та опрацюванні таких тем та ключових понять:

Змістовий модуль № 1. Реклама як складник маркетингових комунікацій

Історія зародження та розвиток реклами. Зародження та розвиток реклами в античному світі. Елементи реклами в період середньовіччя. Період бурхливого розвитку реклами, її технічних засобів і носіїв. Розвиток рекламного бізнесу в ХХ ст.

Реклама як складник маркетингових комунікацій. Поняття та структура маркетингу («чотири пі»). Визначення реклами. Основні риси реклами. Функції реклами.

Реклама і законодавча база. Закон України «Про рекламу». Мова реклами. Ідентифікація реклами. Контроль та відповідальність за порушення законодавства про рекламу.

Змістовий модуль № 2. Реклама як суспільне явище

Рекламна квадра: рекламодавці, агенції, засоби розповсюдження, споживачі.

Організація рекламної діяльності. Типи, види і форми реклами. Стан і розвиток реклами в Україні.

Копірайтинг. Поняття «копірайтинг». Основні правила написання рекламного тексту.

Прийоми написання рекламного тексту. Складники рекламного тексту.

Сутність поняття «зв'язки з громадськістю». Різниця між зв'язками з громадськістю та рекламою.

Визначення зв'язків з громадськістю. Відмінності. Основні громади.

Рекомендована література

Нормативно-правові документи, що регулюють рекламну сферу в Україні

1. Конституція України [Текст]: Закон України, 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про благодійництво та благодійницькі організації [Текст]: Закон України, 16 вересня 1997 р. // Відомості Верховної Ради. – 1997. – № 46. – Ст. 292.

3. Про друковані засоби масової інформації України (пресу) в Україні [Текст]: Закон України, 16 листопада 1992 року // Відомості Верховної Ради. – 1993. – № 1. – Ст.
4. Про заходи щодо попередження недобросовісної реклами [Текст]: Указ Президента України // Голос України. – 1994. – № 236. – С. 5.
5. Про інформацію [Текст]: Закон України, 2 жовтня 1992 року// Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
6. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки [Текст]: Закон України, 9 січня 2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
7. Про рекламу [Текст]: Закон України, 3 липня 1996 року// Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 39. – Ст. 181.
8. Про телебачення і радіомовлення [Текст]: Закон України, 21 грудня 1993 року// Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 10. – Ст. 43.
9. Про телекомунікації [Текст]: Закон України № 1280-IV, 18 листопада 2003 року // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 12. – Ст. 155.

Обов'язкова

1. Джефкінс Ф. Реклама: Практ. посібник: пер. з 4-го англ. вид. / Доповнення і редакція Д. Ядіна. – К.: Знання; КОО, 2001. – 453 с.
2. Діброва Т. Г. Реклама сьогодні, або які рекламні послуги потрібні українському ринкові // Маркетинг в Україні. – 2000. – №1 (3). – С. 34-36.
3. Діброва Т. Г. Реклама сьогодні, або які рекламні послуги потрібні українському ринкові // Маркетинг в Україні. - 2000. - №1 (3). – С. 34-36.
4. Королько В., Зв'язки з громадськістю. Наукові основи, методика. практика. Підручник / В.Королько, О.Некрасова. – К.: Видавництво Києво-Могилянська академія, 2009. – 831 с.
5. Королько В.Г. Основи паблік рилейшнз: Посібник. – К., 1997.
6. Котлер Ф. Маркетинг, менеджмент. – СПб.: Питер, 1998.
7. Марутян Р. Р. Інтернет як інструмент формування суспільної думки в період виборчих кампаній // Нова парадигма. – 2004. – Вип. 37. – С. 185–193.
8. Мойсеев В.А. Паблік рилейшнз: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2007. – 224 с.3.2.4.
9. Обритько Б. А. Реклама і рекламна діяльність. — К.: МАУП, 2002. — 200 с.
10. Основи реклами і зв'язків із громадськістю: підручник / За заг. ред. В.Ф.Іванова, В.В.Різуна. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011. – 431 с.
11. Почепцов Г. Г. Паблік рилейшнз для професіоналів. — К., 2000.
- 12.Ромат Е.В. Реклама. Навчальний посібник. – Х.: Студцентр, 1996. – 224 с.
13. Самохіна Ж. В. Реклама як складова інформаційно-комунікаційної діяльності бібліотеки. URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/541>
14. Слісаренко І. Ю. Паблік рилейшнз у системі комунікації та управління: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2001. — 104 с.
15. Швалб Ю.М., Данчева О.В. Практична психологія в економіці та бізнесі. – Київ: Лібра, 1999. – 270с.

Додаткова

1. Почепцов Г.Г. Коммуникативные технологии XX века. – М.: Релф-бук; К.: Ваклер, 2001. – 352 с.
2. Ромат Є.В. Реклама в системі маркетингу: Навч. посібник для студентів. – Х.: Студцентр, 1995. – 214 с.
3. Хавкіна Л.М. Основи рекламної діяльності: Метод. матер. для студ. зі спеціальності «Журналістика». – Харків, 2004. – 51 с.
4. Лук'янець Т.І. Рекламний менеджмент: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисциплін. – К.: КНЕУ, 2002. – 200 с.
5. Різун В.В. Теорія масової комунікації: підруч. для студ. галузі 0303 «Журналістика та інформація». / В.В. Різун. – К.: Видавничий центр «Просвіта», 2008. – 260 с.

Інтернет-ресурси

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека ім.В.Вернадського, електронний каталог періодичних видань
2. www.journlib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека інституту журналістики Київського національного університету ім.Т.Г.Шевченка
3. www.zakon.rada.gov.ua – законодавча база рекламної діяльності
4. www.reclamka.biz – реклама України: реєстр рекламних агентств та PR-кампанії у пресі.

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає іспит.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентацій, реферативних повідомлень, робота в групах.

Навчальна програма дисципліни «Журналістський фах» (фотожурналістика, радіовиробництво, телевиробництво)

Розробник – Жіляєва Оксана Василівна,
старший викладач

Предмет вивчення. Предметом навчальної дисципліни «Журналістський фах» є журналістська діяльність професіоналів – практичних журналістів і редакторів, які всебічно обізнані, готові оперативно працювати, з вільним використанням цифрової техніки, використовуючи індивідуальний стиль у написанні і редагуванні журналістських матеріалів.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Журналістський фах» пов'язана із дисциплінами журналістського циклу: «Історія української журналістики», «Теорія журналістики», «Журналістська майстерність», тощо.

Мета дисципліни «Журналістський фах» - ознайомити з початковою базою знань, необхідних для грамотної роботи зі звуком та камерою і сформувати елементарні навички поводження зі звуковим та відео обладнанням. Інтуїтивне розуміння фізичних процесів, які лежать в основі звукотехніки та способів управління ними для досягнення необхідного результату. Ознайомитися з комплексом теоретичних знань і практичних умінь по створенню різноманітних видань за допомогою умінь та навичок набутих під час вивчення графічного дизайну, технічного редагування, правил пропорції, колористики, естетики, стандартів, нормативних вимог щодо оформлення видавничої продукції та програмних пакетів верстки.

Компетентності:

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність формувати інформаційний контент;
- здатність створювати медіапродукт.

Програмні результати навчання:

- застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції
- використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань;
- вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

Інформаційний обсяг дисципліни. Курс розрахований на студентів I-III курсів і складається: 1 курс – 6 кредитів, 2 курс – 8 кредитів, 3 курс – 7 кредитів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Змістовий модуль № 1. Зображальна журналістика.

Жанрова система фотожурналістики. Поняття жанру у фотожурналістиці. Аспекти розподілу жанрів. Інформаційні жанри (фотозамітка, фоторепортаж, фотозамальовка). Критерії підбору фотографій для газети. Функція фотографій на сторінках газети. Види фотографій. Перспективи фотоілюстрування на сторінках газет. Специфіка фотоілюстрацій у газеті. Критерії підбору фотографій. Функція фотографії у рекламі. Види фотографій. Специфіка фотографій для реклами. Технічні параметри для фотографій.

Змістовий модуль № 2. Радіожурналістика.

Історія виникнення та становлення радіомовлення у світі та Україні.

Перші радіостанції. Вплив радіо на перебіг світових подій початку ХХ сторіччя. Прогресивний закордонний і вітчизняний досвід індустрії радіомовлення і проведення програм різних напрямів. Перспективи розвитку радіостанції та ситуація на ринку радіомовлення України. Програми та устаткування, необхідне для роботи ведучого. Правила запису звуку на цифровий носій за допомогою мікрофона та диктофона. Основи очистки

звучу від інтершумів. Засоби монтажу за допомогою програми Adobe Audition. Функції програмного пакету Adobe Audition.

Змістовий модуль № 3. Тележурналістика.

Зародження і розвиток телебачення. Від механічного до цифрового мовлення. Сучасний стан та перспективи розвитку аудіовізуальної журналістики. Впровадження суспільного мовлення в Україні та досвід світових компаній. Специфіка роботи журналістів на радіо та телебаченні. Основні форми та формати подачі аудіовізуальних матеріалів. Місце ведучого в сучасному інформаційному просторі та його професійні якості. Телевізійний імідж ведучого, як складова його майстерності. Аналіз іміджу ведучих на провідних українських каналах. Культура та грамотністю мови, дикція. Концепція та внутрішня політика телеканалів. Дотримання ліцензії.

Змістовий модуль № 4. Макетування та верстка: журналістська майстерність. Принципи і завдання художньо-технічного оформлення газети. Постійні елементи газети. Розмірні елементи газети. Композиція газети. Композиційно-графічне моделювання. Засоби виділення матеріалів у газеті. Оформлення заголовків. Види подач текстових матеріалів та їх оформлення. Ілюстраційне оформлення газети. Верстка номера газети.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Черняков Б. І. Зображальна журналістика в газеті, журналі та книзі XVIII - першої половини XIX ст.: Текст лекцій. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. – 215 с.
2. Буряк В. Д. Журналістська творчість як система образної комунікації: Навч. посіб. –Д.: РВВДНУ, 2003. – 60 с.
3. Аньє Ів Підручник з журналістики / Ів Аньє. – К., 2013. – 544 с.
4. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навчальний посібник / Т. О. Приступенко, Р. В. Радчик, М. К. Василенко та ін.; за ред. В. В. Різуна. — 2-ге вид., перероб. і допов. — К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. — 352 с.
5. Как новые медиа изменили журналистику. 2012—2016 / А. Амзин, А. Галустян, В. Гатов, М. Кастельс, Д. Кульчицкая, Н. Лосева, М.Паркс, С. Паранько, О. Силантьева, Б. ван дер Хаак; под науч. ред. С. Балмаевой и М. Лукиной. — Екатеринбург: Гуманитарный университет, 2016. — 304 с.
6. Каппон Рене Дж. Настанови журналістам Ассошіейтед Пресс: Професійний порадник / Рене Каппон / Пер. з англ. А. Іщенко. — К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія». — 2005. — 125 с.
7. Недопитанський М. І., Карась М. А., Ільченко В. І. Уроки з журналістської практики. Практичний посібник. — К.: Україна молода, 2010. — 120 с.
8. Потятиник Борис. Інтернет-журналістика : навч. посіб. / Борис Володимирович Потятиник. – Львів : ПАІС, 2010. – 244 с.
9. Ремовська Олена Говорить Радіо Свобода. Історія української редакції / Олена Ремовська. — К., 2014. — 163 с.

10. Сучасна агенційна журналістика: Довідник для студентів Інституту, факультетів, відділень та кафедр журналістики / Упор. В.Я.Миронченко. – К.: Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2010. – 148 с.

11. Яковець А. В. Телевізійна журналістика. Теорія і практика: підручник / Анатолій Яковець — К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2010. — 264 с.

Додаткова

1. Губин Дмитрий. ON AIR: Внутренняя кухня радио и телевидения / Дмитрий Губин. — М., 2016. — 322 с.

2. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості / В.Здоровега. — Л. : ПАІС, 2000. — 180 с.

3. Карпенко В.О. Редакторська справа: проблеми майстерності: Конспект лекцій / В.О. Карпенко. — К.: Інститут журналістики КНУ ім.Т.Шевченка, 2004. — 162 с.

4. Крейг Ричард Інтернет-журналістика. — Київ, Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. — 324с.

5. Кузнецова О. В. Аналітичні методи в журналістиці / О. Кузнецова.— Львів, 2002. — 120 с.

6. Лазутина Г. В. Технологія і методика журналістського творчества: метод. указання / Г. Лазутина. — М. : Изд-во Моск. ун-та, 1988. — 79 с.

7. Лащук О.Р. Редактирование информационных сообщений. Учебное пособие для студентов вузов. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 160 с. (електронний варіант – <http://evartist.narod.ru/text3/43.htm>)

8. Моисеев В. А. Журналистика и журналисты / В. Моисеев. — К. : Дакор., 2002. — 400 с.

9. Москаленко А. Вступ до журналістики : Підручник. — К. : Школяр, 1997. — 300 с.

10. Москаленко А. З. Теорія журналістики : Навч. посібник / Анатолій Москаленко. — К. : Екс. об., 2002. — 334 с.

11. Носке Геннінг Журналістика: що треба знати та вміти / Книжка для читання та підручник. / Геннінг Носке — К.: Центр вільної преси, 2017. — 312 с.

12. Прилюк Д. М. Теорія і практика журналістської творчості. Проблеми майстерності / Д. Прилюк. — К. : «Вища школа», 1983. — 280 с.

13. Сащук Г. М. Вступ до спеціальності: Телевізійна журналістика. Підручник / Ганна Сащук. — К.: Грамота, 2010. — 184 с.

14. Тертычный А. Жанры периодической печати : Учебное пособие / А. Тертычный. — М. : Аспект Пресс, 2002. — 320 с.

15. Шнайдер Вольф, Рауе Пауль-Йозеф Новий посібник з журналістики та онлайн-журналістики / Перекл. з нім. В. Климченко; за загал. ред. В.Іванова — К. : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2014. — 358 с.

Інтернет-ресурси

1. www.journalib.univ.kiev.ua – електронна бібліотека Інституту журналістики Київського національного університету ім.Т.Г.Шевченка

2. <http://stv.mediasapiens.ua> – проект «Суспільне мовлення» Детектор медіа

3. <http://www.photoclub.com.ua> Майкл Лэнгфорд. Теория и практика фотографии. — CompArtStudio: <http://www.compartstudio.com/photobook/index.htm>
4. Детектор медіа — Режим доступу: <http://video.detector.media/specialprojects/novynna-gramotnist-i22>

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Програма дисципліни включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль передбачає опитування на семінарських заняттях, написання творчих робіт, підготовка презентацій. Підсумковий контроль передбачає іспит.

Засоби діагностики успішності навчання: тестові завдання, підготовка презентації, реферативних повідомлень, робота в групах.